

บทที่ 4

พัฒนาการของการแสดงโนรา และลักษณะของการแสดงโนราในปัจจุบัน

การศึกษา “การปรับตัวของสื่อพื้นบ้านโนราในสังคมไทย” ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับตัวของสื่อพื้นบ้านโนราในปัจจุบัน การปรับรูปแบบและเนื้อหาของสื่อพื้นบ้านโนราในปัจจุบัน และผลของการปรับตัวของสื่อพื้นบ้านโนราในปัจจุบัน โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ซึ่งแบ่งเนื้อหาในการนำเสนอ ออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ ได้แก่ ส่วนแรก (บทที่ 4) เป็นการนำเสนอ “พัฒนาการของการแสดงโนรา และลักษณะของการแสดงโนราในปัจจุบัน” และส่วนที่สอง (บทที่ 5) เป็นการนำเสนอ “การปรับตัวของสื่อพื้นบ้านโนราในสังคมไทย”

ในส่วนแรก ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงต่อไปนี้ เป็นการนำเสนอ “พัฒนาการของการแสดงโนรา และลักษณะของการแสดงโนราในปัจจุบัน” มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับลำดับความเปลี่ยนแปลง และลักษณะของการแสดงโนราที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งนำไปสู่การวิเคราะห์การปรับตัวของการแสดงชนิดนี้ในบทต่อไป

ในการนำเสนอพัฒนาการของการแสดงโนรานั้น ผู้วิจัยจะนำเสนอลำดับการเปลี่ยนแปลงของการแสดงโนราตามยุคสมัยนับแต่อดีต จนถึงข้อมูลที่ปรากฏที่ใกล้กับปัจจุบันที่สุด และในส่วนลักษณะของการแสดงโนราที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลด้วยการแบ่งลักษณะของโนราโดยยึดจากการให้ข้อมูลของโนราในปัจจุบันเป็นสำคัญ และนำเสนอลักษณะของการแสดงในแต่ละลักษณะโดยแยกองค์ประกอบของการแสดงโนราในฐานะที่เป็นผลผลิตซึ่งเกิดขึ้นจากการผลิตซ้ำ เพื่อให้เห็นถึงกลไกการเปลี่ยนแปลงว่ามีลักษณะอย่างไร

1. พัฒนาการของการแสดงโนรา

โนราเป็นการละเล่นพื้นบ้านเก่าแก่ของภาคใต้ ซึ่งหากถือเอาจากตำนานแล้วสันนิษฐานว่าโนราน่าจะเกิดขึ้นอย่างช้าสุดคือในช่วงปลายศรีวิชัย หรือพุทธศตวรรษที่ 19

นับจนถึงปัจจุบันโนรามีอายุอยู่ในช่วงประมาณ 600-700 ปี แต่อย่างไรก็ตามในระยะนั้นโนราเป็นการแสดงรำเพียงอย่างเดียว ในสมัยอยุธยาตอนกลางน่าจะมีการเล่นเรื่องหรือที่เรียกว่า "จับบพ" แล้ว ดังปรากฏในจดหมายเหตุลาลูแบร์ ซึ่งได้พูดถึงละครที่มีลักษณะใกล้เคียงกับโนรามาก ในด้านหลักฐานที่ชี้ชัดว่ามีโนราเข้าไปแสดงในภาคกลาง คือ ในช่วงรัชกาลที่ 1 สุจิตต์ วงษ์เทศ (2532 : 159-174) ได้กล่าวว่า คำว่า "ชาตรี" มีหลักฐานเก่าสุดอยู่ในโคลงกรมหมื่นศรีสุเรนทร์ ซึ่งแต่งเรื่องพระบรมศพระปฐมมหาชนก นอกจากนั้นแล้วมีการรวบรวมเกี่ยวกับการแสดงโนราโดยเฉพาะการแสดงโนราเพื่อความบันเทิงขึ้นด้วยการรวบรวมข้อมูลจากโนรารุ่นเก่าๆ โดย อุดม หนูทอง (2536 : 56-59) ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาแบ่งข้อมูลเป็นยุคสมัยดังนี้

ช่วงก่อน พ.ศ. 2460 : โนรายุคแรก

การแสดงโนราในสมัยแรกผู้แสดงเป็นชายล้วน และแสดงในแนวเดียวกันทุกคณะ กล่าวคือ เริ่มต้นการแสดงด้วยการเบิกโรง โหมโรง กาศครุ ซึ่งในขณะกาศครุ "หัวจุกโนรา" ซึ่งเป็นโนราเด็กๆ ในสมัยนั้นจะแต่งตัวกลางโรง พอจบบทกาศครุโนรา จะขึ้นนั่งนัก ใส่เล็บไปพลางว่า บทร้ายแต่ระไปพลาง บทร้ายแต่ระที่ว่าในตอนนี้มีเนื้อหา เช่น

(1) ยามเอยยามดึก	สุรียาเล่นลี้กติกมาแล้ว
ที่ไม่ได้อยู่โรงโหมนางน้องแก้ว	เหนื่อยนักพักแล้วพอหายร้อน
เราไปสรรสงคราม	ผลัดผ้าภูษาเอาไว้ก่อน
หยุดพักให้สบายขอคลายหายร้อน	สักหน่อหนึ่งก่อนต่อโคลคลา
ไปไหนเจ้าไปอย่าให้คำ	กลับมาที่รำเอาไว้ทำ
ไปไหนอย่าไปให้เนิ่นช้า	ลงโรงคร่าวท่าแก้วหน้านวล
อดหมากอดพลูทั้งปุ่นยา	ปานี้ไม่มาทรมสงวน
พรงนี้แล้วหนาขอลานวล	ลำดวนขอลามณฑาทอง
(2) น้าเอยน่ารัก	ยามปาฉะนี้ไม่น่าแล
เจ้าสาธิกานางโนรี	บินมาวันนี้ไม่เข้าแค้
ลงจับปลายไม้แค	ไม่เหลียวแลบินพันไป
ไปจับปลายไม้โพ	บายหน้าโสดันไม้ใหญ่
ไม่เหลียวแลบินพันไป	สมสู่ด้วยใครนางนงเยาว์
ทิ้งเสียเรือมาด	สาวน้อยก่อนนาดลงสำภา
น้องเจ้าตาเพรา	ความเก่าน้องไม่ได้รำลี้ก

คิ้วเออแม่คิ้วโก่ง	หยิกแผลหมายไว้ไม่รู้สีก
ความเก่าไม่ได้รำลึก	ไม่รู้สีกเสียทีเดียวหรือ
คิ้วเหอแม่คิ้วโก่ง	หยิกแผลหมายไว้ได้ข้อมือ
ไม่รู้สีกทีเดียวหรือ	ข้อมือจำได้ไม่หายรอย
สาวน้อยร้อยซึ้งฟังชายว่า	ซัดตามาแล่นอวยหนอย
ข้อมือจำได้ไม่หายรอย	สาวน้อยอย่าถอยสัญญา

จากนั้นเมื่อร้ายแต่ระจบ ก็ต่อด้วยเพลงกราว และเพลงทับ จบทำบทนี้แล้วก็จะทอดลีลาการรำทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้รำ และระยะเวลาที่มี การรำจะรำละท่ารำต่างๆ เข้าด้วยกัน หรือเรียกว่า “รำประสมท่า” จนโนราคนแรกรำจบ โนราคนต่อไปซึ่งแต่งตัวรออยู่แล้ว จะขึ้นนั่งนักรำในทำนองเดียวกันกับโนราคนแรกต่อไปเรื่อยๆ จนถึงโนราใหญ่ จะสังเกตเห็นได้ว่าการลำดับการแสดงของโนราแต่ละคนนั้นจะเรียงจากคนที่มีความสามารถน้อยไปยังคนที่มีความสามารถมากที่สุดซึ่งหมายถึงโนราใหญ่นั้นเอง และโนราใหญ่จะเป็นผู้ที่ใช้เวลารำนานที่สุดอีกด้วย

โนราใหญ่จะเริ่มด้วยการร้ายแต่ระ จบแล้วโนราจะทำบทซึ่งเป็นการทอดลีลาการร้องและรำไปพร้อมๆ กัน จบจากการทำบทโนราจะแสดงความสามารถในการรำ เช่น รำท่าประสม รำตัวอ่อน เป็นต้น จากนั้น จะเล่นกำพวดโดยเรียกคนรำก่อนมาเล่นด้วย ซึ่งการเล่นกำพวดจะร้องโต้ตอบกันเป็นหลัก จากนั้นจะต่อด้วย “จับบทออกพรวาน” คือการแสดงเป็นเรื่อง โดยจะตัดตอนจากนิยายมาเล่น ผู้เล่นจะประกอบด้วย โนราใหญ่และพรวาน นอกจากนี้อาจจะมีโนราอื่นประกอบอีกประมาณ 1-2 คน บทที่นิยมเล่นในสมัยนั้น มี 3 บทหลัก คือ บทราหูจับจันทร์ บทรามสูร-เมขลา และบทนารีผล ต่อมามีการเล่นเรื่องจักรๆ วงศ์ๆ หรือนิยายพื้นบ้านบางเรื่อง เช่น ชุนช้างขุนแผน พระรถเสน จันทโครพ ไกรทอง เป็นต้น จบจากการจับบทแล้ว โนราที่เล็กโรงโดยการกล่าวบทลาโรง

สำหรับโรงโนรา ในสมัยแรกนั้นโรงที่ใช้แสดงเป็นโรงที่สร้างแบบง่าย ๆ มีเสา 6 ต้น บ้าง 9 ต้นบ้าง หลังคามุงจาก หันหน้าโรงไปทางทิศใต้ก็ได้ยกเว้นทิศตะวันตก เพราะมีความเชื่อว่าเป็นทิศตกอับ แสดงบนพื้นธรรมดาปูพื้นโรงด้วย “สาตคक्षा” เพื่อให้เป็นพื้นที่โนรารำ ด้านข้างเปิดโล่ง ไม่มีม่านกัน คนดูสามารถดูได้รอบ มี “นักรำ” ซึ่งเป็นไม้ไผ่ที่กันไว้โดยรอบผูกติดกับเสาด้านนอก ซึ่งเป็นที่กันส่วนของโนรากับคนดูและเป็นที่นั่งในการแสดงอีกด้วย สำหรับการแต่งกาย ถึงสมัยรัชกาลที่ 5 โนรายังไม่สวมเสื้อ มีเพียงเทริด สายสังวาล สายคอ ทับทรวง ปิ่นกแ่อน ปิ่นหง

เหน็บเพลลา ผ่านุง หน้าผ้า ผ่าห้อยหน้า ปีก และกำไลมือ และปรากฏในรัชกาลที่ 6 ว่า ในราไส อินทรธนูอย่างโขนภาคกลาง

ช่วงประมาณปี 2476 : กำเนิดโนราหญิง

ในช่วงนั้นโนรามีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญขึ้น กล่าวคือมีโนราหญิงเข้าร่วมในการแสดงด้วย จากแต่เดิมที่โนราแสดงโดยผู้ชายล้วน โนราแปลก ชนะบาล ได้ให้สัมภาษณ์กับ อุดม หนูทอง (2536 : 32) ในเรื่องนี้ว่า ตอนที่โนราแปลกอายุได้ 15 ปี มีโนราหญิงเกิดขึ้นแล้วสองคน ชื่อโนราคลาด กับ โนราเลียบ ซึ่งอยู่ที่จังหวัดตรัง มาเล่นโนราประชันโรงที่วัดคูหาสวรรค์ จากข้อมูลดังกล่าวประมาณได้ว่าโนราหญิงเริ่มมีขึ้นเมื่อประมาณ 64 – 69 ปีมาแล้ว และหลังจากนั้นมาโนราหญิงได้รับความนิยมขึ้นเรื่อยๆ จนหลังจากโนราคลาด โนราเลียบ ประมาณ 10 ปี มีโนราหนูวิน หนูवादซึ่งเป็นโนราหญิงพี่น้องลูกสาวของโนราวัน (เต่า) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นภรรยาของโนราเดิมเนื่องจากโนราเดิมชนะการประชันโรงกับโนราวันผู้เป็นบิดาของโนราหญิงทั้งสอง โนราหนูวินกับโนราหนูवादมีชื่อเสียงโด่งดังจนเป็นที่รู้จักกันทั่วภาคใต้ นับจากนั้นก็มิโนราหญิงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

เนื่องจากมีผู้แสดงเป็นหญิง การแสดงโนราจึงมีการปรับเปลี่ยนส่วนอื่นๆ ตามไปด้วย เช่น โรงในการแสดงซึ่งมีมานานขึ้น ถึงแม้ไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าโนรามีก่อนหน้านั้นเพราะมีโนราหญิง แต่ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าน่าจะมีส่วนด้วยเพราะช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์นี้พ้องกัน โรงโนราจากเดิมที่เป็นโรงเปิดโล่ง ก็มีมานานขึ้น ลักษณะมันเป็นม่านสีผืนเดียวกับส่วนหลังของโรง ถัดจากนักร้องรำ หลังม่านได้ต่อเสาและหลังคาออกไปเรียกว่า “พาไล” ส่วนที่ต่อออกไปนี้กันด้านข้างมิดชิด สำหรับเป็นที่พักและแต่งตัวของโนรา ทำให้ธรรมเนียมการการแต่งตัวกลางโรงเสร็จแล้วนั่งนักร้องรำย่ายแตระเลิกไป และเป็นผลให้เกิดธรรมเนียมอย่างใหม่ขึ้น คือ ก่อนออกรำจะว่าบทกำพรัดหน้าม่าน จบแล้วดนตรีบรรเลงรัวกลอง โนราจะค่อยๆ แหวกม่านทีละน้อยๆ ออกโชว์ กระบวนท่ารำต่างๆ จบแล้วขึ้นนั่งนักร้องรำย่ายแตระ ทำบท ว่ากำพรัดและหรือว่ามุตโต หรือเรียกว่า กลอนสด จบแล้วรำสั้นๆ เข้าโรง โนราคนใหม่ ก็ออกมารำทำนองเดียวกัน รำไปสักพักจึงใหญ่ อาจจะต้องด้วยการจับบท หรือเลิกโรงหลังจากโนราใหญ่รำจบเลยก็ได้

ส่วนการแต่งกายของโนราหญิงนั้นมักกล่าวไว้เพียงว่า ในตอนที่มีโนราหญิงนางรำบางคนจะสวมหน้านางทำด้วยกระดาษสวมต่างเทริด จึงเห็นได้ว่าการเปลี่ยนในสมัยนี้เปลี่ยนในด้านของ ผู้แสดง โรง ฉาก และธรรมเนียมการเล่น

ช่วงปี พ.ศ. 2484: สมัยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม

เนื่องจากนโยบายรัฐนิยม ในสมัยนั้นโนราจึงถูกห้ามมิให้แต่งตัวโดยใส่หางหงส์ ห้ามนั่งใจกระบะบน ต้องใส่ถุงน่องรองเท้า เพราะเห็นว่าการนั่งใจกระบะบนเป็นการผิดวัฒนธรรม ถ้าฝ่าฝืนจะถูกจับกุม ขณะนั้นโนรามีแนวคิดสองกระแสคือ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โนราที่ไม่เห็นด้วยก็จะยืนยันแต่งตัวตามธรรมเนียมโนราที่มีอยู่ต่อไป โนราเหล่านี้ เช่น โนราแปลก ชนะบาล โนราเต็ม เมืองตรัง โนราทั้งสองได้มีการแสดงโนราประชันโรงกันโดยแต่งตัวชุดลูกปิด หางหงส์ ผลปรากฏว่าโนราทั้งสองถูกจับ แต่จับแล้วก็ปล่อยไปซึ่งรัฐเองไม่ได้เอาจริงจังในเรื่องนี้ และในส่วนผู้ที่เห็นด้วยและยอมปฏิบัติตามนั้น ได้หันมาแต่งชุดสากล ผูกเนคไท สวมเสื้อนอกออกจากรำ การแต่งตัวเช่นนี้ทำให้ออกทำรำโนราไม่ได้ จึงปรับแนวการแสดงใหม่ โดยให้โนราเด็กๆ รำพอเป็นธรรมเนียม แล้วโนราตัวสำคัญรวมทั้งโนราใหญ่ออกมาอวดท่ากำพริดแบบมุตโต โดยเฉพาะโนราเต็ม อ่องเซ่ง ได้หันมาเล่นแนวนี้ และได้รับความนิยมมากเพราะกลอนดี เสียงดี ทำให้โนราอื่นเอาอย่าง จนกลายเป็นธรรมเนียมใหม่ขึ้น กล่าวคือพอจบภาคครุก็ปล่อยโนราเด็กๆ ออกรำเป็นการรำเดี่ยวเป็นพื้น จากนั้นเมื่อโนราตัวสำคัญหรือโนราใหญ่ออกรำจะแต่งชุดสากลออกมา ขึ้นกลอน ทักทาย การเล่นกลอนจะว่าคนเดียว หรืออาจจะว่าโต้ตอบกัน บางคณะได้กลอนเสร็จแล้วจะแสดงเรื่อง ซึ่งจะเลิกเล่นจับบทออกพรวาน แล้วหันมาแสดงละครเวทีซึ่งเป็นแนวสมัยใหม่แทน

จากการการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ทำให้โรงในการแสดงโนราเปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน กล่าวคือ มีการยกพื้นโรงขึ้นสูงประมาณ 1.50 เมตร หลังคาเปลี่ยนมาเป็นแบบราบมุงด้วยจาก หรือ ฝาใบมีการตกแต่งโรงด้วยผ้าจากเขียนสีเป็นภาพทิวทัศน์ ห้องพระโรง หรือเขียนภาพให้ เป็นไปตามนิยายหรือเรื่องที่แสดง มีแสงสีเสียงประกอบเพื่อให้ผู้ชมตื่นตาตื่นใจมากขึ้น ความเชื่อเรื่องลักษณะของโรงและทิศจึงไม่ค่อยมีใครใส่ใจกัน การเปลี่ยนแปลงในช่วงนี้จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านการแต่งกาย ฉาก โรง และธรรมเนียมการเล่น เป็นสำคัญ

ช่วงหลังปี พ.ศ. 2505 : สมัยนิยมดนตรีลูกทุ่ง

ช่วงสมัยนั้นดนตรีลูกทุ่งได้รับความนิยมมาก โนราได้เริ่มนำดนตรีลูกทุ่งเข้ามาประสมโดยเริ่มแสดงดนตรีก่อนจบแล้วจึงแสดงโนรา โดยให้โนราออกรำแบบเดิม 2-3 คน แล้วโนราตัวสำคัญหรือโนราใหญ่จึงออกมาแสดง ออกเล่นกลอน แล้วต่อด้วยการแสดงเรื่องแบบละครเวที ช่วงนี้โนราคณะโนราเพิ่มคนในการแสดงมากขึ้น มีสมาชิกประมาณ 25-30 คน บางคณะมีถึง

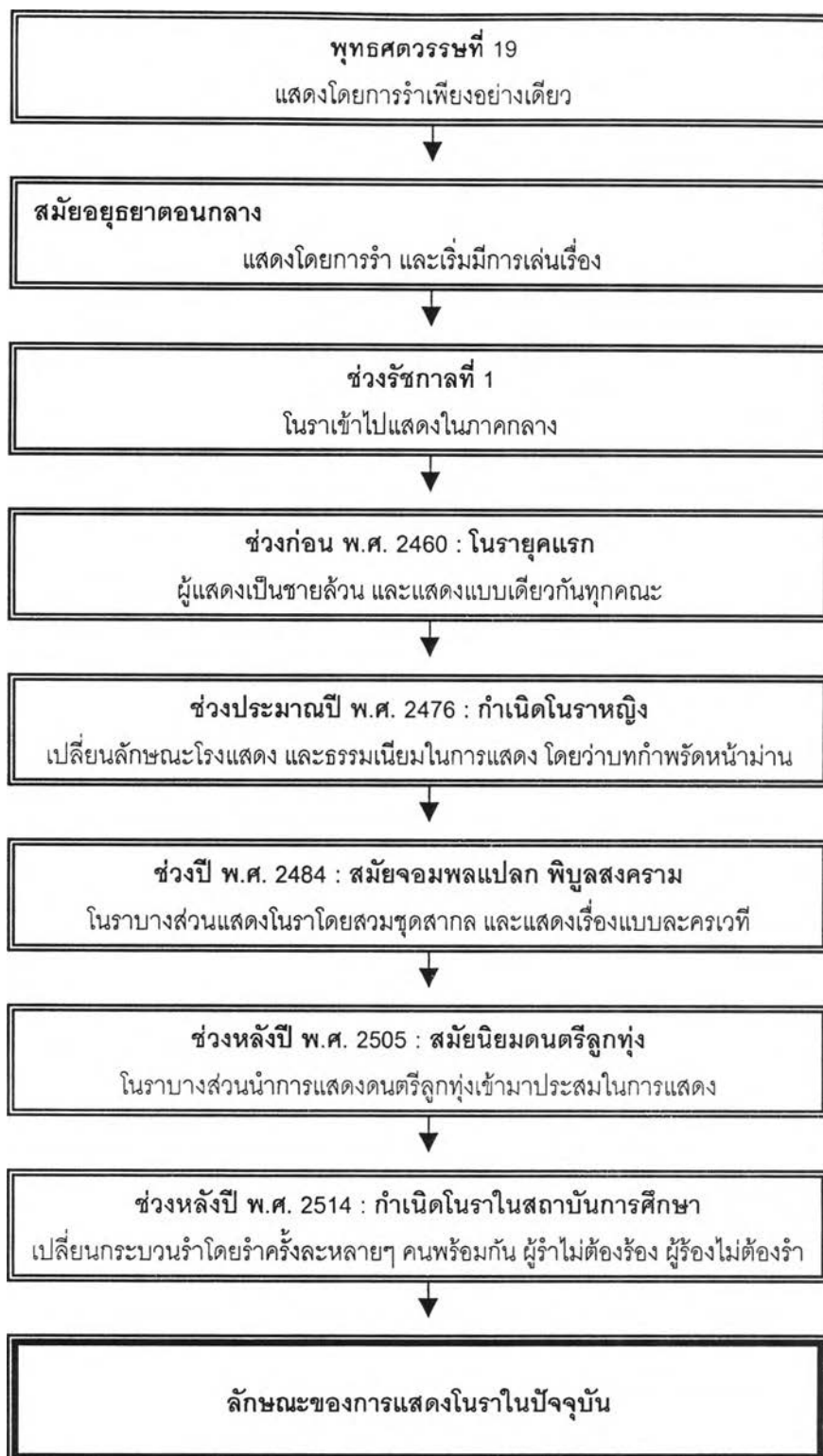
45-60 คน เนื่องจากมี “ทางเครื่อง” และนักร้องเพิ่มขึ้นมาด้วย รวมทั้งมีลูกคู่มากขึ้นเพราะมีการนำดนตรีเข้ามาประสม และในช่วงนี้เองที่ศิลปะการรำโนราแบบเดิมค่อยๆ เลือนมอดลงไป

ช่วงหลังปี พ.ศ. 2514 : กำเนิดโนราในสถาบันการศึกษา

ภายหลังจากโนรามีการเปลี่ยนแปลงมากมาย ได้มีกระแสที่ทวนกลับมาอนุรักษ์โนราแบบเดิมไว้ขึ้นในสถาบันการศึกษา เริ่มต้นโดยโรงเรียนฝึกหัดครูสงขลา นำโดยภิญโญ จิตต์ธรรม ได้เชิญขุนอุปถัมภ์นรากร (โนราพุ่ม เทวา) จังหวัดพัทลุง มาฟื้นฟูการรำแบบดั้งเดิม แต่เนื่องจากต้องสอนนักศึกษาเป็นกลุ่มๆ ขุนอุปถัมภ์นรากรจึงเปลี่ยนกระบวนรำเสียใหม่ โดยให้รำเป็นกลุ่มพร้อมๆ กัน ผู้รำไม่ต้องร้องบท ผู้ร้องบทไม่ต้องรำ การรำคราวละหลายๆ คนต้องกำหนดท่ารำให้ลงตัว เพื่อความพร้อมเพียง ชุดที่ฝึกมีบทประณม ครูสอน และสอนรำ เป็นหลัก

การสอนในลักษณะนี้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทำให้เกิดโนราอีกแนวขึ้น โดยเน้นรำเป็นชุดๆ ชุดละหลายคน แต่การรำแนวนี้มักนิยมอยู่ในสถาบันเท่านั้น เช่น วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่ และวิทยาลัยนาฏศิลป์ต่างๆ จิตรา ขุทรานนท์ (2541 : 31-32) กล่าวว่า ในรายก ชูบัว โนราที่มีชื่อเสียงของภาคใต้ และเป็นศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดงโนรา ปี พ.ศ. 2530 บ้านอยู่จังหวัดสงขลา อายุประมาณ 70 กว่าปี เคยมาเป็นครูพิเศษสอนศิลปะพื้นบ้าน (โนรา) ให้กับนักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช การรำลักษณะดังกล่าวนี้ยังสามารถนำไปใช้รำเป็นกลุ่มใหญ่ๆ จำนวนหลายร้อยคนในพิธีเปิด-ปิดงานสำคัญๆ เช่น งานกีฬา งานมหกรรม เป็นต้น

การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของการแสดงโนราข้างต้นเป็นการรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยรวบรวมได้จากข้อมูลเอกสาร โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลพัฒนาการตั้งแต่เริ่มกำเนิดการแสดงโนรา และแบ่งช่วงเวลาที่ทำให้เห็นความเป็นไปของการแสดงโนราตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2460 จนถึงช่วงปี 2514 ที่มีการบันทึกลักษณะการแสดงไว้ โดยสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 5 : พัฒนาการของการแสดงโนรา

2. ลักษณะของการแสดงโนราในปัจจุบัน

ผลจากการวิจัยข้อมูลทางเอกสารการ พบว่า การแบ่งประเภทของการแสดงโนรา แต่เดิมได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ การแสดงโนราเพื่อความบันเทิง และการแสดงโนราเพื่อพิธีกรรม ในการแสดงโนราเพื่อความบันเทิงนั้นได้แบ่งการแสดงโนราย่อยเป็น 2 ประเภทคือ โนราโรงเดี่ยว และโนราประชันโรง ซึ่งการแบ่งประเภทดังกล่าวเป็นการแบ่งตามวัตถุประสงค์ในการแสดงเป็นหลัก

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเรียกลักษณะของการแสดงโนราตามแบบที่โนราปัจจุบันเรียก อาจมีโนราบางท่านที่เรียกแตกต่างกันไปบ้าง เช่น โนราที่มีการแสดงวงดนตรีลูกทุ่งผสม โนราบางท่านเรียกโนราลักษณะนี้ว่า โนราสมัย ก็มี โนราสมัยใหม่ ก็มี โนราคอนเสิร์ต ก็มี หรือโนราลูกทุ่ง ก็มี เช่น โนราสุจิน อินปลอด นายโรงโนราคณะน้ำอ้อย เสียงทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แบ่งประเภทของโนราในปัจจุบันให้ผู้วิจัยฟังว่า

“ถ้าพูดกันแล้วพี่ว่าโนราเดี่ยวนี้นั้นมีหลายแบบ ถ้าโนราแสดงนี้ก็ยังโนราแบบโบราณ แล้วถ้าโนราแบบประยุกต์ที่พี่เล่นอยู่นี้ โนราแบบสมัยใหม่ ที่ว่ามีลูกทุ่ง ยังโอโหระหลดยล่ะ โนราโรงครูนั้น เราไม่ต้องพูดถึง ยังอยู่แล้ว ถ้ามาyardโรงครู ก็มาyardโนรา”

(โนราสุจิน อินปลอด, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

โนราถวิล จำปาทอง นายโรงคณะถวิลสายพิณ จำปาทอง จังหวัดพัทลุง กล่าวว่า

“เดี่ยวนี้อันเล่นแต่แบบโบราณ ไม่ได้แลเลยว่โนราอื่นเขาอยู่กันพรรคหรือ โนราลูกทุ่งไม่เคยได้ไปแลกับเขานานจ้งเสียแล้ว พอว่างถึงก้านั่งร้อยลูกบิด ถ้าวันไหนไม่ได้ทำสาวว่ไม่บายใจ”

(โนราถวิล จำปาทอง, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2545)

โนราณรงค์ อนุวัฒน์วงศ์ นายโรงคณะโนราข้ามคม อธิบายให้ฟังว่า

“ก็เวลาเขามาติดต่อรับโนราเล่น แล้วเขาถามว่โนราข้ามคมเล่นโอโหระมั่ง ลูกก็บอกว่ ของผมเป็นแบบ โนราสมัย มีวงดนตรีลูกทุ่ง น้อง

นุช บุชรา แสดงแบบไฮเทค โรงใหญ่มาตรฐาน ทั้งแสง ทั้งสี ทั้งเสียง
พร้อมเหม็ด”

(ในราชนรงค์ อนุวัฒนวงศ์, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2544)

จากการเรียกลักษณะของการแสดงโนราในปัจจุบันข้างต้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงแบ่งลักษณะของโนราออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ตามความคิดเห็นของนายโรงโนรา กล่าวคือ ผู้วิจัยเรียกการแสดงโนราเพื่อความบันเทิงนี้ว่า “โนราแสดง” และ โนราเพื่อประกอบพิธีกรรม เรียกว่า “โนราโรงครู” โดยแบ่งประเภทของโนราแสดงออกเป็น 3 ประเภทย่อยดังนี้

1. โนราโบราณ
2. โนราสมัยใหม่
3. โนราประยุกต์

โนราแสดง

ในการนำเสนอการแสดงโนราลักษณะต่างๆ ที่ได้กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจะนำเสนอโนราประเภท “โนราแสดง” เป็นลำดับแรก โดยกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับโนรา 3 ประเภทย่อยในด้านวัตถุประสงค์ องค์ประกอบในการแสดง รวมทั้งกลวิธีการการแสดงแต่ละประเภท ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์และสังเกตในสนามวิจัย จากนั้นผู้วิจัยจะนำเสนอโนราประเภท “โนราโรงครู” ต่อไป

1. โนราโบราณ

นับจากช่วงหลัง พ.ศ. 2505 ซึ่งเป็นช่วงสมัยนิยมดนตรีลูกทุ่งเป็นต้นมา การแสดงโนราแบบโบราณได้เสื่อมถอยลงไปอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ประกอบกับความนิยมในละครเวทีต่างๆ จากภาคกลาง ทำให้รูปแบบการแสดงโนราส่วนใหญ่แปรเปลี่ยนไปในลักษณะผสมผสานกับดนตรีลูกทุ่ง โดยมีการแสดงดนตรีก่อนการแสดงโนรา หรือแสดงโนราก่อนการแสดงดนตรี ตามแต่วิธีการลำดับการแสดงของโนราแต่ละคณะ ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างมากในขณะนั้น อย่างไรก็ตามยังมีคณะโนราบางส่วนที่ไม่ได้ปรับไปตามสถานการณ์ดังกล่าว เช่น โนราที่มีนายโรงที่เป็นคนรุ่นเก่าไม่นิยมดนตรีแบบใหม่ หรือคณะที่ไม่มีทุนเพียงพอในการลงทุนเปลี่ยนเป็นคณะที่มีลักษณะผสม เนื่องจากจำเป็นต้องลงทุนในการซื้อเครื่องดนตรีสากลใหม่ จ้างหางเครื่อง นักร้อง นักดนตรีเพิ่มขึ้น เป็นต้น โนราละม้าย ศรีรักษา นายโรงคณะละม้ายศิลป์ จังหวัดสงขลา กล่าวถึงเหตุการณ์ในช่วงนั้นว่า

“แรกตอนน้ำมัยอายุ 14-15 ปี ช่วงนั้นม่ายคนแลเลยโนราโบราณ ยกเว้นโนราโรงครุณะ คนมันเหอของใหม่ เหอดนตรี เหอลูกทุ่ง ตอนนั้นสตรียังไม่มัย พอมียูกทุ่งมาโนราก็เลียนแบบ ตอนนั้นอยู่กับโนรา อวบกมีดนตรี น้ำมัยเที่ยวร้องเพลงอยู่แต่แรก สมัยนั้นถ้าไม่มีดนตรี ม่ายคนแล”

(โนราละมัย ศรีรักษา, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2545)

กล่าวได้ว่า โนราลุ่มนี้มีความบอบช้ำไม่น้อย เพราะคนดูหันมานิยมโนราแบบสมัยใหม่เป็นส่วนมาก รายได้ที่เคยมีลดลงอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตาม มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับโนราสมัยใหม่ว่า โนราสมัยใหม่ทำให้ศิลปะการรำโนราเสื่อมถอยลง ประกอบกับในช่วงประมาณ 10 ปีต่อมามีกระแสอนุรักษ์โนราแบบโบราณขึ้น ทำให้โนราที่ยังคงแสดงแบบโบราณได้โอกาสฟื้นตัวขึ้น และนำจุดแข็งด้านนี้ มาลบกับจุดอ่อนของโนราแบบสมัยใหม่ ด้วยการยังคงแสดงแบบโบราณต่อไป เพียงแต่ เน้นจุดเด่นทางด้านคุณค่าทางศิลปะ และความเป็น “โบราณ” เป็นหลัก จากกระแสนี้เองทำให้โนราที่แสดงแบบสมัยใหม่บางคนะหันกลับมาแสดงแบบโบราณด้วยเช่นกัน โนราถวิล จำปาทอง ซึ่งปัจจุบันแสดงโนราแบบโบราณในปัจจุบันกล่าวว่า

“แรกตอนป่าอายุ 12 ปี โนราเต็มแกมาขอกับพ่อป่าให้ไปรำกับคณะแก พ่อแกก็บอกว่าไปตะลุก เพราะโนราเต็มแกว่า ไม่ไปแกก็มารับไปแกก็มารับ ที่นี้ป่าก็ถูกไป อยู่กับโนราเต็มป่าก็เรียนแต่บท เรียนแต่เรื่อง เข้าถึงมาเอาสาด หมอนหนวย แล้วกำลังไปเรียนเรื่องอยู่ใต้ถุน ขอบจ้งและตอนนั้น ขอบไปเสียหมด.... พอน้ำเต็มตายป่าก็ยังรำอยู่กับป่าวินป่าवादเมียน้ำเต็ม คนก็ยังนิยมโนราแบบลูกทุ่ง เพราะว่าตอนนั้นป่าวินป่าवादแกออกมาแสดงกัน คนก็ยังชอบ แต่พอชกปี 28 ป่าวินป่าवादแกเลิกโรง ถึงแกยกโรงให้ ป่าก็รับแล้วกำแสดงต่อแบบลูกทุ่งพรรคนี้อาหลาว จนปี 31 พระองค์เจ้าเฉลิมพลแกมาแลโนราถึงแกขึ้นมาบนเวทีคนเดียว แกมาบอกว่านี่ว่า ให้หยุดตะแบบดนตรีรับปากได้มัย ตอนนั้นยังคิดว่านี่ว่าถ้าหยุดไม่รู้กินไร เพราะตอนนั้นบ้านป่า 5 ห้องไปหมดแล้ว เอามาทำโนรา แล้วลูกก็ยังเรียน พอลูกเรียนจบ นั้นและ ถึงมาหยุดแสดงแบบลูกทุ่ง ตอนปี 32 หันมารำแบบโบราณ ไม่เกี่ยวแล้ว ของคนเขาก็แลโบราณกันจ้งเหมือนกัน”

(โนราถวิล จำปาทอง, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2545)

1.1 วัตถุประสงค์ของการแสดงโนราโบราณในปัจจุบัน

การแสดงของโนราแบบโบราณในปัจจุบันมีแนวคิดด้านที่กับโนราสมัยใหม่ และเพื่อให้คนดูมีทางเลือกในการชมโนราแบบหลากหลายยิ่งขึ้น เพราะมาช่วงหลังคนดูบางกลุ่มโดยเฉพาะในวัยกลางคนจนถึงวัยสูงอายุเริ่มเบื่อกับโนราแบบสมัยใหม่บ้างแล้ว จึงหันกลับมาดูโนราแบบโบราณมากขึ้น วัตถุประสงค์ของโนราประเภทนี้จึงเน้นไปด้านการดำรงเอกลักษณ์ของโนราเป็นสำคัญ

1.2 องค์ประกอบของการแสดงโนราโบราณในปัจจุบัน

1.2.1 คณะโนรา

โนราแบบโบราณมีจำนวนประมาณ 20-30 คน ประกอบด้วย นายโรง ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมและรับผิดชอบกิจการภายในคณะ เป็นผู้รับงานจากผู้มาติดต่อ และกำหนดตารางเวลา ติดต่อโนรารุ่นใหญ่ในการเข้ามาร่วมแสดง กำกับการแสดงว่าจะเป็นในรูปแบบใด และยังเป็นผู้แสดง โดยมีบทบาทเฉพาะตัว เป็นผู้มีความสามารถในการรำ และว่ากลอนเก่ง

- ลูกคู่ ทำหน้าที่เป็นผู้เล่นดนตรี หรือ เรียกว่า ตีเครื่อง โดยส่วนใหญ่โนราแบบโบราณในปัจจุบัน จะมีลูกคู่ประมาณ 5-7 คน ซึ่งเป็นผู้ที่เล่นเครื่องดนตรี ทับ กลอง ปี่ โหม่ง ฉิ่ง ฉาบ เครื่องดนตรีที่มีความสำคัญที่สุด คือ ทับ โนราชัย ซึ่งเป็นนางรำ ของคณะประเสริฐโสภณศิลป์ จังหวัดสงขลา กล่าวว่

“คนตีทับ ต้องตีให้หอย ถ้าทับตีไม่หอยเราคนรำก็รำไม่หอย เพราะทับเป็นตัวคุมจังหวะ คนตีทับต้องคอยแลคนรำ เพราะว่าต้องเปลี่ยนไปตามคนรำ นั่นแหละที่เขาให้คนตีทับอยู่ที่แลคนรำชัดเพราะไหน”

(โนราวรรณชัย สองเมืองสุข, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2544)

- นางรำ ในปัจจุบันการรำโนราแบบโบราณมีการแบ่งนางรำออกเป็น 2 พวก ชัดเจนคือ นางรำรุ่นใหญ่ และนางรำรุ่นเยาว์

นางรำรุ่นใหญ่ เป็นผู้ที่ออกมาหลังจากโนรำรุ่นเยาว์ รำและทำ บทเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งจะมีจำนวนกี่คนก็ได้ ขึ้นอยู่กับนายโรงเป็นคนกำหนด ส่วนใหญ่จะมี ประมาณ 3-5 คน

นางรำรุ่นเยาว์ เป็นนางรำที่อายุน้อย อาจเป็นโนรำรุ่นเด็กๆ อายุประมาณ 11-12 ปี หรืออาจจะเป็นวัยรุ่นก็ได้ ซึ่งเป็นผู้ที่ยังไม่มีประสบการณ์มากนัก โนรำ เหล่านี้ส่วนใหญ่ออกมารำและทำบทเป็นชุดแรก และออกมาพร้อมๆ กัน อาจมีประมาณ 6-8 คน

- พราน เป็นตัวตลกประจำโรง ทำให้ผู้ชมขบขัน พรานส่วนใหญ่เป็นผู้ ชาย ปกติพรานจะสวมหน้าพราน นุ่งโจงกระเบน เป็นแบบผ้ายาว มีผ้าขาวม้าพาดบ่า อาจสวมเสื้อ หรือไม่สวมเสื้อก็ได้ พรานจะออกมาทำบท หรือโยนกลอนกับนายโรง และนำเข้าเรื่องเมื่อมีการ แสดงเรื่อง

นอกจากนี้คณะโนรำจะมี ช่างไฟ ช่างเสียง ในการควบคุมในด้านเทคนิค ต่างๆ เพื่อให้การแสดงดำเนินไปอย่างราบรื่น ซึ่งนอกจากช่างไฟแล้วยังมีคนที่ทำหน้าที่ขับรถเพื่อ ขนส่งโนรำและอุปกรณ์ต่างๆ อีกด้วย

1.2.2 เครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายของโนรำแบบโบราณในปัจจุบัน ประกอบด้วย เทริด เครื่องลูกบิด ปีกนกแอ่น หรือ ปีกเหมง ทับทรวง หางหงส์ ผ้านุ่ง หน้าเพลลา หน้าผ้า ผ้าห้อย กำไล ต้นแขนและปลายแขน กำไล และเล็บ ซึ่งเครื่องแต่งกายแต่ละส่วนนี้มีรายละเอียดดังนี้

- เทริด ในปัจจุบันเป็นเครื่องประดับศีรษะของนายโรง หรือโนรำใหญ่ และนางรำ ลักษณะเป็นมงกุฎอย่างเตี้ย มีกรอบหน้า ในอดีตผู้ที่สวมเทริด คือ นายโรงและโนรำ ใหญ่ เท่านั้น นางรำในอดีตใช้ผ้าแถบสีสดหรือผ้าเช็ดหน้าคาดรัดแทน แต่ในปัจจุบันนางรำทุกคน นิยมสวมเทริดด้วยเช่นกัน

- เครื่องลูกบิด จะร้อยด้วยลูกบิดสีเป็นลายมีดอกดวง ใช้สำหรับสวมลำ ตัวท่อนบนแทนเสื้อ ประกอบด้วย 5 ชั้น คือ ป่า ใช้สำหรับสวมทับป่า ซ้ายขวา รวม 2 ชั้น ปิ้งคอก

ใช้สำหรับสวมห้อยคอ หน้าหลัง รวม 2 ชิ้น และ พานอก สำหรับใช้พันรอบตัวระดับอก ซึ่งร้อยลูกปัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

- ปีกนกแอ่น หรือ ปีกเหยี่ยว มักทำด้วยแผ่นเงินเป็นรูปนกนางแอ่นกำลังกางปีก ใช้สำหรับโนราใหญ่ สวมติดกับสังวาลเหนือระดับเอวทั้งชายและขวา

- ทับทรวง ใช้สำหรับสวมห้อยไว้ตรงทรวงอก นิยมทำเป็นแผ่นเงินคล้ายขนมเปียกปูนสลักเป็นลวดลาย อาจฝังเพชรหรือพลอย หรือร้อยเป็นลูกปัด ใช้เฉพาะโนราใหญ่ ตัวนางไม่ใช้ทับทรวง โนราโสภณกล่าวถึงเครื่องแต่งกายชนิดนี้ว่า

“โนราบางคนเขาก็ไม่ได้ เพราะว่าไม่มี ของพรรคนี่เขาได้รับตกทอดมา บางคนมีมั่ง ไม่มีมั่งแล้วแต่ ถ้าโนราบางคนเขาอิทำขึ้นเองก็ได้แต่ต้องทำกับเงิน ทำกับทองไม่ได้ มันไม่ใช่ ป้าเองก็ไม่ได้ทับทรวง ก็ไม่พริ้อ”

(โนราโสภณ คงเขียว, ลัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2544)

- หางหงส์ ในปัจจุบัน ทำด้วยเขาควยบ้าง พลาสติกพีวีซีพันเป็นสีดำบ้าง และผ้ากำมะหยี่สีดำหุ้มพลาสติก ตกแต่งจัดทรงให้ดูเหมือนเขาควยบ้าง หางหงส์มีลักษณะคล้ายปีกนก 1 คู่ ชายขวาประกบกัน ปลายปีกเขิดงอนขึ้นและผูกรวมกันไว้ มีพู่สีดำเหนือปลายปีก ใช้ลูกปัดร้อยเป็นลายต่างๆ ตลอดชายขวาให้ดูคล้ายขนนก ใช้สวมคาดทับผ้าถุง ตรงระดับสะเอว ปล่อยปลายปีกยื่นไปด้านหลังคล้ายหางกินรี

- ผ้าถุง เป็นผ้ายาว สี่เหลี่ยมผืนผ้า หนุนทับชายแล้วรั้งไปเหน็บไว้ข้างหลัง ปล่อยปลายชายให้ห้อยลงคล้ายหางกระเบน การหนุนผ้าจะรั้งไว้สูงและแน่นกว่าใจกระเบน

- เหน็บเพลลา คือ สนับเพลลาใช้สำหรับสวมและหนุนผ้าทับ ซึ่งตกแต่งด้วยผ้าแถบสีแดงกว้างประมาณหนึ่งเซนติเมตร ที่บริเวณปลายขา ลวดลายที่ตกแต่งขึ้นอยู่กับโนราผู้ใช้

- หน้าผ้า คือ ผ้ากำมะหยี่สีดำรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดกว้างประมาณ 4 นิ้ว ความยาวนั้นยาวประมาณถึงเข่าของผู้แสดงโนรา ใช้ห้อยไว้ด้านหน้าปิดตั้งแต่บริเวณสะเอว

ถึงเข้า จำนวน 3 ผืน ปักด้วยลูกปักหรือเลื่อมและด้นเป็นลวดลายต่างๆ ในอดีตใช้ลูกปักปักและด้นเพียงอย่างเดียว

- ผ้าห้อย คือ ผ้าสีต่างๆ ที่คาดห้อย ใช้ผ้าโปร่งบางและสีสดแต่ละผืนจะห้อยตรงด้านซ้ายและขวาของหน้าผ้า

- กำไลด้นแขนและปลายแขน เป็นกำไลทำด้วยโลหะสีเงิน ใช้รัดกล้ามเนื้อผู้แสดง โดยส่วนใหญ่พบว่าโนราห์ทั้งหญิงชายที่เป็นนายโรงและโนราห์ใหญ่เป็นผู้สวมใส่ ซึ่งทำให้ดูสง่าและทะมัดทะแมงยิ่งขึ้น

- กำไล กำไลของโนราห์ใช้ประดับข้อมือและข้อเท้าเพื่อเวลาเปลี่ยนท่าจะมีเสียงดังเป็นจังหวะทำให้เร้าใจยิ่งขึ้น โนรามักใส่กำไลข้อมือประมาณข้างละ 5-10 วง

- เล็บ ใช้สวมนิ้วมือให้ดูคล้ายกับกินนร ทำด้วยทองเหลือง หรือ เงิน หรือ สแตนเลส ต่อปลายด้วยหวาย หรือเส้นเอ็นสีขาวที่สามารถดัดให้โค้งงอได้ ร้อยด้วยลูกปักเป็นสีสังพองาม ปัจจุบันนิยมสวม 3-4 นิ้ว

- หน้าพราน เป็นหน้ากากสำหรับตัวพราน ซึ่งเป็นตัวตลก ใช้ไม้แกะเป็นรูปใบหน้า ไม่มีส่วนที่เป็นคาง ทำจมูกยื่นยาว ปลายจมูกงุ้มเล็กน้อย เจาะรูตรงส่วนที่เป็นตาดำ ทาสีแดงทั้งหมด เว้นแต่ส่วนที่เป็นฟันทาสีขาว หรือทำด้วยโลหะขาว หรืออาจเลี่ยมฟัน ส่วนบนต่อจากหน้าผากใช้ขนเป็ดหรือขนสีขาวยึดติดทาบไว้แทนผมหงอก

เครื่องแต่งกายของโนราห์ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากของเดิมไปบ้าง ในด้านวัสดุที่ใช้เนื่องจากวัสดุที่ใช้แบบเดิมหายาก หรือชำรุดเสียหายง่าย โนราห์จึงนำวัสดุชนิดใหม่เข้ามาใช้แทน เช่น หางหงส์ ใช้แผ่นพลาสติกพีวีซีพ่นสีดำ หรือบางแห่งใช้ผ้ากำมะหยี่สีดำหุ้มไว้อีกชั้นหนึ่งเพื่อความทนทาน ซึ่งแต่เดิมใช้เขาควายในการทำหางหงส์ โนราห์ ละม้าย ศรีรักษา ซึ่งเป็นผู้สาเหตุในการเปลี่ยนวัสดุของเครื่องแต่งกายบางชิ้นว่า

“เดี๋ยวนี้เขาควายหายาก หวางเขาคือมาทำมาซัดมาแต่ง เดี่ยวนี้มันลำบากแล้ว ใช้เป็นแผ่นพลาสติกแบบพรรคนี้ก็สวยเหมือนกัน ไม่หักไม่โหล ...เล็บ เดี่ยวนี้เขาก็ทำกับสแตนเลสแล้วกัน เพราะว่ามันไม่ดำ

ถ้าเป็นแรกแต่ก่อนทำกับเหล็กขาว พอนานๆ ดำเหม็นด ปลายเล็บนี้ก็
ใช้เอ็นพรรคนี้ดีหว่า หวายมันขี้หัก นั่งเหลากันไม่ไชรที่ๆ พรรคนี้ก็
สวยเหมือนแหละ”

(โนราละมัย ศรีรักษา, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2545)

1.2.3 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีของโนราแบบโบราณประกอบด้วย ทับ กลอง ปี่ โหม่ง ฉิ่ง
แตรระ และซอ ซึ่งเครื่องดนตรีชิ้นต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

- ทับ ทับโนราเป็นทับคู่ เป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญที่สุดเพราะทำหน้าที่ใน
การคุมจังหวะและเป็นตัวนำในการเปลี่ยนจังหวะและทำนอง คนที่เป็นผู้ตีทับจะต้องรู้เชิงของผู้รำ
ด้วย เพราะทับต้องเปลี่ยนตามผู้รำ

- กลอง เป็นกลองทัดขนาดเล็ก ใบใหญ่กว่ากลองของหนังตะลุงเล็กน้อย
มีจำนวน 1 ใบ ทำหน้าที่ในการเสริมจังหวะและล่อเสียงทับ

- ปี่ เป็นเครื่องเป่าชิ้นเดียวของวง นิยมใช้ปี่ใน และบางคณะนิยมใช้
ปี่นอก ใช้เพียงหนึ่งเลา เท่านั้น โนราโสภณ คงเชียว กล่าวถึง เครื่องดนตรีประเภทนี้ว่า

“ปี่นี้สำคัญ เดี่ยวนี้หากคนเล่นปี่เก่งๆ ยากอ้อยู่ ถ้าเป็นโนราโบราณ
ขาดปี่ไม่ได้ นี่เป็นเครื่องดนตรีมาแต่แรก ไม่นั่นก็เหมือนกับโนราแบบ
อื่นๆ ที่เขาเอาเสียงอเล็กโทนมาแทน มันไม่หรรอย ของที่นี้มีลุงเถียรนี้
แหละที่เป่ามาแต่แรก นั้นคืนหนึ่งแกได้ 300 แต่ว่าเหน้อยจังแหละ”

(โนราโสภณ คงเชียว, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2544)

- โหม่ง คือ ช้องคู่ มีเสียงต่างกัน คือเสียงแหลมและทุ้ม คนตีโหม่งจะตี
โหม่งควบคู่กับฉิ่งไปด้วย

- ฉิ่ง เป็นเครื่องตีเสริมเพื่อแต่งและเน้นจังหวะ ฉิ่งจะอยู่ที่มุมซ้ายบนของรางโหม่ง คนตีฉิ่งส่วนใหญ่เป็นคนตีโหม่งไปด้วย โดยตีฉิ่งมือซ้าย และโหม่งมือขวาตามจังหวะ สอดคล้องกัน

- แตร หรือ แกระ คือ กรับซึ่งมีทั้งกรับอันเดียวที่ใช้ตีกระทบกับรางโหม่ง หรือกรับคู่ และมีที่ร้อยเป็นพวงอย่างกรับพวงหรือใช้เรียวไม้หรือลวดเหล็กหลายๆ อันมัดเข้าด้วยกันตีให้ปลายกระทบกัน ในปัจจุบันในบางโรงไม่ใช้แตรก็มี

- ซอ เป็นเครื่องดนตรีที่เสริมเข้ามาในระยะหลัง ช่วยเสริมจังหวะทำนอง ซอที่ใช้ อาจจะเป็น ซออู้หรือ ซอด้วงก็ได้ แต่ส่วนใหญ่มักจะนิยมซอด้วง

1.2.4 โรงแสดง

โรงโนราแบบโบราณใช้วัสดุการตั้งโรงที่เปลี่ยนไป กล่าวคือแต่เดิมใช้ไม้ แต่ปัจจุบันโครงของโรงขึ้นด้วยเหล็ก โรงเป็นโรงยกพื้นสูงประมาณ 1 เมตรครึ่ง มีขนาดกว้างยาว 8x6 เมตร หรือ 7x6 เมตร โดยการสร้างโรงยังคงมีธรรมเนียมการหันหน้าโรงไปทางทิศใดก็ได้ยกเว้น ทิศตะวันตก หลังคาของโรงอาจมุงด้วยจากหรือผ้าใบ มีฉากเขียนรูปทิวทัศน์ หรือท้องพระโรงเป็นเครื่องกั้นหน้าเวทีกับหลังเวทีซึ่งเป็นพื้นที่ในการแต่งตัวของโนรา โรงโนราในปัจจุบัน โนราจะจ้างคนมาสร้างโรงให้ โดยคนเหล่านี้จะเตรียมอุปกรณ์มาพร้อมสรรพ โนราเพียงแต่เตรียมฉากต่างๆ ไว้เท่านั้น ค่าติดตั้งโรงโนราแบบโบราณราคาประมาณ 3000-4000 บาท

1.2.5 โอกาสแสดง

โนราแบบโบราณนั้น สามารถเล่นได้กับงานทั่วไปๆ เช่น งานบวช งานทอดกฐิน งานวัด งานศพ งานขึ้นบ้าน หรืองานประจำปีต่างๆ โนราบางท่านยังมีธรรมเนียมว่า จะไม่รับเล่นในงานแต่งงาน เนื่องจาก

“ทำตามครูยก ลูกศิษย์โนรายก ชูบัวม่ายคนเล่นงานแต่งงานสักคน
เขาร่างงานแต่งงาน เขาเป็น “เจ้า” ใหญ่หว่าโนรา เพราะว่าเขาเป็น
เจ้าบ่าว เจ้าสาว ของโนราแต่ก่อนถ้าแต่งชุดโนราแล้วไม่ไหวใคร”

(โนราละมัย ศรีรักษา, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2545)

การรับงานของโนราแบบโบราณค่าแสดงจะอยู่ที่ประมาณ 15000 บาท เป็นอย่างต่ำ หมายถึง เป็นราคาแสดงในจังหวัด ถ้าต้องไปเล่นจังหวัดอื่นก็ต้องคิดค่าใช้จ่ายเพิ่มตามแต่ระยะทาง

1.2.6 ลำดับการแสดง

การแสดงโนราแบบโบราณจะเริ่มเวลาประมาณ 20.30 น. และเลิกเวลาประมาณ 1.30 - 2.00 น. รวมแล้วใช้เวลาประมาณ 5-6 ชั่วโมง ซึ่งลำดับการแสดงมีดังนี้

1.2.6.1 ตั้งเครื่อง และ โหมโรง

1.2.6.2 กาศครู

เป็นการเชิญครู โดยการขับร้องบทไหว้ครู สดุดีคุณครูและผู้มีพระคุณทั้งปวง บทกาศครูเป็นบทที่โนราสืบทอดมาจากครูโนราของตน เนื้อหาของบทกาศครูจึงรวมทั้งผู้ผู้สอนและครูดั้น ซึ่งเป็นครูที่ให้กำเนิดโนราเลยทีเดียว ครูดั้นโนรามีลักษณะเหมือนครูดั้นของศิลปะอื่นๆ โดยทั่วไปคือ มีความขลัง ความเชื่อ ความศักดิ์สิทธิ์แฝงอยู่ด้วย การกล่าวถึงครูจึงเป็นไปด้วยความคารวะ นอบน้อม สำนึกในบุญคุณ มีทั้งความอบอุ่น และความยำเกรง ผู้ขับร้องบทกาศครูเป็นนายโรงหรือโนราอื่นๆ แทนก็ได้ ยกตัวอย่างบทกาศครู ของโนราโบราณ เช่น บทกาศครูของโนรานกเอี้ยง ในการแสดงของคณะโนราละมัยศิลป์ เมื่อ เดือนมกราคม 2544

ออกฤกษ์ยามยามตี ณ นาที่ประกอบ

ออกคีนี่มาขอบแล้วเข้าด้วยยาม

ออกพอถึงเวลาในเช้าแล้ว

ลูกไหว้บุญคุณแก้วเราทั้งสาม

แล้วนอเออได้ฤกษ์มาเบิกยาม

ออมันขอบไปตามพระเวลา

แล้วนั่งกาศราชครูมันของน้อง

ถ้าลอยแล้วทำให้ล่องกันเข้ามา

ยกไหว้ราชครูมันของข้า

ไหว้แม่ศรีมาลานะเป็นครูดั้น

ลูกจะยกขาข้ามแม่ไม่รอด

ออจะก้มลงลอดก้ามไผ่

ไหว้แม่ศรีมาลาเป็นครูดั้น

ออไม่พินก็พอเทพสิงห

ออกถ้าพ่อสมัครมารักจริง

ให้พ้อมาอวยสิงนะมาอวยพร

ออกยกไหว้พ่อเทพสิงห

พ่อได้สอนสืบสืบดูว่ากันมา

แล้วสอนให้เป็นหลอพอสอนให้เป็นหลัน

นับตั้งแต่นั้นนั่นเล่าแหละหนา

ไหว้แม่ศรีมาลานะแม่ใจมตรู

ออแม่ได้เป็นครูของมโนหร้า

ว่าสรรเสริญพระธรรมนะไว้เท่านั้นแล้ว

ออกจะไหว้นางหงส์นางกรุงพาลี

อนั่งไหว้พ่อลิวทิวทั้งราชา

แล้วนั่งไหว้แม่โพธิ์นครวัตดี

ออกอุทมิมหาลาก้าอุทมิมหาชัย

ออกปากคนตีป่าผีทักไข้

ออกนะโยอย่าทวงแม่อย่างได้ทัก

แล้วคินนี้ผมมารำถวายให้

แล้วลูกกาศคักดีสิทธิ์น้ำออพ้อออณในที่นี้

แล้วลูกกาศพ้อทวดในวัดเขาคองหงส์

แล้วลูกกราบคักดีสิทธิ์กะดูที่ได้ฟ้าครอบ

แล้วลูกกาศภูมิบ้านน้ำเออพ้อเออนะทั้งภูมิเรือน

แล้วคินนี้มายมารำมาเออพ้อเออ

แล้วลูกไปเล่นไหนก้าหรือว่าไรไหน

แล้วจริงไม่พ้อเออแล้วช่วยรักษา

ผมมานั่งกาศครูในตอนนีแม่เหนื่ออยู่ใจจาว

นั่งกาศครูไม่สิ้นแล้วกินเวลา

แล้วมายปลอยตัวโนรา งามเอย

ลูกขอแผ้วเป็นเพลงนะพระคาถา

นั่งไหว้นางธรณีแล้วเมฆขลา

อุทมิมหาลาก้าอุทมิมหาชัย

ก้าธรณีเนื้อเย็นแม่ผู้เป็นใหญ่

นะอย่าทวงนะแม่อย่าทัก

คินนี้ลูกชายสากลัว้นัก

ยอดรักตาตราตรำรำโนรา

พร้อมพระหัตถ์เบื้องซ้ายนะทั้งเบื้องขวา

ท่านเบิกกว้างสร้างที่นั่นแต่ก่อนมา

มาบำรุงข้างซ้ายทั้งข้างขวา

พ้อทวดชั้นชั้นขอบก้ารอบโลกา

อย่าสะดุ้งสะเทือนนะไปเลยหนา

นะอยู่เทียมแค่ขอให้พ้อมาแลนะเอาแต่ตา

ให้คักดีสิทธิ์ตามไปช่วยรักษา

ให้คักดีสิทธิ์ตามไปแล้วช่วยรักษา

นี่นากาตีเก้ามาเสียเล่าหนา

แล้วปลอยตัวโนรา ว่าสงสารแม่ป้าที่มากคอย

1.2.6.3 โนราทำบทหน้าม่าน

กล่าวคือ โนราขับร้องกลอนในม่านก่อนออกรำ อาจจะเป็นโนราที่กำลังจะออกมารำเป็นคนขับร้อง หรือเป็นโนราอื่นแทนก็ได้ การขับร้องบทหน้าม่านของโนราในปัจจุบันอาจจะยึดจากบทเดิมที่ได้สืบทอดมาหรือจะเป็นบทใหม่ที่เขียนขึ้นเองก็ได้ โดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นการบรรยายบรรยากาศแต่งตัวของโนราก่อนออกรำ การชมธรรมชาติ หรือให้คติหรือปลุกใจ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง บทหน้าม่าน ซึ่งขับร้องโดยโนรายุพิน นาคิลป์ ในการแสดงโนรา คณะละมัยศิลป์ เดือนมกราคม 2544 ณ หอสมุดภาพอ่อนหวาน อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

มองลิลลิวทิวทุ่งนาเมื่อฟ้าสาง

หมู่วิวหกแล้วนกกาตุสารพัน

นูนกแก้วมาจับแก้วโดเกาะกึ่งกัน

ส่งเสียงร้องก้องก้องหูแล้วกู่จากไกล

แล้วนั้นนวลนางสกุณีแล้วมันสวยสีสัน

มาจับคู่กันเรื่องรองคินนี้คะนองไพร

ส่งเสียงหวานมาเรียกแก้วแจ้วแจ้วใส

คู่อยู่ไหนว่าเหวคินนี้แสนเอกา

ก่อนแก้วอยู่เคยจับคู่โดยอยู่กับแก้ว	ส่งเสียงแก้วจับใจน้องในไพรสน
พี่ขาดคู่มาสู่สมมาภิรมยา	เหอพฤษยามดห้วงแล้วสามาทิ้งรวงรัง
กระซิบบอกกับพระพรายไนให้บอกแก้ว	ถ้าสุขแล้วน้องอย่างปลื้มจนลืมหลัง
พี่คอยแก้วอยู่ที่เก่าที่เรายัง	ถึงรวงรังพี่หอมช่อพี่ขอโทษ
คราฝนตกใครจะกบปกปิดแก้ว	ให้คลาดแคล้วจากฝอยฟองละของฝน
เคยจิกหญ้าแล้วพาเหยื่อเผื่อฟองพล	หรือต้องมนต์นกบ่าวนู่เหอที่ไร่วไกล
พี่ตรอมจิตถึงชีวิตที่รันทด	โศกกำสรดถึงเนื้อคู่น้องอยู่ไหน
เหมือนหางเสือแล้วเรือขาดพินาศไป	มาตกทิศไหนตามแต่กระแสลม
หางเสือไปผีพายขาดแล้วพินาศหมด	โศกกำสรดเต็มตื่นคืนนี้เศร้าแสนสม
ต้องว่าเหวแล้วอ้างว้างกลางสายลม	กลัวลมจมนอับปางกลางนที
คนขาดคู่ดั่งเรือหางเสือขาด	แรมร้างรักไปห่างคืนนี้นางปักซี
เพลินอารมณ์มาหลงชมนางสกุณี	จนราตรีรุ่งร้างสาวเอยสว่างวัน
อรุณแจ้งแสงแดดขึ้นแยกเมฆ	วังเวงเหวกลเสียงใสได้ยินเสียงไก่ขัน
สอดสีทองของแสงพระสุริยัน	ระวีวรรณทั่วจบแม่เหอภพขมพู
พฤษชาติแลดาดขึ้นแลขึ้นชุกกลิ่น	ปักชินขานขันแล้วสนั่นหู
น้ำค้างโปรยโรยละอองเป็นฟองสินธุ	แมลงภู่คิ่งเกล้าเสาวคนธ์
พระพรายโผยโหยหอมพยอมหวน	กลิ่นเฝ้ายวนถึงนาสิกพี่ชายนึกถึงผม
กลิ่นพยอมมันหอมหวนทวนสายลม	แล้วคอยคู่ชุ่มแก้วไม่มา
ออ น้องสาวเหอพี่ทำคอย แล้วคอยคู่ชุ่มแก้วไม่มา	สาวเหอพี่ทำคอย

1.2.6.4 นางรำออกแสดง

ภายหลังจากการร้องบทหน้าม่านแล้วนั้นนางรำจะออกมารำ เป็นกลุ่มเป็นชุดแรกอาจจะมีประมาณ 6-8 คน นางรำที่ออกมารำส่วนใหญ่จะเป็นโนรารุ่นเยาว์ ซึ่งยังไม่มีประสบการณ์มากนักในการรำ เพราะการรำในชุดแรกจะเป็นการรำบทมาตรฐานของโนรา กล่าวคือ นางรำอาจจะออกมารำเป็นท่ารำในบทประณม หรือท่ารำในบทครุสอน หรือในบท สอนรำ ซึ่งท่ารำเหล่านี้ถือว่าเป็นท่ารำพื้นฐานของโนรา การรำนั้นนางรำจะออกมารำโดยลูกคู่ตี เครื่องจังหวะก่อน จากนั้นจะทำบท คือรำในขณะที่ร้องไปด้วย โดยที่นางรำจะเป็นผู้ว่าบทเองหรือให้ โนราอื่นๆ ว่าให้จากหลังจากก็ได้ ยกตัวอย่าง เช่น การทำบทประณม ของนางรำคณะโนราละมัย ศิลป์ นางรำจะมีท่าทางตามการทำบทดังนี้

ตั้งต้นให้เป็นประถม

ว่าถัดมาขวัญเอยพระพรหม ถัดมาพระพรหมสี่หน้า

ไหนรำทำสอดสร้อยสาวเหอ ไนรำเป็นทำสอดสร้อย

แล้วห้อยเป็นพวงมาลา ออนี้แหละพวงมาลา

ทำเวโยนโยนซ้ำ เวโยนมาโยนซ้ำ

แล้วซ้ำเอยให้น้องนอน

ทำสาวเอยทำผาหลา ออนี้หรือทำผาหลา เราซัดลงมาไว้เพียงไหล่ ซัดเอาไว้เพียงไหล่

รำพิสมัยมาร่วมเรียง รำพิสมัยน้องเหมาร่วมเรียง แล้วซ้ำเอยเคียงหมอน

ไหนรำเป็นท่าต่างกัน รำไปเล่าสาวเหอ นี้รำเป็นท่าให้ต่างกัน

เราค่อยมาหันให้เป็นมอนหนูเหอ ซักทีก่อนเล่าหันให้เป็นมอน

ทำมรคาแขกเต้า บินไปเล่าสาวเหอ เป็นมรคาแขกเต้า

ออแก้วซ้ำเอยบินเข้ารัง

รำทำกระต่ายชมจันทร์ ชมไปเล่า นี้ทำกระต่ายชมจันทร์

รำทำพระจันทร์ทรงกลด รักนะเจ้างามของงามเอย นี้ทำพระจันทร์ทรงกลด

รำทำพระรถมาโยนสาร เดทำพระรถจะโยนสาร

ออแก้วซ้ำเอยมารกลับหลัง

ไหนท่าชูชายนาคกราย จะนาคกรายเข้าวัง นาดไปเล่าสาวเหอ เดทำนาคกรายเข้าวัง

แล้วค่อยมานั่งหมอบเฝ้า แก้วซ้ำเหอเจ้านักครินทร์

ไหนท่าขึ้นนอนร่อนรำ รำไปเล่าสาวเหอ เดท่าขึ้นนอนร่อนรำ

รำแล้วกำมาเปรียบเทียบ ออนี้เข้ามาเปรียบเทียบ

ไหนพระรามรามมา แก้วซ้ำเหยน้ำวศิไลป์

ทำฝูงมัจฉาสาคร ค่อยล่องเข้าในวาริน ล่องแล้วเข้าในวาริน ทำหลงไหลไปสิ้น แก้วซ้ำเหยงามโสภา

ไหนท่าสิงโตเล่นหาง เดสิงโตเล่นหาง

ถัดมากวางโยนตัว โยนไปเล่าสาวเหอ ออนี้แหละกวางมาโยนตัว

ถัดมารำยั่วเอาแป้งตะน่อง เดมารำยั่วเอาแป้ง ออแก้วซ้ำเอยมาผัดหน้า

ไหนท่าหงส์ทองลอยล่อง ล่องไปเล่าสาวเหอ

ล่องแล้วว่ายนน้ำมา ออนี้จะว่ายนน้ำมา

ทำเหราเล่นน้ำ ออแก้วซ้ำเหยสำราญนั้ก ว่าเล่นเอยเล่นน้ำ ออพ่อแม่เหอสำราญนั้ก

1.2.6.5 โนราคนต่อไปออกแสดง

หลังจากนางรำออกมารำและทำบทยเรียบร้อยแล้ว โนราคนต่อไป ซึ่งจะเป็นโนราที่มีประสบการณ์ในการแสดงโนรามาในระดับหนึ่งแล้ว จะร้องบทหน้าม่าน แล้วออกมารำทำประสมซึ่งถือได้ว่าเป็นศิลปะการรำชั้นสูงอย่างหนึ่งของโนรา เพราะโนราจะแสดงความสามารถของตนในการรำรำแบบประสมทำโนราต่างๆ ในแบบเฉพาะของตนอดแก่ผู้ชม เมื่อรำเสร็จ โนราจะรำแตระ แล้วทำบทย ซึ่งเป็นการนำบทกลอนที่แต่งไว้มาร้องให้ถูกทำนองและดีทำรำตามบทร้องนั้นๆ ถือได้ว่าเป็นศิลปะชั้นสูงของโนรา เพราะการทำบทยต้องมีไหวพริบในการดีทำจากคำร้องแต่ละคำได้อย่างฉับไว รวมทั้งต้องเป็นผู้ที่ผ่านการรำแม่บทและรำประสมทำมาอย่างชำนาญในการทำบทยอาจจะทำคนเดียวหรือเรียกโนราคนอื่นมาร่วมด้วยก็ได้ ยกตัวอย่างบท “ผันท่าน” ของโนราโสภณ คงเทียว จังหวัดสงขลา ดังนี้

มานั่งผันท่านไปบูรพา	นั่งวันทาพระบรมธาตุ
มีเมืองคอนศรีธรรมราช	มียอดพระธาตุสำหรับเมือง
มีชั้นสุดกรงแก้ว	สามพรายแพรวเหลือมเหลืออง
สีสันบันเทือง	ยังมีบัวคว่ำบัวหงาย
ยังมีพระเวียง	มายืนเคียงเรียงราย
หันลงแลข้างใต้	มีแต่ทองไม่ปลอมไหน
เอนทองแก้วแหวน	เขาแขวนเรียงรายไป
ล้วนของแต่ไพร	วงใหญ่ใหญ่ สำหรับเมือง

จบจากทำบทยโนราจะว่ากลอนสี่ และกลอนหก แล้วเข้าโรงไป ให้โนราคนต่อไปเข้ามาแสดงในลักษณะเดียวกัน การเรียงลำดับว่าโนราคนใดจะออกก่อนหลังนั้นจะเรียงจากโนราที่มีความสามารถน้อยไปยังโนราที่มีความสามารถที่สุดของคนนั้นคือนายโรง หรืออาจจะเรียงจากความเข้มข้นของการแสดงก็ได้ เช่น เมื่อนางรำเข้าโรง โนราอีกคนออกมารำ และทำบทย คนเดียว แล้วเข้าโรง ต่อมาโนราคนต่อไปจะออกมารำและทำบทยโดยเรียกให้โนราคนอื่นมาทำบทยด้วยกันเพื่อเพิ่มระดับความครื้นเครง

การทำบทยของโนราแบบโบราณในปัจจุบันนอกจากจะเป็นการเอาบทกลอนที่แต่งไว้แล้วมาร้องให้ถูกทำนองและดีทำตามบทร้องแล้วนั้น โนรายังสามารถสอดแทรกมุขตลกต่างๆ เพื่อสร้างความบันเทิงและปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมในระหว่างการทำบทยอีกด้วยทั้งนี้มุขตลกในการทำบทยของโนราแบบโบราณในปัจจุบันนั้น มีทั้งการเล่าเรื่องซ้ำชั้น หยอกเย้าคนดู

และวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ในปัจจุบันด้วยอารมณ์ขัน ยกตัวอย่าง मुखตลกของโนรา ภายหลังจากการ ตีทำรำของคำว่า "ซัน" เป็นท่าที่กำลังหิวปีนโตหนักๆ ว่า

“นี่แหละตำราน้ำห้วน (ซีไปที่นายทับ) ฉันทสิบประวัติมาแล้ว หนังสือพิมพ์ไม่ลง โทรทัศน์ไม่ออก วิทยูไม่ประกาศ สิบรู้มาครับว่าน้ำห้วนที่ได้รวยนี้รู้แล้ว อดีตสมัยอยู่วัด ถึงเมียอยู่บ้าน หลานสิบเจ็ดคน โนราห้วนที่ได้รวยเพราะไหน ถึงตอนเช้าไปวัด (ทำท่าหิวปีนโตแบบหนักมาก) พอมีคนถาม ว่าไปไหนละลุงห้วน แกบอกจะไปวัดเนียพากับข้างไปหนวยวัดเดินถือขันมือขึ้นเอ็น สิบไปสิบมาหิวซันเปล่าไป...เขาว่าเนียน้ำห้วนใจบุญจึงไปวัดหิวซันหิวซัน พอว่าห้วนเย็นหลบจากทำนุ่นทำนี่ในวัดเสร็จ ห้วนเย็นหลบจากวัดถึงเดินพรรคเนีย (ทำท่าเดินหิวปีนโตแบบเบาๆ) ทำท่าหิวซันเปล่าหลบบ้าน ที่จริงกับข้าวเต็มซัน”

อีก मुखตลกหนึ่งที่นิยมใช้กันเพื่อสร้างความบันเทิงคือ การร้องเพลงลูกทุ่ง ยกตัวอย่างการทำทโดยสอดแทรกเพลงลูกทุ่ง ของโนรายุพิน นำศิลป์ ดังนี้

“ลูกฉานมันว่าแม่เขยอีตายโหง ฟังแต่เพลงลูกทุ่ง แต่เราเป็นแหละแม่เขย ถึงเราฟังเพลงลูกทุ่งแต่เราฟังเพลง อาภาพร นครสวรรค์ จำชื่อแม่นแหละ เพลงลูกทุ่งของ อาภาพร นครสวรรค์ สมัยนี้ได้ก๊วยรุ่นก็ชอบ เพลงไหนน้ำสาว เออเพลงน้องนอนไม่หลับ ฉานก็ชอบชอบที่มันทำทำนี่ เขาร้องพรรคหรือ ...อาน้องนอนไม่หลับ หัวใจมันกระสับกระส่าย ใจหายมาหลายสิบคืน หลับตาฝันไป ตกใจมีคนเอาปืน อามายืนมายืน แล้วมันครางกันแหละ ทำท่าละจะจับตรงนั้น ทำท่าละจะจับตรงนี้ ทำท่าละจะฉีกตรงนั้น ทำท่าละจะฉีกตรงนี้ ว้าย แล้วก็ตกใจตื่น นั่นแหละเพลงมัน ใครไม่รู้จักมั่ง อาภาพร ดังอีตาย”

1.2.6.6 นายโรงออกแสดง

นายโรงหรือโนราใหญ่จะออกแสดงหลังสุดโดยจะร้องบทหน้ามาก่อน แล้วจึงออกมาไขว้ลีลาทำรำ จากนั้นจะว่ากลอน ร่ายหน้าแตรและต่อด้วยการเรียกโนราอื่นๆ มาทำทอีกครั้ง

1.2.6.8 พรานออกแสดง

พรานจะร้องบทหน้าม่าน แล้วโชวีลีลาท่ารำของพราน จากนั้นจะว่ากลอน แล้วได้กลอนกับโนราใหญ่ ในบางครั้งพรานอาจจะออกมาทำบทร้องได้กลอนกับโนราใหญ่เลยก็ได้ ยกตัวอย่าง การได้กลอนระหว่างโนราละม้าย ศรีรักษา กับพรานนกเอี้ยง ดังนี้

โนราละม้าย :	ขอต่อปฏิภาณคือนี่	กับนายพรานนกเอี้ยง
	แม่คอยฟังกันตะญาติ	ใครพลาดใครเพรียง
พรานนกเอี้ยง :	ฉันพรานนกเอี้ยง	พ่อเลี้ยงนกฮูก
โนราละม้าย :	ออมันได้กันเมื่อไร	ที่ออกไขออกลูก
พรานนกเอี้ยง :	คุณทนายไม่ถูก	ฉันลูกนกฮูก
โนราละม้าย :	เอาไทรมาฝอย	มันไม่ค่อยสนุก
พรานนกเอี้ยง :	เป็นชอบเป็นชุก	สระอุกสระอีก
โนราละม้าย :	พรานมีลูกไม้	เที่ยวพล่ายเที่ยวพลิก
พรานนกเอี้ยง :	อีหลุกกุกกิก	ชุกชิกชอกเชก
โนราละม้าย :	ม้ายต่อลำบาก	พรานลากโกกเกก
พรานนกเอี้ยง :	ท่าแลไปแหละ	นางเอกก็พลือก
โนราละม้าย :	กลอนสี่สี่ผง	ม้ายต่อให้ดังดังก็อก
พรานนกเอี้ยง :	นกเอี้ยงพอยก	หกเห้กหกเฮ้ก
โนราละม้าย :	ม้ายก็รู้ทางขับ	กำขับแข็งแผ้ก

...

ในธรรมเนียมการแสดงของโนราแบบโบราณปัจจุบันบางครั้ง เมื่อภายหลังจากโนราใหญ่ทำบทร้อง และพรานออกมาแล้วนั้น อาจจะมีการเล่นเรื่องด้วยก็ได้ แต่ค่อนข้างพบได้น้อยมากในปัจจุบัน โนราโสภณ คงเชียว กล่าวว่า

“มันก็มีมั้งถ้าเขาขอให้เล่นเรื่อง เราก็มี แล้วแต่เจ้าภาพอีเอาไทร ทำให้ได้ แต่ว่าถ้าธรรมดาแล้ว ไม่มีเล่นเรื่อง ...เรื่องที่เล่นก็เรากำกับกันเอง เรื่องน้ำตาสาวได้ หรือว่าเรื่องนิยายไทรก็ได้ ไม่ได้เล่นนานแล้ว”
(โนราโสภณ คงเชียว, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2544)

“ที่คณะนักร้องไม่เล่นเรื่อง มันทรรคหรือละ คือคนเขาแลโทรทัศน์
หว่า เราทำได้ไม่ดีเท่าก็อย่าทำเลย”

(โนราละมัย ศรีรักษา, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2545)

“ป่าไม่เล่นเรื่อง นานนานซักที ไม่รู้ใครเคยเล่นเรื่อง พอเรื่องเริ่มเล่น
คนแลกันดี ๆ ยกขึ้น ถึงม้วนสาดกลับเต็มขาด คือถ้าเขาอีแลเล่นเรื่อง
เขากลับไปแลทีวีดีหว่า”

(โนราถวิล จำปาทอง, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2545)

1.2.6.8 นายโรงลาโรง

ภายหลังจากนายโรงทำบท หรือต่อกลอนกับพรานแล้ว นายโรง
จะว่ากลอนสี่ แล้วต่อด้วยกลอนหก เพื่อขอบคุณเจ้าภาพ และอำลาคนดู

1.3 กลวิธีของการแสดงโนราโบราณ

ในการแสดงโนราแบบโบราณในปัจจุบันนั้นมีที่มาจาก การนำจุดแข็งของการเป็น
ผู้ที่ยังคงศิลปะของโนราตามแบบฉบับเดิม และนำโอกาสจากกระแสการอนุรักษ์โนราแบบเดิมมา
ลบจุดอ่อนของโนราแบบสมัยใหม่ที่มีวงดนตรีลูกทุ่ง การนำเสนอจึงเน้นคุณค่าทางศิลปะ และ
ความเป็น “โบราณ” เป็นหลัก ซึ่งสามารถรวบรวมได้เป็นประเด็นดังนี้

1.3.1 องค์ประกอบการแสดงมีลักษณะตามแบบโบราณ

เนื่องจากโนราแบบโบราณมุ่งนำเสนอจุดเด่นในการดำรงเอกลักษณ์ของ
โนราเป็นหลัก สิ่งที่คนดูสามารถเห็นได้ชัดเจนที่เป็นอันดับแรกคือ โรงที่แสดง การแต่งกาย และ
เครื่องดนตรี ต่างๆ ที่ยังคงยึดตามแบบโนราในอดีต และไม่ผสมเครื่องดนตรีสากล

“ถ้าเป็นโนราแบบโบราณมันก็ต้องทำให้เห็นว่าเป็นแบบโบราณพรรค
หรือ ฉากถ้าเขียนรูปเหมือนสมัยแต่ก่อน ไม่เหมือนกับโนราวงดนตรีที่
เวทีใหญ่ ม่ายม่านม่ายไทร เครื่องดนตรีต้องมีครบ โหม่ง ฉิ่ง ทับ
กลอง ปี่ ซอ แตระ ไม่มีเครื่องดนตรีสากล”

(โนราถวิล จำปาทอง, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2545)

1.3.2 ชักชวนให้คนอนุรักษ์โนราแบบโบราณ

การชักชวนให้คนหันมาเห็นความสำคัญและอนุรักษ์โนราแบบโบราณ ส่วนใหญ่จะแทรกอยู่ในบทกลอนต่างๆ ที่โนราได้ขับร้องในขณะที่ทำการแสดง เนื้อหาของกลอนจะกล่าวถึงภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของโนราแบบสมัยใหม่ และให้ชักชวนให้ดูโนราแบบโบราณซึ่งหาได้ยากในปัจจุบัน ยกตัวอย่าง กลอนของโนราวันัส ซึ่งกล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

ชอยสุภาพอ่อนหวานเห็นทุกท่านชมศิลป์
 กล่าวเสียงพิณประโลมโลกมากับโซคสดสวย
 ตอนหัวค้ำฝืนและฟ้าไมใคร่อำนวย
 ดีกว่าสวยสดใสชมละมัยชื้อดั่ง
 นำที่มงานโนราเข้ามาวางมาด
 ให้มีตฤญาติชาวคองหงส์จงสมหวัง
 บรรยายภาคแสนระรื่นแลสดชื่นจัง
 หยับมานั่งเข้าให้ชิดติดเวที
 แล้วได้ชมศิลป์แบบโนรา
 ออเราชาวไต้หวันแม่ณะ
 นั่งชมศิลป์โนราเพราะหาดูยาก
 สอนมากที่เราเห็นเล่นแต่แสงสี
 ลูกละมัยมโนรายังรักษาประเพณี
 ให้ของดียังมีสืบไป
 โนราสมัยนี้ชนชาวไต้หวันเราเหอ
 ดีทางร้องเพลงบรรเลงสากลตามคนสมัยใหม่
 ชาวไต้หวันไม่รู้ไซร ของเก่ากลับไม่มาไยดี
 แต่งตัวโป๊ะโป๊ะมาไซว์มาเดิน ไชว์เดิน
 ชอบแต่งตัวโป๊ะโป๊ะออกไซว์ออกเดิน
 คนแก่ว่าเล่นหรือจ้งแม่นั่งบั๊ดสี่
 แต่โนราทุกวันชาวคองหงส์เหอสำคัญเต็มที
 ม่ายดนตรีก็ไม่มีคนแล
 สมัยนี้สังคมนิยมแต่สาวสาว
 เลือกแต่เต้าทำหรือหรือแหล

แลหางเครื่องนั่งสั้นป่าวป่าวชอบแล
 หยับแค่วาทีแลของดีสาวสาว
 บางคนขาดำแรงแลหางเครื่องแม่เหอ
 ต้องทาแป้งห้าป่องไม่หล่องตรงไหน ข้างไน้ก็ขาว
 ชอบแต่งตามคนกรุงแม่เหอก้าไม่นั่งยาวยาว
 เวลาสาวโค้งโค้งแลเห็นโรงงาน
 สาวคองหงส์เซปไม่ขาวขอโทษนะแม่เหมือนเด็กสาวกรุงเทพ
 เซปตั้งคุ่มเหมือนหลุมเผาถ่าน
 นี่ครุณีสโนราเข้ามาทำงาน
 พ่อแม่ทุกท่านชาวบ้านมาคอย แม่มาคอย
 เอกชัยเล่นดนตรีเคยแลไม่พีนัสนะ
 พีนัสเหอ เขาดีเพราะแต่ง ครุณีสรำเก่งไม่พักแต่งก็หรอย

...

อีกประการหนึ่งโนราแบบโบราณมีการนำเสนอบทกลอนที่เก่าแก่ที่หาฟัง
 ได้ยาก แล้วทิ้งท้ายด้วยการบรรยายด้วยคำพูดถึงบทเหล่านั้นว่ามีคุณค่าและความหมายเช่นไร
 รวมทั้งมีความเก่าแก่อย่างไร โนราโสภณ คงเขี้ยว ได้กล่าวว่า

“เวลาป่าทำผืนหน้าเสร็จพรรคนี้ เช่นว่า ป่าไปเล่นที่คอน ป่าทำผืน
 หน้า (ว่าเป็นทำนองบทผืนหน้า) มานั่งผืนหน้าไปบูรพา นั่งวันทา
 พระบรมธาตุ มีเมืองคอนศรีธรรมราช มียอดพระธาตุสำหรับ
 เมือง.... ป่าทำพอเสร็จถึงป่าก็แหล่งว่าเวลาป่ามาคอน ป่ามาไหว้
 พระธาตุทุกที่ขาด เจ็บไข้ไม่บายไหร ก็ไหว้เนี้ยว่าที่เจ็บที่ไข้ได้หายไ
 ไว อี้ได้รำโนราหล่าวพรรคนั้นแหละ คนคอนมีพระธาตุเป็นของดี
 แล้วถึงแหล่งว่า บทผืนหน้านี้ ได้มาแต่โนราเทพ สองกุก พ่อป่าแหละ
 ว่าพ่อแต่งเองตั้งแต่สมัยนานมาแล้ว แล้วป่ามาเรียนมาจำต่อ บทนี้
 เก่าจังหุแล้ว นี่แหละเป็นบทผืนหน้าที่คนแต่แรกเขาทำกันพรรคนั้น
 แหละ”

(โนราโสภณ คงเขี้ยว, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2544)

1.3.3 นำเสนอกลอนที่มีเนื้อหาให้ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน

โนรามีการแต่งบทกลอนใหม่ๆ เพิ่มเติมอีกส่วนหนึ่งขึ้นมาเพื่อให้สื่อสารกับคนดูได้อย่างทันเหตุการณ์ ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วโนรามีการปฏิบัติเช่นนี้มาตั้งแต่สมัยอดีตมา มีการสร้างสรรค์บทกลอนใหม่ๆ ขึ้นมาอยู่เสมอเพื่อให้ทันกับยุคสมัย และในปัจจุบันนี้โนราแบบโบราณมีประเด็นต่างๆ ที่พูดถึงเหตุการณ์ปัจจุบันมากมาย เช่น การเมือง เศรษฐกิจ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ป่าไม้ เอดส์ ยาเสพติด การท่องเที่ยว คดีสอนใจหนุ่มสาว เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่าบทกลอนของโนราแบบโบราณมีทั้งการอนุรักษ์ของเดิม และสร้างบทกลอนใหม่ขึ้นพร้อมกัน

“ป่าชอบแทรกแซงการเมืองหนอยหนอย เราแลที่วีอยู่ทุกวัน เราตามข่าว พอถึงเวลาป่ามานั่งฟังข่าวอยู่แล้วมีข่าวไหนน่าสนใจป่าจดเอาไว้ในสมุด พอถึงข่าวที่มันหลกๆ ของช่องสามช่องไหน ป่าจดเอาไว้เวลาไปแสดงไหนก็ได้เอามาใช้ เหมือนว่า (ว่าเป็นกลอน) นี่นำบินลาดินที่ขอบกินเมือง เทียวหาเรื่องจนมายเมืองอยู่เมืองอยู่ แล้วถามว่ามายเมืองแล้วไปอยู่ไหนกันละน้อง ฉันทวนพวกพ้องไปอยู่รูอยู่รู”

(โนราถวิล จำปาทอง, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2545)

“เราไม่เล่นดนตรีแต่เราก็ปรับได้ เราแต่งเรื่องที่เป็นปัจจุบัน แต่งเรื่องโรคเอดส์ เรื่องยาเสพติด เรื่องเศรษฐกิจ เรื่องหมวกกันน็อกได้ทั้งเพ ให้เข้ากับยุคนี้สมัยนี้ ให้ทันเหตุการณ์ เราเป็นโนรา คนที่ศรัทธาโนราเขาก็เชื่อที่เราแต่งเราทัก พอคนฟังถึง เขาก็ว่าอโนรานี้เข้าทำรู้จักแต่งเรื่อง การเมือง เรื่องเศรษฐกิจ”

(โนราละมัย ศรีรักษา, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2545)

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบทกลอนของโนราละมัย ศรีรักษา ที่กล่าวถึง สภาพทางเศรษฐกิจในภาคใต้ในปัจจุบันว่า

แรกทำนาปีหนพัทลุงมันยังจนไม่จ้ง
พอทำปีสองครั้งชาติจนจ้งฟ้าผาไปนิ
แล้วค่าปุ๋ยมันก็แพงไม่ไหวแล้ว
ไม่ถึงแรงขาวนาปีกแล้วนำใจหายเรื่องรายได้ต่อปี

หันไปข้างสวนยางตรงบ้านฉันมันหมดทางก้าวหน้า
 ยางยิ่งลงราคาก็เปิดท้ายขายหวี
 โลสิบาททหวาหวายางเดีวนี้พอเป็นค่าดีปลี
 ถ้ายิ่งลงไปเหลยแต่ค่าเคยก็ไม่พอ
 คนที่แก้ปัญหา ไมหันหน้าสักที
 แต่ถ่าเรื่องภาชีมีผู้จ้องร้องขอกันแล้วนะ
 เราประหยัดกันแทบตายแต่ยังไม่ใครจะพอ
 แต่ก็ต้องต่อสู้ดีกว่าอยู่เปล่าเปล่า
 คนที่มีความรู้ในยุคนี้เขาอยากอยู่เน่งเน่ง
 เขาไม่อยากอวดเบ่ง เพราะยิ่งเก่งก้ำยิ่งเจา
 ใ้อ้วาเศรษฐกิจในยุคนี้ไซ่ทำพิษกันแต่เรา
 ถึงต่างชาติก็ยงระบาตเหมือนกัน

1.3.4 ให้ความบันเทิงในการทำทโดยสอดแทรกเพลงลูกทุ่ง

ถึงแม้ว่าโนราแบบโบราณจะมีแนวคิดคัดค้านกับโนราแบบสมัยใหม่ แต่โนราประเภทนี้ ได้นำเอาเพลงลูกทุ่งมาเป็นส่วนหนึ่งในการให้ความบันเทิงด้วยเช่นกัน กล่าวคือ มีการร้องเพลงลูกทุ่งบ้างประมาณ 2-3 เพลง เพื่อสร้างความสนุกสนานครั้นเครงมากขึ้นในช่วงการทำท

“ช่วงทำทนี่แล้วแต่ว่าจะเป็นการสิ้นไหลของโนรา อีมีการเล่นแบบร้องเพลงพรรคนี้เอามาก็ได้ ไม่พริอ เอาใจคนแลมั่งก้ำได้ แต่ว่าเป็นเพลงลูกทุ่ง ไม่ได้ร้องเพลงสตริง แต่ถึงว่าอีมีร้องเพลงลูกทุ่งมั่งแต่เครื่องดนตรีก็เป็นเครื่องแบบโนรา โหม่ง ฉิ่ง ทับ กลอง แบบพรรคนี้แหละ ของน้ำมัยนั้นแหละมีโนราไฟที่แกร้องลูกทุ่ง แล้วมันหลกคนหัวแลได้เวลามัยออกมาเล่นที่ที่”

(โนราละมัย ศรีรักษา, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2545)

“โนราแบบโบราณเอาเพลงลูกทุ่งมาร้องเวลาทำท มันก็ทำให้คนแลว่าไม่ใช่ว่าเราเก่าแล้วเก่าเลย เาร้องลูกทุ่งได้เหมือนกันแหละ แต่ว่า

ไม่ทำให้เสียรูปโนรา เดียวนี้เขาทำพรรคนี้แหละ ไม่เหมือนแบบสมัย
ที่ว่าเล่นโนราหิดๆ แล้วร้องเพลงลูกทุ่งทั้งเพ”

(โนราโสภณ คงเขียว, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2544)

1.3.5 ว่า “มุตโต” เพื่อสร้างความประทับใจแก่คนดู

โนราแบบโบราณในปัจจุบัน มีการใช้ความสามารถในเรื่องการขับกลอน
สดซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจของโนราและเป็นศิลปะชั้นสูงในด้านการร้องกลอนด้วยเช่นกัน โนราคน
ใดมีความสามารถในการขับกลอนด้วยเสียงไพเราะแล้ว สิ่งหนึ่งที่จำเป็นคือการ “มุตโต” หรือ การขับ
กลอนสด เนื้อหาเป็นการพูดถึงเจ้าภาพ คนดู และแขกสำคัญ สำคัญๆ ในงาน ในการ มุตโต บาง
ครั้งจะมีคนดูส่งกระดาษเพื่อให้โนราชม แขกในงาน และเมื่อผลงานการว่ามุตโตเป็นที่ประทับใจ
โนราก็จะได้รับรางวัลเป็นเงินสินน้ำใจ โนราถวิล จำปาทอง กล่าวถึง การมุตโตของโนราแบบ
โบราณ ในปัจจุบันนี้ว่า

“โนราโบราณต้องมุตโตให้เป็น ต้องชมให้เป็น วันนั้นมีคนมาเล่าให้
ฟังว่า โนราไหนไม่รู้ไปรำถึงแล้วก้า เขาเขียนจดหมายว่าให้ชมคนนู
คนนี่ แล้วปรากฏว่า ว่ามุตโตไม่ได้ โนราไอโหระที่ว่ามุตโตไม่เป็น คน
นั้นว่าเนีย กูให้ว่าชมกู กูให้เบีย แต่มันทำไม่เป็น แลมันนำเสียดาย
เทียบมอยู่โนรานั้นต้องมานั่งหัดมุตโต ของตายของ ว่าเขาอให้ต่างค์
ชักเบียออกมาแล้วแต่ ว่ามุตโตไม่เป็น เจ้าภาพไม่ประทับใจ”

(โนราถวิล จำปาทอง, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2545)

“...โนรา เทียบมอยู่ถึงว่าอี้แต่งตัวโนราแล้ว ถ้าคนให้ต่างค์ก็ต้องถูก
ไหว้เหมือนกันแหละ วันนั้นไปอำเภอสิงหนคร เขาเดียวเขียนๆ ให้ว่า
ชมคนนูคนนี่ เป็นสิบคน น้ำก็ว่าพักเดียว แล้วเขาให้คนที่พัน ที่พัน
วันนั้นได้เป็นหมื่น แต่เวลานั้นต้องแบ่งลูกน้อง ลูกคู่มั่งแหละนะ”

(โนราละมัย ศรีรักษา, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2545)

1.3.5 เชิญโนราที่มีชื่อเสียงอื่นๆ เข้ามาเป็นศิลปินรับเชิญ

ในการแสดงโนราแบบโบราณในปัจจุบัน เมื่อมีการรับงานที่ใดจะมีการเชิญโนราที่มีความสามารถคนอื่น ๆ ด้วยทั้งเพื่อให้เจ้าภาพและคนดูรู้สึกว่าเป็นการดูโนราที่คุ้มค่าขึ้นกว่าเดิม และทำให้การชมมีอรรถรสเพิ่มขึ้นอีกด้วย โนราที่เข้ามาร่วมแสดงลักษณะนี้ กล่าวได้ว่าเป็น ศิลปินรับเชิญนั่นเอง

“ของป่าบางที่มีโนราไสวมั่ง โนราสมพวงศั่มกั้แล้วแต่ หรือว่าเจ้าภาพว่าอ้อแลโนราสร้อยรำกันก็ไปติดต่อมา แต่ว่าราคามันก็ต้องเพิ่มขึ้น เพราะว่าต้องให้เขาต่างหาก แต่บางที่ก็มาช่วยกันมั่งไหมมั่ง ช่วยกันทำมาหากิน”

(โนราถวิล จำปาทอง, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2545)

“แรกแต่ก่อนโนราเทพ สองกุก พ่อป้ายังอยู่แถมไม่ให้ไปเล่นโรงเพื่อน พ่อแถมไม่ชอบ แกว่าถ้ากูตายมึงจะทำกูไม่ว่าแต่ถ้ากูอยู่ไม่ได้ พอมาตอนนี่พ่อแถมแล้ว ป้าก็ไปมั่งไปรำให้โนราสร้อย ตอนที่ยังทำแบบโบราณ แล้วก็รำกับตอนที่โนราแบบเวทสมัยแล้ว ที่สองที่... ถ้าเป็นศิลปินรับเชิญพรรคนี้เขาก็ให้ที่ พันสองพัน ก็พอได้ นั่นแหละเดี๋ยวนี้มีลู่ไปโนราที่ว่าไม่ต้องมีโรงแต่เดินสายกันพรรคนี้”

(โนราโสภณ คงเขียว, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2544)

2. โนราสมัยใหม่

นับจากช่วงปี พ.ศ. 2500 ซึ่งเป็นช่วงที่เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยค่อยๆ เปลี่ยนแปลง การตลาด และการค้าขายเริ่มขยายตัว มีเทคโนโลยีใหม่ๆ จากตะวันตกและญี่ปุ่นเข้ามาเป็นจำนวนมาก รวมไปถึงสื่อเพื่อความบันเทิงต่างๆ ด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็น วิทยุ โทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ ซึ่งได้รับความนิยมเป็นจำนวนมาก ในบรรดาสื่อทั้งสามที่เข้ามามีบทบาทนี้ สื่อวิทยุ เป็นสื่อที่ประชาชนรับเข้ามาก่อนสื่ออื่นๆ เนื่องจากสามารถเปิดรับฟังได้โดยใช้ถ่านแทนการใช้ไฟฟ้า เพราะในช่วงสมัยนั้นไฟฟ้ายังไม่สามารถเข้าถึงได้ทั่วทุกบ้าน และสื่อวิทยุนี้เองที่เป็นสื่อนำเสียงเพลงจากภาคกลางส่งมายังประชาชนในภาคต่างๆ และทำให้เพลงที่เกิดขึ้นในสมัยนั้นได้รับความนิยมทั่วประเทศ

“ตอนนั้นลุงอายุ 7-8 ปี เรียนอยู่ชั้นสอง เมื่อก่อนนั้น วิทยุยังฟังกัน เครื่องเดียวที่บ้านลุงแก้วกับป้ากรม พอพักเที่ยงลุงก็ไปซื้อของแล้วก็มานั่งฟังวิทยุลุงแก้วป้ากรมแกเปิดฟัง ลุงมานั่งฟังวิทยุทุกวัน เพราะว่าชอบฟังเพลง สักประมาณปี 2499 หรือว่า 2500 นี่แหละ”

(ในราสร้อย คงเขียว, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2545)

ในช่วงสมัยที่เริ่มมีวิทยุ จากการสอบถามโนราหลายท่าน ไม่มีปรากฏว่าผู้คนลดความนิยมโนราลงไป เพราะหันไปฟังวิทยุแทน เพราะเนื่องจากประชาชนในภาคใต้ทั้งในเมืองและที่อยู่ห่างไกลยังมีวิทยุใช้กันน้อย แต่มีปรากฏว่าโนราได้นำเอาเพลงที่ได้ที่ตนได้ฟังและชื่นชอบในวิทยุเข้ามาใช้ในการแสดงโนราด้วย

“สมัยนั้นลุงว่าทไมเป็นพ่อให้ลุงออกไปกับนางเอก ร้องเกี้ยวนางเอก พอดีแหละลุงชอบเพลงพรรคนี้อยู่แล้ว ลุงก็ร้องเพลง (ร้องเป็นทำนองเพลง) แดนนี้มีกระท่อมไพร สุขกว่าแดนไหน ในพนาป่านี่ ปานว่า ดังจะเป็นกระท่อมราชา ลุงจำได้ ของสมยศ ทศนพันธ์ เพลงกระท่อมไพรวัน คนมันก็ชอบ ลุงก็ตอบไม่ได้ว่าใครเป็นคนเริ่มก่อนเริ่มหลัง แต่ว่าเป็นเพราะลุงชอบเพลงสมัยนั้นลุงถึงเอามาร้องโนราอื่นๆ อาจจะเป็นเหมือนลุงกันก็ได้ เพราะว่าตอนนั้น เด็กรุ่นลุงเริ่มชอบฟังเพลงทางวิทยุมางแล้ว”

(ในราสร้อย คงเขียว, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2545)

กล่าวได้ว่าการแสดงโนราในช่วงสมัยนั้นเป็นต้นมา โนราได้นำเอาเพลงต่างๆ เข้ามาร้องในการแสดงเรื่อง ซึ่งได้เปลี่ยนจากการจับทอออกพหราน มาเป็นการแสดงละครเวทีที่ได้รับอิทธิพลจากภาคกลาง ตั้งแต่สมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามแล้วนั้น การแสดงลักษณะดังกล่าวได้รับความนิยมมากขึ้น เพราะคนกำลังนิยมเพลงลูกทุ่งในสมัยนั้นมาก โนราบางโรงเริ่มมีความคิดแปลกใหม่ในการนำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาใช้ประกอบการร้องเพลงลูกทุ่งในขณะนั้นด้วย จึงทำให้คณะที่มีเครื่องดนตรีสากลประกอบได้รับความนิยมมากขึ้นไปอีก

“พอลุงร้องๆ ไปได้สักพัก ลุงก็ปรึกษากับโนราเสรีรัฐว่า นี่ถ้าได้กลองสักชุดเราก็กมาเล่นเหมือนเป็นวงดนตรีกันหว่า พี่หลวงเสรีรัฐก็สั่งซื้อเครื่องดนตรีจากกรุงเทพฯ ตอนนั้นมันก็ไม่มีไรมาก ยังกลองชุด ก็ตาร์

ตัวหนึ่ง แล้วก็ฮอนเนอร์ ที่เป้าสองตัว ตอนนั้น แคนันหรอยจิงหูแล้ว
ที่เป็ดเป็นดนตรีครวนั้น ไม่ได้เป็นวงเต็มรูปแบบไอโหระ มันยังไม่
เหมือนที่กรุงเทพ”

(โนราสร้อย คงเขี้ยว, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2545)

“สมัยก่อนมันไม่มีดนตรี มีแต่ว่าร้องเพลงเกี่ยวนาง เป็นบทเกี่ยวนาง
ธรรมดาไม่มีดนตรีโหระประกอบ แต่พอมีดนตรีเข้ามาพรรคนี้ คนมัน
ก็ชอบอยู่แล้ว ถือว่าเป็นของใหม่ เป็นของแปลก ถึงพอเอามาเล่นใน
โนรามันก็แล่น่าสนใจขึ้นมาคนที่เขาทำได้ มีโอกาสทำเขาก็ทำขึ้นมา”

(โนราสมพงศ์ สงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2545)

เมื่อมีการนำดนตรีลูกทุ่งเข้ามาใช้ในการแสดงโนรา และเป็นที่ยอมรับของคนดู โนรา
คณะอื่นๆ จึงปรับเปลี่ยนและปรับตัววิธีการนี้เข้ามาด้วยตามๆ กัน และเมื่อกระแสเพลงลูกทุ่งได้รับ
ความนิยมเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โนราแต่ละคณะก็เริ่มแข่งขันในการพัฒนาการแสดงดนตรีของตน
เอง บ้างก็มีหางเครื่องมาเต้นประกอบเพลง บ้างก็มีการรับเอารูปแบบการแสดงลูกทุ่งอย่างเต็มรูป
แบบเหมือนอย่างในกรุงเทพมหานครเข้ามา กล่าวคือ มีการสังเคราะห์เสียงและเครื่องดนตรีที่ใช้อยู่
ในวงดนตรีลูกทุ่งในภาคกลางมาใช้อย่างครบชุด

“พอตอนหลังมาลงเห็นโนราปริชามีเครื่องดนตรีครบเหมือนวงดนตรี
ในกรุงเทพ มีหางเครื่องกันโหระกันเรียบร้อย คนนิยมกันจัง ตอนนั้น
โนราม่ายวงดนตรี ‘ไม่มีคนนิยมเลย’

(โนราสร้อย คงเขี้ยว, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2545)

“หางเครื่องที่มีสมัยนั้นมันไม่เหมือนตอนนี้ มันไม่สมบูรณ์เท่าใดที่
หางเครื่องตอนนั้นเขามีกันชุดสองชุด ทุ่มกันตลอดรายการไม่เปลี่ยน
เหมือนทุกวันนี้”

(โนราสมพงศ์ สงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2545)

จากกระแสความนิยมดนตรีลูกทุ่งดังกล่าว ทำให้โนราหลายคณะที่พอจะมีทุนใน
การลงทุนเครื่องดนตรีต่างๆ ก็พากันหันมาแสดงโนราและเล่นดนตรีลูกทุ่งร่วมด้วย เนื่องจากคนดู

นิยมโนราที่มีดนตรีลูกทุ่งมากกว่าอย่างเห็นได้ชัด โนราที่ไม่มีการแสดงดนตรี มีคนมาติดต่อไปแสดงน้อยมาก โนราที่ปรับตัวเองตามกระแสดนตรีลูกทุ่งนี้ กล่าวถึงความรู้สึกของตนว่า

“ตอนนั้นโนราห้าคนก็มีดนตรี โนราเดิมก็มีดนตรี โนราอวยก็มีดนตรี เขาเล่นดนตรีกันมาก พอตอนนั้นคิดว่า ถ้ารำโนราอยู่พรรคนี้ ก็มาคนแล ก็เลยมีดนตรีเหมือนเขา ถึงตอนนั้นดนตรีไม่ได้มีรูปแบบที่ก็ต้องตามเพื่อน เพราะเขาทำแล้วคนแลมากหว่า”

(โนราเสน่ห์ นรสิงห์, สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2544)

“ตอนนั้นพวกที่เล่นโบราณเขาก็ว่า โนราพรรคนี้ไม่รู้ไ้ใครเสียศิลป์เอาดนตรีมาเจือปนทำให้เสียโนรา แต่ว่าเราต้องเอาตัวรอดถ้าทำได้ก็ต้องทำ เพราะว่ารำแต่โนราโบราณอย่างเดียวมันไม่พอกิน เพราะรำแต่งงานกับท งานวัด งานโรงครู แต่ถ้าเป็นงานกาชาด งานประจำปีไหนๆ เจ้าภาพเขาเอาโนราที่เป็นวงดนตรีทั้งเพ... ถ้าเป็นโนราโบราณคนก็แลอยู่เทียมพัทลุง สงขลา นคร ไปรำที่งานประจำปีก็ถูกเก็บเราไม่ได้ไปเพราะว่าเราดึงคนไม่ได้ ถ้าเป็นโบราณคนแลอย่างมาก 200 คน ถ้าเป็นแบบสมัย 600-1000 คน เจ้างานเขาถึงไม่รับโนราโบราณ แต่ว่าถ้าเป็นโนราแบบสมัยคนแลหมดทั่วภาคได้...ทางการเขาอยากให้เราเล่นโบราณสมบูรณ์แบบเป็นการอนุรักษ์ แต่ว่าอนุรักษ์ทำให้เราอยู่ไม่รอด เพราะถ้าเราเอาแต่อนุรักษ์อยู่ ต้องกินต้องใช้ ลุงมาจากศูนย์ พ่อแม่ลำบาก ทำแบบนี้ไม่พอกิน”

(โนราสมพงษ์ สงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2545)

มาในปัจจุบันโนราที่มีการแสดงดนตรีลูกทุ่ง หรือที่เรียกกันว่า “โนราสมัยใหม่” ก็ยังได้รับความนิยมอยู่ ถึงแม้ว่าจะมีกระแสอนุรักษ์โนราแบบโบราณขึ้นมากก็ตาม โนราสร้อยคงเขียว นายโรงโนราคณะสร้อยเพชร ได้กล่าวถึงการแสดงโนราสมัยว่า

“คนยังนิยมมากหว่าโนราโบราณ พ.ศ.นี้ เศรษฐกิจมันไม่ดี โนราโบราณก็ต้องซบเซาตาม แต่ว่าโนราแบบสมัยใหม่นี้ยังร้อยเปอร์เซ็นต์เพราะว่า โนราสมัยใหม่มีคนแลทุกเพศทุกวัยมากหว่า

แสดงที่เหมือนได้และทั้งโนรา ได้แลทั้งลูกทุ่ง มันได้ทั้งสองอย่างคุ้ม
หว่ากัน”

(โนราสร้อย คงเขียว, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2545)

2.1 วัตถุประสงค์ของการแสดงโนราสมัยใหม่

จากที่มาของการแสดงโนราสมัยใหม่ข้างต้น ทำให้เห็นว่าโนราลักษณะนี้ต้องการ
สนองความนิยมของคนดูส่วนใหญ่ที่นิยมดนตรีลูกทุ่งเป็นหลัก ซึ่งเป็นคนดูเกือบทุกเพศทุกวัย
นั่นหมายถึง โนราประเภทนี้ย่อมมีรายได้ดีกว่า เพราะสามารถตอบสนองคนดูได้จำนวนมากกว่า
รวมทั้งสามารถแสดงได้ในหลายพื้นที่มากกว่าพื้นที่ที่นิยมโนรากันอย่างหนาแน่นมาแต่ดั้งเดิม นั่นคือ
ที่จังหวัด สงขลา พัทลุง และนครศรีธรรมราช

2.2 องค์ประกอบของการแสดงโนราสมัยใหม่

2.2.1 คณะแสดง

คณะแสดงของโนราสมัยใหม่มีจำนวนมากที่สุด คือ คณะหนึ่งๆ มีจำนวน
ประมาณ 50-60 คน ซึ่งประกอบด้วย

- นายโรง ซึ่งทำหน้าที่ในการควบคุมการแสดงทั้งหมด บริหารจัดการวง
ทั้งในด้านการแสดงโนราและการแสดงดนตรี รวมทั้งเป็นผู้สร้างสรรค์แนวคิดใหม่ในการแสดงอีก
ด้วย นายโรงบางคนจะแสดงโนราด้วย บางคนก็เป็นเพียงผู้ที่คอยควบคุมเบื้องหลัง บางคนก็
ทำหน้าที่ทั้งแสดงโนราและเป็นนักร้องในการแสดงดนตรีด้วย

- นางรำ หรือ หางเครื่อง หรือ แदनเซอร์ เหตุที่ผู้วิจัยจำเป็นต้องเรียก
บุคคลในกลุ่มเดียวกันด้วยชื่อสามชื่อ เนื่องจาก ผู้ที่เป็นนางรำในการแสดงโนรา ต้องทำหน้าที่ใน
การเป็นหางเครื่องเมื่อแสดงเป็นวงดนตรีด้วย และเนื่องจากการเต้นประกอบเพลงนี้ โนราสมัยใหม่
ได้แยกผู้ที่เต้น ออกเป็นสองประเภทคือ หางเครื่อง และ แदनเซอร์ ผู้ที่เต้นหางเครื่อง คือ ผู้ที่เต้นใน
ลีลาอย่างหางเครื่องในวงดนตรีลูกทุ่ง ส่วนผู้ที่เป็น แदनเซอร์ คือ ผู้ที่เต้นในลักษณะแบบเดียวกับ
แदनเซอร์ ในดนตรีสมัยใหม่ในปัจจุบัน

“มันไม่เหมือนกันคะ หางเครื่อง เป็นเหมือนพวกที่เดินในวงดนตรีลูกทุ่ง จังหวัดไหนไม่เหมือนกับ แดนเซอร์ หรือแดนเซอร์มันเดินยากกว่า เพราะว่าต้องเดินเป็นสตีปๆ หลายท่า พวกหางเครื่องจะมีมากกว่า ประมาณ 13-15 คน แต่ว่าพวกแดนเซอร์ มีประมาณ 4-5 คน ที่ว่าต้องทำพรคินี่เพราะว่าช่วยชั้นเวลาให้หางเครื่องแต่งตัวชุดต่อไปทัน แล้วถ้าคนเดียวนี่เขาก็ชอบแลแดนเซอร์เหมือนในทีวีแล้ว มีแต่หางเครื่องอย่างเดียวมันเซย”

(พลอย คงเขียว, สัมภาษณ์, 4 ธันวาคม 2544)

- ลูกคู่ หรือ นักดนตรี บุคคลกลุ่มนี้ทำหน้าที่บรรเลงเพลงทั้งในการแสดงโนรา และการแสดงดนตรี จึงเรียกว่า “ลูกคู่” เมื่อแสดงโนราและเรียกว่า “นักดนตรี” เมื่อแสดงดนตรี

“ในคณะลุงคนตีทับ ตีกลอง ต้องมาเล่นดนตรีสากลได้กัน คนหนึ่งต้องทำงานได้หลายอย่าง ไม่ใช่ว่าตีเครื่องเสร็จแล้วไปนอน”

(โนราเสน่ห์ นรสิงห์, สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2544)

- ช่างเสียง ช่างไฟ ช่างเวที คนขับรถ บุคคลเหล่านี้ก็ถือได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญในการแสดง เพราะเนื่องจากการแสดงโนราสมัยใหม่จำเป็นต้องใช้แสง สี เสียง ประกอบ ให้คนดู ตื่นตาตื่นใจ แลรวมทั้งเวทีซึ่งใหญ่คล้ายกับเวทีคอนเสิร์ต

เห็นได้ว่าการแสดงโนราสมัยใหม่จำเป็นต้องใช้คนเป็นจำนวนมาก รวมทั้งอุปกรณ์ต่างๆ ที่ประกอบ การขนย้ายอุปกรณ์และขนส่งนักแสดงจึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอีกเช่นกัน

“เพราะนักแสดงมี ห้าสิบหว่าคน รวมทั้งคนงานไหมดแล้ว ตอนนี้นำใช้รถห้าคัน เป็น รถบัสหนึ่ง รถหกล้อสอง ทุกเครื่องเวที รถกระบะสอง มันเหมือนกับคนดนตรีลูกทุ่งนั่นแหละ แต่ว่าพวกกรุงเทพมีรถขนใหญ่หว่าเราก็คือเพราะว่ามันต้องขนไอที่ล้อมเวทีกัน เอาไว้กันคนเก็บตางค์ กันกว้างมากก็ต้องใช้อุปกรณ์มาก รถมันก็มาก แต่ว่าถ้าไม่รวมไอนี้แล้วมันก็พอๆ กับของเรา”

(ในคงเขียว, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2545)

ในราชสมพงษ์ สงสุวรรณ นายโรงคณะสมพงษ์ ศ. สมบูรณ์ศิลป์ กล่าวถึงการบริหารงานในคณะว่า

“การจัดการในราชสมัยต่างกับในราโบราณ ในราชสมัยนั้นคนมากคนมาก ความ แล้วถ้าการแสดงสมัยนี้นักดนตรีต้องพอ ขาดใครสักคนนี่สูง เล่นได้ไม่เต็มที่แล้ว เช่นว่า ขาดทางเครื่องไป 2-3 คน จาก 14 คน แลแล้วเวทิมันบางตา หรือว่าขาดแดนเซอร์ไป 2-3 คน ก็ไม่สมบูรณ์ เหมือนขาดน็อตไปตัว เพราะฉะนั้นแล้ว ลูกคูนักร้องนักดนตรี ทางเครื่อง พวกนี้สำคัญเหม็ด ซึ่งถ้าเป็นในราโบราณขาดคนสองคน เขาก็มีวิธีการเล่นกันไปได้ไม่ทำให้กระทบกระเทือนไรมาก มันมีทางออกได้หลายรูปแบบ”

(ในราชสมพงษ์ สงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2545)

2.2.2 เครื่องแต่งกาย

การแต่งกายของในราชสมัยใหม่แยกออกเป็นสองลักษณะคือ การแต่งกายชุดในรา และการแต่งกายชุดแสดงดนตรี การแต่งกายชุดในรานั้นในราชสมัยใหม่แต่งกายตามแบบในราโดยทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย เทริด เครื่องลูกบิด พานอก ปีก ผ้าถุง เหน็บเพลา หน้าผ้า ผ้าห้อย กำไล และเล็บ ซึ่งหากเป็นในราใหญ่หรือในราอาวุโส จะสวมกำไลตันแขน และปลายแขน ปีกนกแอ่น และทับทรวงด้วย

ส่วนการแต่งกายในการแสดงดนตรี นั้นในราชสมัยใหม่เน้นที่สุดคือชุดทางเครื่อง และแดนเซอร์ และรวมไปถึงชุดของนักร้องอีกด้วย ชุดเหล่านี้จะมีสีสันฉูดฉาดสะดุดตา หรือเป็นมันวาว หรือเป็นประกายระยิบระยับ เมื่อกระทบแสงไฟแล้วดูตระการตา น่าชม ออกแบบให้เข้ากับสมัยนิยม และสอดคล้องกับดนตรีลูกทุ่งที่มีชื่อเสียงในปัจจุบัน อาจจะมีสีสันบ้างยาวบ้าง ทั้งหมดจะออกแบบมาเพื่อให้ผู้ชมประทับใจ

“ตอนนี้เขาฮิตต่อผมทางเครื่องแดนเซอร์ให้เลยาวๆ พอว่าในราแสดง แล้วก็มาต่อผมกัน พันแป็บเดียวก็เสร็จ ผมยาวๆ เดินแล้วมันแลสวแลสว ส่วนมากเขาก็ต่อกันทั้งเพ”

(พลอย คงเขียว, สัมภาษณ์, 4 ธันวาคม 2544)

2.2.3 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีของโนราสมัยใหม่แบ่งเป็นเครื่องดนตรี 2 ประเภท คือ เครื่องดนตรีในการแสดงโนรา และเครื่องดนตรีในการแสดงดนตรีลูกทุ่ง โดยเครื่องดนตรีในการแสดงโนรานั้น พบว่า โนราสมัยใหม่ส่วนใหญ่ใช้ดนตรีสากลเข้ามาเสริมการบรรเลง และใช้เครื่องดนตรีในการแสดงโนราลดลง กล่าวคือ จากเดิมโนรา มี โหม่ง ฉิ่ง ทับ กลอง ปี่ ซอ แตระ โนราสมัยใหม่โดยส่วนใหญ่ มักใช้เพียง โหม่ง ฉิ่ง ทับ กลอง ส่วน ปี่ ซอ แตระ นั้น พบว่ามีการใช้เพียงบางโรงเท่านั้น สำหรับเครื่องดนตรีในการแสดงดนตรีลูกทุ่ง เป็นเครื่องดนตรีสากลตามแบบการแสดงดนตรีลูกทุ่งโดยทั่วไป ได้แก่ กลองชุด กีตาร์ เบส อิเล็กโทรน ฯลฯ

“เราผสมเครื่องดนตรีก็ให้รู้สึกเข้าใจขึ้น เวลาผ่านเครื่องขยายเสียงแล้วมันชัดเจนกังวาลหาว”

(โนราสร้อย คงเชียว, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2545)

2.2.4 โรงแสดง

โรงที่ใช้ในการแสดงโนราสมัยใหม่ มีขนาด 15 x 6 เมตร ไม่มีหลังคา เเวทีสร้างด้วยโครงเหล็ก ยกพื้นสูงประมาณ 1-2 เมตร รอบเวทีล้อมด้วยผ้าสีตลอดแนว ขนาบเวทีด้วยโครงเหล็กสูงสำหรับแสดงไฟสีต่างๆ ส่องลงมายังเวทีและนักแสดง บนเวที สร้างฉากเพื่อปิดในบริเวณที่วางเครื่องดนตรีสากล ฉากส่วนใหญ่จะมีลักษณะคล้ายป้ายเขียนบอกชื่อนักร้องประจำวง และบางโรงบอกชื่อคณะตกลงด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น ฉากของโนราคณะเสนห์น้อย ดาวรุ่งเขียนชื่อที่ฉากว่า “เรือนทอง พรเทวา และ พรเพชร พรเทวา SN ไปรษณีย์ 075-381117 01-8967230” นอกจากนี้ยังมีการตกแต่งซุ้มประตูที่เป็นทางเข้าออกหลักของเวที รวมไปถึง การติดป้าย ชื่อคณะไว้บนโครงเหล็กด้านหลังที่ต่อสูงขึ้นไปประมาณ 4-5 เมตร ทางขึ้นเวทีมีทั้งหมดสามทาง คือทางด้านซ้ายและขวาของเวที และจากด้านหลังมายังซุ้มประตูที่ส่วนกลางของเวที โนราสร้อย คงเชียว นายโรงโนราคณะสร้อยเพชร กล่าวถึง การสร้างโรงแสดง เมื่อครั้งเดินทางไปแสดงที่วัดควนเกย อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2545 ว่า

“โรงแสดงต้องยิ่งใหญ่วันนี้ลุงยังให้พวกเวทีมันต่อขึ้นไปหลาย แต่ว่ามันว่าค่าแล้วแลไหนไม่เห็น มันต้องให้ใหญ่สู้เพื่อนได้ มันต้องให้เป็นเหมือนเวทีคอนเสิร์ต เราเล่นงานประจำปี งานเทศกาลใหญ่ๆ ถ้าเวที

เล็กๆ มันแลไม่สมศักดิ์ศรี เวทีมันสำคัญเหมือนกันแหละ และวันนี้
เขามิวงดนตรีไม่หลាក់กัน เวทีเขาชนะเราแล้วแหละพรศรีนี่”
(โนราสร้อย คงเขี้ยว, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2545)

2.2.5 โอกาสแสดง

โนราสมัยใหม่นับว่ามีงานที่รับไปแสดงมากกว่าโนราโบราณ ทั้งนี้เนื่อง
จากมีวงดนตรีลูกทุ่งซึ่งเป็นที่นิยมของคนดูหลายเพศหลายวัย ต่อท้ายด้วยการแสดงโนรา ทำให้ผู้
ที่เป็นเจ้าภาพ หรือผู้จัดการงานเทศกาลต่างๆ เลือกที่จะนำโนราประเภทนี้มาแสดงมากกว่า และ
การมีดนตรีลูกทุ่งแสดงนี้ทำให้โนราสมัยใหม่สามารถเดินทางไปเล่นในจังหวัดอื่นๆ ของภาคใต้ซึ่ง
เป็นเขตที่มีความนิยมการแสดงโนราน้อยกว่าจังหวัดพัทลุง นครศรีธรรมราช และสงขลา ได้อีกด้วย
นายโรงที่เป็นเจ้าของโนราลักษณะที่กล่าวไว้ว่า

“โนราสมัยได้รับงานมากกว่า ถ้าเป็นโนราสมัยที่ไม่ค่อยดังเท่าไร
เฉลี่ยแล้วเดือนหนึ่งแสดงไม่ต่ำกว่า 14-15 คืน ถ้าเป็นโนราโบราณ
6-7 คืนได้มายไม่รู้ ต่างกันหนึ่งต่อสี่ได้”
(โนราสมพงษ์ สงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2545)

“ลุงไปเล่นถึงมาเลย์ พระที่วัดมาเลย์เขามารับไปเล่น เล่นได้ทั่วหมัด
เดือนมกรา ถึง เมษา ส่วนมาเป็นงานแสดงคืนเดียว ทั้งงานโรงเรียน
งานประเพณี งานสวนสนุก พอเดือนพฤษภา ถึงกรกฎา เป็นงานเทศ
กาลใหญ่ๆ เล่นที่สามคืน สี่คืน เช่นว่า งานหลักเมืองยะลา งานฤดู
ร้อนสงขลา งานเดือนสิบที่นคร พอช่วงหน้าฝนเข้าก็รับน้อยสักนิด”
(โนราเสน่ห์ นรสิงห์, สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2544)

การรับงานของโนราสมัยใหม่ ค่าแสดงจะอยู่ในช่วง 17000-25000 บาท
ขึ้นอยู่กับระยะทางในการเดินทาง ความสนิทชิดเชื้อของโนราและเจ้าภาพ และในกรณีที่ฝนตก
โนราสมัยไม่สามารถเล่นได้ เจ้าภาพจะจ่ายเงินเพียงครึ่งหนึ่ง

“ราคาการแสดงของลุงคีนละ 25000 บาท แล้วแต่ระยะทาง แล้วคนที่มารับทำบางทีคนสนิทกันมั่งก็ไม่เอาเขาเต็ม ลดมาเหลือ 20000 ได้ ถ้าเป็นในพัทลุงพื้นที่ใกล้ๆ ลุงสู้ได้ถึง 17000 บาท ต่ำกว่านี้ไม่ได้”
(ในราสร้อย คงเขียว, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2545)

2.2.6 ลำดับการแสดง

การแสดงโนราสมัยใหม่จะเริ่มประมาณ 20.30 น. ถึง 02.00 น. โดยเริ่มเล่นแสดงโนราเป็นอันดับแรกจนถึงเวลาประมาณ 23.00 น. แล้วจึงแสดงดนตรีลูกทุ่ง โดยมีลำดับในการแสดงดังนี้

2.2.6.1 เปิดเพลงลูกทุ่งเพื่อสร้างบรรยากาศและเรียกคนดู

2.2.6.2 ตีเครื่อง และกาศครู

2.2.6.3 นางรำออกมาแสดงโดยรำเป็นชุด

เมื่อจบการกาศครูโดยส่วนใหญ่ การแสดงโนราสมัยใหม่จะเริ่มด้วยการว่าบทหน้าม่านต่อด้วยการรำรำของนางรำ โดยจะออกมาประมาณ 6-9 คน ทำรำในบางโรงจะรำเป็นท่าประสม และบางโรงจะรำในท่าบทครูสอน ทำรำในบทสอนรำ และทำรำในบทประสม โดยอาจจะมีการว่าบทประกอบทำรำหรือไม่ก็ได้

2.2.6.4 ศิลปินรับเชิญออกแสดง

โดยส่วนใหญ่ โนราสมัยใหม่จะมีการเชิญโนราที่มีชื่อเสียงคนอื่นๆ เข้ามาเป็นศิลปินรับเชิญในการแสดงด้วย โดยจะแสดงในลักษณะโบราณ กล่าวคือ เริ่มต้นในการว่าบทหน้าม่าน ออกรำท่าประสม หลังจากนั้นจะขับกลอน และต่อด้วยการรำแตะ และทำบท จากนั้น ว่ากลอนสี่ หรือกลอนหก แล้วเข้าโรงไป ในช่วงนี้ คนดูจะได้ชมการแสดงโนราที่เป็นลักษณะโนราโบราณ และได้รับความสนุกสนานจากการทำบทของโนรา

2.2.6.5 นายโรงออกแสดง หรือ ออกพราน หรือ แสดงเรื่อง

ในช่วงนี้แต่ละโรงมีการแสดงไม่เหมือนกัน บางโรงอาจจะมีนายโรงออกมาว่าบทหน้าม่าน รำท่าประสม รำแตะ ทำ บท แล้วว่ากลอนสี่ และกลอนหก ซึ่งในตอน

นี่นายโรงซึ่งเป็นผู้มีความสามารถในการรำ และขับกลอนโดยจะว่ากลอนต่างๆ และทำบทกับโนราคนอื่น ๆ นายโรงที่มีไหวพริบปฏิภาณทางกลอนจะว่ามุดโต หรือกลอนสด เพื่อสร้างความประทับใจ ทั้งเจ้าภาพและคนดูทั่วไป

“ถ้าในช่วงโนราแล้ว ลุงเน้นทำบทว่าบทได้ หรือกลอนสดว่าชมเจ้า
ภาพในงาน เพราะทางนี้ทำไม่ได้ เราทำแล้วต้องมีคุณภาพกัน นาย
โรงบางคนไม่รำแล้ว แคว่มาให้เด็กรำทีมแล้วกำดนตรี แค่นั้นจบ”

(โนราสร้อย คงเขี้ยว, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2545)

หรืออาจจะมีการออกพราน โดยนายโรง หรือ โนราคนอื่น ๆ ก็ได้ การออกพรานโดยส่วนใหญ่จะมาร่ำรำในท่าที่เป็นแบบเฉพาะของพราน แล้วว่ากลอน โดยเนื้อหาอาจจะมีทั้งคำกลอนสนุกๆ หรือให้สาระด้วยก็ได้ เช่น บทออกพรานของโนราข้ามคม นายโรงโนราคณะข้ามคม ที่กล่าวถึงการต่อต้านโรคเอดส์ ดังนี้

เดี๋ยวนี้เมืองไทย	ยุ่งใหญ่เหลือเหตุ
โรคเอดส์ระบาด	ทั้งชาติยุ่งใหญ่
นับแต่ตอนหลัง	ฝรั่งมาไทย
นำเอดส์มาจ้ง	ทั้งทั้งป่าลุง
บ้านนอกบ้านนา	บ้านป่าบ้านไร่
หมอเขาบอกให้	พวกเราใช้ถุง
นำวิตก	ทั้งทารกในพุง
ยุ่งกันใหญ่	พวกเราไทยแลนด์
ธารณสุข	จุดยืนถูกทาง
มายืนเคียงข้าง	ให้พวกเราวางแผน
โรคไม่มียา	รักษาได้แทน
ไทยแลนด์ทั้งหลาย	โปรดได้ระวัง

...

นอกจากนั้นยังพบว่าโนราสมัยใหม่บางคณะมีการแสดงเรื่อง อาจจะเป็นนิยายแบบสมัยใหม่ หรือแสดงเรื่องจักรๆ วงศ์ๆ เช่น ตอนใดตอนหนึ่งของเรื่อง พระสุธน-มโนห์รา ไกรทอง โนราสมัยใหม่มีแนวคิดในการแสดงเรื่องที่คล้ายกันคือ การแสดงเรื่องในปัจจุบัน หากเป็นเรื่องแบบสมัยใหม่มัก

ไม่ค่อยเป็นที่นิยม เพราะคนดูละครโทรทัศน์พอแล้ว แต่ปัจจุบันที่คนสนใจดูคือ การแสดงแบบ จักรๆ วงศ์

“ส่วนมากของลุงจะเล่นพระสุธนมโนห์รา เราเล่นเรื่องที่เป็นโบราณดี หวา มืออกเจ็ดนางโนรา มีนายพรานบุญ มีนางทาสี เจ็ดนางโนรามาลงเล่นน้ำ นายพรานก็มาคล้องเอาไปหว่ายพระสุธน เล่นถึงแค่นั้นแล้วก็จบ ที่ลุงไม่ค่อยเล่นเรื่องสมัยใหม่เพราะว่า คิดว่าเขาแลหน้ง แลทีวีดีหว่า เราแสดงเรื่องโบราณดีหว่า เพราะทีวีไม่มี”

(โนราเสน่ห์ นรสิงห์, สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2544)

“เล่นเรื่องเล่นนิยายนี้ลุงไปจำเอามาจากโรงอื่นๆ บ้าง หรือว่าคิดขึ้นเองก็มี เช่น กำแพงรักคักดีนา ลูกรักลูกชัง เช่นว่า สีดาเป็นหญิงยากจน มีพี่น้องไม่ดีชอบรังแกแม่ ไม่ทำงานทำการ ถูกออกจากโรงเรียน นางเอกก็เลยถูกออกจากโรงเรียน ช่วยแม่ขายผัก ให้คนแลรู้สึกว่าเป็นคุณธรรม บางเรื่องสนุกสนาน บางเรื่องเสียดสีสังคม เรื่องอิทธิพลคนในบ้าน พระเอกต้องสู้เพื่อความยุติธรรม ไอ่ไหนพรครนี้ ... ปัจจุบันนี้ถ้าทำได้ก็เรื่องโบราณจะดีอีกเรื่อง แบบจักรๆ วงศ์ๆ เรื่องพระสุธนมโนห์รา ไกรทอง คนแลนิยมเพ แต่การแสดงแบบโบราณมันจะแพง ต้องลงทุนหล่าว เสื้อผ้าต้องสวย เรื่องไกรทองก็ต้องทำหัวเข้ แต่ถ้าเป็นเรื่องสมัยใหม่ แต่งตัวง่ายๆ ใส่กางเกงคาดผ้าขาวม้าก็ได้แล้ว”

(โนราสมพงษ์ สงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2545)

2.2.6.6 การแสดงเปิดเวทีดนตรี

การแสดงเปิดเวทีดนตรี เป็นการเชื่อมอารมณ์คนดู จากการแสดงโนรา ผู้การแสดงดนตรี โดยลักษณะการแสดงจะมีด้วยกันสองลักษณะ คือ การเปิดการแสดงด้วยการเดินของหางเครื่องประกอบเพลง โดยไม่มีนักร้อง เพลงที่ใช้มักมีจังหวะเร้าใจ เพื่อนปลุกเร้าอารมณ์คนดูให้หันมาสนใจกับการแสดงดนตรี และการเปิดการแสดงด้วยการเดินริ้ว ซึ่งเพลงจะเป็นทำนองช้า ที่ให้ความรู้สึกลึกซึ้ง การแสดงในชุดแรกนี้มักใช้ จำนวนคนมากเพื่อแสดงถึงความอลังการของวงดนตรี โนราเสน่ห์ นรสิงห์ นายโรงโนราคณะเสน่ห์น้อย ดาวรุ่ง กล่าวถึงการแสดงเปิดเวทีดนตรี ในงานเทศกาลปีใหม่ ณ อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราชว่า

“เพลงแรกที่แสดงของคุณเป็นเอกลักษณ์ จะเป็นเพลงล้านเกล้าเผ่าไทย ทางเครื่อง ออกมาใส่ชุดไทย เดินรวิวช้าๆ ถือเทียน ออกมาทั้งหญิง 15 คน ชาย 10 คน มีคนถือรูปในหลวงอยู่ตรงกลาง แล้วพอเพลงจบ ถึงก็ก้มลงกราบ แล้วแหล่งว่า ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ ข้าพระพุทธเจ้าในวาระคณะเสนห์น้อย ดาวรุ่ง ออกมายิ่งใหญ่ คนแล แล้วตะลึง”

(โนราเสน่ห์ นรสิงห์, สัมภาษณ์, 29 ธันวาคม 2544)

2.2.6.7 การแสดงดนตรี สลับกับการแสดงตลก

เมื่อจบการแสดงเปิดเวทีเรียบร้อยแล้ว จะตามด้วยการร้องเพลง โดยมีทางเครื่องประกอบทันที ทางเครื่องและแดนเซอร์จะสลับกันเดินที่มละหนึ่งเพลงโดยเมื่อออกมาเต้นเพลงใหม่ทั้งวงที่ต้องเปลี่ยนเสื้อผ้าใหม่ด้วย การร้องเพลงคืนหนึ่งจะร้องประมาณ 20 เพลง โดยจะร้องเพลงลูกทุ่งที่ได้รับความนิยมอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งนักร้องสลับเปลี่ยนกันออกมาร้องเพลง นอกจากนั้นจะมีการแสดงที่ถือว่าเป็นชุดเด่น (Highlight) หนึ่งชุด โดยการแสดงรวิวหรือละครประกอบเพลง เช่น โนราเสน่ห์น้อย ดาวรุ่ง แสดงรวิวประกอบเพลง น่องน้ำผึ้ง ของเอกชัย ศรีวิชัย ซึ่งเนื้อเรื่องในเพลง กล่าวถึง ผู้หญิงชื่อน่องน้ำผึ้งซึ่งมีพฤติกรรมปล่อยเนื้อปล่อยตัว ล้าสอนทางเพศ จนเป็นเอดส์ และเสียชีวิต

“แสดงเหมือนแสดงรวิว ไม่มีบทพูดไหน นักร้องร้องไปแล้วพวกทางเครื่องจะแต่งตัวกันมาเต้นแต่เป็นเรื่องราว คนที่เป็นน่องน้ำผึ้งก็ทำท่าเมาเหล้า พอสุดท้ายตอนตายพวกผู้ชายก็ยกหามขึ้นสูงถึงหัว แล้วก้าวเข้าเวที เพลงของเอกชัยดีมีสาระหลายเพลง”

(โนราเสน่ห์ นรสิงห์, สัมภาษณ์, 29 ธันวาคม 2544)

หัวหน้าคณะดนตรีจะออกมาร้องเพลงตั้งแต่ช่วงเวลาประมาณ 00.30 น. ซึ่งในช่วงการแสดงของหัวหน้าคณะจะมีตลกออกมาเล่นสลับด้วยเช่นกัน โดยตลกจะออกมาแสดงเป็นกลุ่มใหญ่หรืออาจจะออกมาเพียงสองถึงสามคนก็ได้ หลังจากหัวหน้าคณะร้องเพลงสุดท้ายจบลง หัวหน้าคณะก็จะกล่าวคำขอบคุณผู้ชม แล้วจึงจบการแสดง ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง การลำดับการแสดงดนตรีของโนราคณะสร้อยเพลง ในงานประจำปี วัดควนเกย อำเภออ่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2545 ดังนี้

1. เพลงเหนื่อยไหมคนดี	ของ ไมค์ ภิรมย์พร
2. เพลงบีบหัวใจ	ของ สายัณ นรินทร์
3. เพลงรักจตุๆ	ของ พาเมลา บาวเดิน
4. เพลงโดเรมี	ของ เบนซ์ พรชิตา ณ สงขลา
5. เพลงพี่เกี่ยวแม่	ของ ก๊อต จักรพันธ์ อาบครบุรี
6. เพลงแม่อุ้มหลาน	ของ ก๊อต จักรพันธ์ อาบครบุรี
7. เพลงคุณแม่ขอร้อง	ของ อีว อริสรา
8. เพลงจะไหวไหมพี่	ของ จอย ศิริลักษณ์
* คั่นด้วยตลกทน ทองเท่ง	
9. เพลงนอนไม่หลับ	ของ อาภาพร นครสวรรค์
10. เพลงหนุ่มปักซีได้	ของ โจ้เนส
11. เพลงลองแล	ของ เอกชัย ศรีวิชัย
12. เพลงรักน้องจริง	ของ เอกชัย ศรีวิชัย
13. เพลงอกหักจากปักซีได้	ของ เอกชัย ศรีวิชัย
14. เพลงสาวได้พ่ายรัก	ของ เพลลินใจ ไพจิตร
15. เพลงคำสาปมสุหรี (Highlight)	ของ ดวงจันทร์ สุวรรณี
16. เพลงคำตอบสุดท้าย	ของ นก พรพนา
* คั่นด้วยตลก ทน ทองเท่ง	
17. เพลงอยากเจอคนจริงใจ	ของ ดวงตา คงทอง
18. เพลงคุณลำไย	ของ ลูกนก สุภาพร
19. เพลงผิวเขาทั้งนั้น	ของ ย้อย ญาติเยอะ
20. เพลงแมลงสาบ	ของ ย้อย ญาติเยอะ

2.3 กลวิธีของการแสดงโนราสมัยใหม่

การนำเสนอโนราสมัยใหม่นั้น เป็นการนำกระแสความนิยมดนตรีลูกทุ่งของคนในปัจจุบันมาผนวกกับการแสดงโนรา โดยจัดสัดส่วนให้การแสดงดนตรีมีเวลาในการให้ความบันเทิงมากกว่าโนรา ทั้งนี้เนื่องจากต้องการให้ได้กลุ่มคนดูทุกเพศทุกวัย กล่าวคือ ช่วงการแสดงโนราจะเป็นช่วงที่ตอบสนองความต้องการของคนในวัยกลางคน ถึงวัยสูงอายุ ซึ่งเป็นคนส่วนน้อย และช่วงการแสดงดนตรีเป็นช่วงที่ตอบสนองความต้องการของคนในวัยเด็กถึงวัยกลางคน ดังนั้น ความ

นิยมหรือความต้องการของคนดูจึงเป็นตัวกำหนดทิศทางของการนำเสนอการแสดงของโนรา ลักษณะนี้ โดยมีประเด็นดังต่อไปนี้

2.3.1 แสดงโนราโดยยึดองค์ประกอบหลัก

ในช่วงการแสดงโนราของโนราสมัยใหม่ ถึงแม้ว่าจะกำหนดสัดส่วนเวลา ในการแสดงโนรำน้อยกว่าการแสดงดนตรี แต่โนราสมัยใหม่ก็ยังคงการแสดงโนราโดยการรำ การ ว่ากลอน รวมทั้งการทำท ทำท ว่ากลอนเสร็จในราคนต่อไป นอกเหนือจากการแต่งกายในชุดโนรา ซึ่งเป็นลักษณะภายนอก

“การรำ การทำท ว่ากลอนสด เรื่องนี้ขาดไม่ได้ อีว่าชมเจ้างาน ฝากเนื้อฝากตัวไหวตามใจ ถึงว่าเวลาเราจัดไม่เหมือนกับโนราโบราณ ที่มีโนราผู้ออกมารำมา ทำท ว่ากลอนเสร็จในราคนต่อไป ออกมาหลาว แสดงไปจนถึงว่านายโรงออกแสดง แต่โนราสมัยมี เวลาไม่มากเท่าโนราโบราณ ของถ้าเป็นพรรคนั้น พวกวัยรุ่นกลับ ฉาด มันอีรอแลดนตรี ลุงถึงกำกับว่าให้ออกรำชุด แล้วลุงออกไป รำ ทำท ว่ากลอนสด ถ้าคืนไหนมีโนรารับเชิญก็ให้ออกก่อนลุง คือ อย่างน้อยแล้ว คนแลก็ได้เห็นลุง ออกมารำ ทำท ว่ากลอนได้”

(โนราสร้อย คงเขียว, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2545)

2.3.2 เชิญโนราอื่นๆ มาเป็นศิลปินรับเชิญ

การมีศิลปินรับเชิญ เป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่ทำให้ช่วงการแสดงโนรา มีความ หลากหลายมากขึ้น และหากโนราที่รับเชิญเป็นโนราที่มีชื่อเสียงก็ยิ่งทำให้เป็นที่สนใจของคนดู การ เชิญศิลปินรับเชิญมีด้วยกันสองแบบ คือ นายโรงเป็นผู้เชิญมาเอง และเจ้าภาพเป็นผู้ให้นายโรงติดต่อศิลปินนั้นให้มาแสดงร่วมด้วยโดยเจ้าภาพจำเป็นต้องจ่ายค่าแสดงให้กับศิลปินนั้นๆ ต่างหาก

“ลุงเชิญโนราปรีดา มาแสดงเพราะเขารำดี รำเนียน ทำท ว่ากลอน ดี คนหนุก คนนิยม เพราะเขามีชื่อเสียง เคยรำหน้าพระที่นั่งแล้ว”

(โนราณรงค์ อนุวัฒน์วงศ์, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2544)

2.3.3 ร้องเพลงที่เป็นที่นิยมอยู่ในปัจจุบัน

การเลือกสรรเพลงที่จะนำมาร้องโนราจำเป็นจะต้องนำเพลงที่อยู่ในความนิยมในขณะนั้น ในช่วงที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล เพลงที่ได้รับความนิยม และโนราทุกโรงที่เป็นโนราสมัยใหม่นำมาร้อง คือ เพลงคุณลำไย ของ ลูกนก สุภาพร เพลงโดเรมี ของ เบนซ์ พรชิตา ณ สงขลา และ เพลงคุณแม่ขอร้อง ของ อีว อริสรา

2.3.4 ออกแบบชุดนักร้อง หางเครื่อง และแดนเซอร์ให้ดึงดูดใจคนดู

ชุดของนักร้อง หางเครื่อง และแดนเซอร์ ถือว่าเป็นสีสันของการแสดงดนตรี นอกเหนือไปจากเสียงเพลง แบบของชุดที่ใช้แสดงจึงต้องมีจุดดึงดูดใจคนดู โดยบางแบบอาจจะสั้นเท่ากับชุดชั้นใน บางแบบยาวพริ้ว บางแบบฟูเป็นชั้นๆ แล้วแต่ความนิยมในแต่ละสมัย สีสันที่ใช้ล้วนสะดุดตา มีความวาว และเมื่อกระทบแสงไฟ ยิ่งทำให้ตระการตามากขึ้น แต่ที่สำคัญคือ หางเครื่องต้องเปลี่ยนชุดที่ใช้แสดงทุกเพลง

“เรื่องชุดนี่พลอยเป็นคนจัดการเอง ปีหนึ่งต้องโลเซชุดเก่าแล้วตัดชุดใหม่ทั้งหมด ชุดเก่าก็เอาไปขายทอด ใครซื้อก็ซื้อไป ชุดมันจะต้องไม่ซ้ำจำเจ ไม่ใช่ว่าใส่ชุดเดิมอยู่พรรคนั้น คนแฉจนจำได้ มันต้องให้ทันกับความนิยมของคนกัน บางทีพลอยก็แลแบบของพวกวงดนตรีกรุงเทพฯ ของเอกชัยมั่ง ของดาว มยุรีมั่ง แล้วแต่”
(พลอย คงเขียว, สัมภาษณ์, 4 ธันวาคม 2544)

2.3.5 ทำเต้นดูพร้อมเพรียง สวยงาม และอยู่ในความนิยม

ท่าเต้นของทั้งหางเครื่องและแดนเซอร์ จำเป็นต้องพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เพื่อไม่ให้คนดูรู้สึกจำเจ รวมไปถึงความพร้อมเพรียงในการเต้น ผู้ที่ทำหน้าที่เต้นเหล่านี้จึงจำเป็นต้องซ้อมบ่อยๆ เพื่อให้ภาพที่ออกมาบนเวทีดูสวยงามและสมบูรณ์แบบมากขึ้น

“ท่าเต้นก็ต้องเปลี่ยน ต้องคอยแล้วว่าเดี๋ยวนี้เขาเต้นกันพรรคพริ้อ แลในโทรทัศน์มั่ง ชื่อซีดีมาแลมั่ง แล้วมาเอามาซ้อมกัน หรือว่ามาคิดท่า

ตนเอง เวลาซ้อมก็ต้องซ้อมกันทุกเย็น วันละเพลงสองเพลง หรือถ้า
บางทีมีเพลงใหม่ๆ เข้ามามากก็ต้องซ้อมมากกันหลายเท่า”
(พลอย คงเขียว, สัมภาษณ์, 4 ธันวาคม 2544)

2.3.6 คับการแสดงดนตรีลูกทุ่งด้วยการแสดงตลก

การแสดงตลกสามารถเปลี่ยนอารมณ์ของคนดูในช่วงดึกให้กลับมามี
ความกระชุ่มกระชวย นอกจากนั้นยังสามารถจูงใจให้คนในวัยกลางคน ถึงวัยสูงอายุอยู่ชมการ
แสดงไปจนจบได้

“คนแลในราดงได้ทั้งเด็กทั้งคนแก่ ถึงแม้ว่าร้องเพลงแล้วคนแก่ก็ไม่
ไปเพราะว่าท่าแลไ้ทนเล่นตลก คนสมัยนี้ชอบหลก แล้วบายใจ”
(ในราสร้อย คงเขียว, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2545)

3. โนราประยุกต์

กระแสของดนตรีลูกทุ่งนับได้ว่าสั่นคลอนการแสดงของโนราไม่น้อย เพราะเป็น
เหตุให้โนราต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในช่วงสถานการณ์เช่นนั้น ถึงกับมีคำพูดที่ว่า “โนราม่าย
ดนตรี ม่ายคนแล” โนราส่วนหนึ่งปรับเปลี่ยนตัวเองไปเป็นโนราสมัยใหม่หรือนอราลูกทุ่งตามกระแส
นิยม โนราอีกส่วนหนึ่งยังพยายามแสดงโนราแบบฉบับเดิมเนื่องจากไม่เห็นด้วยกับการแสดงตาม
กระแสใหม่ หรือมีทุนไม่พอในการลงทุนในการจัดหางดนตรี จากการแสดงโนราทั้งสองประเภทนี้
ทำให้เห็นความแตกต่างของคนดูว่า คนดูโนราโบราณส่วนมากจะเป็นคนในวัยกลางคนหรือสูงอายุ
ส่วนคนดูโนราสมัยใหม่คือ เป็นคนดูทุกเพศทุกวัย และโดยเฉพาะวัยรุ่น จึงทำให้เกิดประเด็น
วิพากษ์วิจารณ์ขึ้นว่า หากเด็กหรือวัยรุ่นดูโนราโบราณกันน้อย โนราแบบโบราณก็ย่อมเสื่อมความ
นิยมลงไปเรื่อยๆ ประกอบกับ เจ้าภาพส่วนใหญ่ เมื่อมีการรับโนรามามาแสดงก็มักจะคำนึงถึงการ
แสดงที่สามารถดูได้ทุกวัยเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดโนราในอีกลักษณะหนึ่งขึ้นมา เรียกว่า
“โนราประยุกต์” ซึ่งเป็นโนราที่พอจะมีเงินในการลงทุนระดับหนึ่ง ประกอบกับมีแนวคิดที่เปิดรับกับ
กระแสลูกทุ่งได้มากกว่า โนราในกลุ่มนี้ได้สร้างรูปแบบในการแสดงโนราอีกลักษณะหนึ่งขึ้น โดยมี
แนวคิดที่ว่า ตนยังคงความเป็นโนราแบบเดิม เพียงแต่นำเอาการแสดงในแบบวงดนตรีลูกทุ่งเข้ามา
เสริมเพียงเล็กน้อย เรียกได้ว่าเป็นการ “เน้นโนรา เสริมดนตรี”

“พอน้ำมัยมาตั้งโรงเอง ตอนนั้นอายุประมาณ 39 ปี เมื่อก่อนน้ำก็เป็นแบบเล็กๆ น้อยๆ เอากลองชุด ดนตรีเล็กๆ น้อยๆ เวทีเป็นแบบโบราณ เอาดนตรีสากลมาแซม มีเล่นกีตาร์ ออแกน ตอนนั้นน้ำคิดว่าถ้าเราอีทำเป็นวงดนตรีเหมือนกับแบบสมัยกันมันต้องทำให้ใหญ่ แต่ว่างบเราน้อย ถ้าเราจะทำมันก็เล็กแล้วก็ไม่ทันเพื่อน เลยเอาแบบนี้คือแบบผสม แบบประยุกต์ ถ้าเป็นวงใหญ่เราไม่มีทุน”

(ในราละมัย ศรีรักษา, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2545)

“แบบประยุกต์ก็มีทางเครื่อง เล็กๆ น้อยๆ ผสมกันไป อีให้หูเหมือนของเขาไม่ได้ เพราะชุดไม่ไป คนแก่แลได้ วัยรุ่นแลได้ เพราะแลอยู่ถ้าไม่เอาใจวัยรุ่นกันโนราเหม็ด ต้องจงใจวัยรุ่นกัน”

(ในราสุจิน อินปลอด, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

3.1 วัตถุประสงค์ของการแสดงโนราประยุกต์

โนราประยุกต์นั้นเกิดจากแนวคิดที่ต้องการนำจุดเด่นของโนราสมัยใหม่มาเสริมกับโนราแบบเก่า เพื่อให้กลุ่มคนดูที่เป็นวัยรุ่นสนใจติดตามชม และในขณะเดียวกันคนในวัยกลางคนถึงวัยสูงอายุก็ยังได้ดูโนราแบบเดิมด้วย และนอกจากนั้น การที่นำดนตรีสากลมาเสริมกับโนราแบบเดิมสามารถทำให้โนราประเภทนี้ สามารถรับงานได้ทั้งในรูปแบบโบราณเพียงอย่างเดียว หรือในแบบประยุกต์ก็ได้

3.2 องค์ประกอบของการแสดงโนราประยุกต์

เนื่องจากโนราประยุกต์มีลักษณะของการนำวงดนตรีลูกทุ่งเข้ามาเสริมกับการแสดงโนรา องค์ประกอบในการแสดงจึงมีลักษณะเหมือนกับโนราโบราณหลายประการ เช่น ใจแสดง ชุดเครื่องแต่งกายโนรา และเครื่องดนตรีของโนรา ในส่วนนี้ผู้วิจัยจึงนำเสนอลักษณะที่เหมือนกับโนราโบราณอย่างคร่าวๆ และจะเน้นถึงส่วนที่มีความแตกต่างออกไป

3.2.1 คณะโนรา

คณะโนราของโนราประยุกต์ มีประมาณ 30 คน ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกับโนราโบราณ ซึ่งประกอบด้วย นายโรง นางรำ ลูกคู่ ช่างไฟ และช่างเสียง ความแตกต่างของโนราประเภทนี้กับโนราโบราณคือ บทบาทของคนในคณะมีเพิ่มมากขึ้น ดังนี้

- นายโรง นอกจากจะทำหน้าที่ในการบริหารคณะ และควบคุมการแสดงของคณะแล้วนั้น นายโรงมีหน้าที่ในการร้องเพลงด้วย

- นางรำ ซึ่งแต่เดิมทำหน้าที่เป็นผู้แสดงการรำรำ และทำทเพียงอย่างเดียว นางรำซึ่งส่วนใหญ่เป็นนางรำที่อยู่ในวัยเด็กหรือเป็นวัยรุ่น จะทำหน้าที่ในการเป็นนักร้องหรือเป็นหางเครื่องด้วย

- ลูกคู่ มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากเดิมซึ่งรับผิดชอบเฉพาะเครื่องดนตรีของโนราเท่านั้น เนื่องจากมีเครื่องดนตรีที่เพิ่มขึ้น และลูกคู่แต่ละคนต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถเล่นเครื่องดนตรีได้หลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้เล่นโนรา หรือเป็นเครื่องดนตรีสากลก็ได้

- พราน ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวตลกของคณะ ผู้แสดงอาจจะเป็นนางรำที่เป็นผู้ชาย อาจเป็นนายโรง หรือ อาจเป็นนางรำผู้หญิงซึ่งมีความประสบการณ์ในการรำโนรามาในระดับปานกลางก็สามารถแสดงเป็นพรานได้

นอกจากนั้น มีช่างไฟ ช่างเสียง และฝ่ายเทคนิคต่างๆ ซึ่งทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้กับนักแสดงในการแสดงบนเวที

เห็นได้ว่า คนในคณะของโนราประยุกต์ มีบทบาทที่มากขึ้นกว่าโนราโบราณค่อนข้างมาก ทั้งนี้เนื่องจากการนำวงดนตรีเข้ามาเสริมในการแสดง โนราสุจิน อินปลอด นายโรงคณะน้ำอ้อย เสียงทองจังหวัดนครศรีธรรมราช กล่าวถึง การจัดการวงในลักษณะนี้ว่า

“พี่ต้องหาคนที่มีความสามารถหลายด้าน เพราะเราเป็นโนราที่ไม่จำเป็นต้องใช้คนมาก เราไม่ใช่โนราแบบสมัย ดนตรีที่เราเสริมมันไม่มากโอโห มันเพียงแค่เอามาเสริม ถึงถ้าอีให้มามีคนรับผิดชอบ

มาก ๆ เหมือนกับพวกลูกทุ่งมันไม่ได้ เพราะว่าราคาเราก็ถูกหว่าเขาใช้คนมากไม่ได้ ของที่นี้ลูกคูกี้เล่นกีตาร์ได้ .เสร็จ..แล้วไปเป็นช่างไฟก็ ยังได้หลาย ไม่ว่าใครที่เองเป็นนายโรง ก็ต้องซ่อมลำโพงเป็น ลำโพงขาด แต่ละที่เราอีรอใครละ พี่ทำเองได้เลย เป็นผู้หญิงนี่แหละ”

(โนราสุจิน อินปลอดภัย, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

3.2.2 เครื่องแต่งกาย

การแต่งกายของโนราแบบประยุกต์มีการแต่งกายแบบ 2 ลักษณะคือ การแต่งกายในชุดโนรา และการแต่งกายในชุดวงดนตรี

การแต่งกายในชุดโนรานั้น โนราประยุกต์รักษาการแต่งกายของการแสดงโนราโบราณไว้ทุกประการ ซึ่งประกอบด้วย เทริด เครื่องลูกบิด พานอก ปีก ผ้านุ่ง เหน็บเพล หน้าผ้า ผ้าห้อย กำไล และเล็บ ซึ่งหากเป็นโนราใหญ่หรือโนราอาวุโส จะสวมกำไลต้นแขน และปลายแขน ปีกนกแอ่น และทับทรวงด้วย

“เราเป็นโนรา เราต้องทำให้เขารู้ว่าเรายังยึดเน้นโนราไม่ใช่ว่าพอเห็นว่ามีเครื่องดนตรีสากล แล้วอ้อไม่ให้ความสำคัญ นักแสดงทุกคนต้องแต่งชุดโนราอย่างถูกต้อง พี่ไม่เคยมีเรามาแสดงโนรา ที่มีเสริมดนตรี เพราะฉะนั้นแล้วโนราก็ยังสำคัญ”

(โนราสุจิน อินปลอดภัย, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

การแต่งกายชุดวงดนตรี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชุดของหางเครื่อง และชุดของนักร้อง การแต่งกายในลักษณะนี้โนราประยุกต์มีแนวคิดที่ว่า เสื้อผ้าต้อง “ไม่โป้” ไม่สั้นจนเกินไป เพราะหางเครื่องและนักร้องจะร้องและเต้นอยู่ในโรงโนราต้องมีขอบเขตจำกัดในการแสดงด้วย

“ชุดที่โป้ที่สุดที่นี่ยุคไหน คือว่า เป็นชุดที่กระโปรงยาวเทียมนี้ (ชี้ที่เหนือเข้าขึ้นมาประมาณหนึ่งนิ้ว) แล้วก็เสื้อก็ไซส์พอดีพอดีแล้ว ก็เปิดไหล่ นั่นแหละโป้ที่สุดแล้วที่นี่ยุคไหนมา ถ้าเทียบกับโนราแบบพรรคนั้น ต่างกันลิบลับเลย”

(โนราโสภา อินปลอดภัย, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

3.2.3 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีของโนราประเภทนี้มีเพิ่มจาก โหม่ง ฉิ่ง หับ กลอง ปี่ ซอ ตระ ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีในการแสดงโนราแต่อดีต มาเป็นเครื่องดนตรีสากลซึ่งประกอบด้วย กลอง ชุด อีเล็กโทน กีตาร์ และเบส การใช้เครื่องดนตรี บางคณะแยกการบรรเลงดนตรีที่เป็นของโนรากับ ดนตรีสากลกันโดยเด็ดขาด กล่าวคือจะเล่นดนตรีสากลก็ต่อเมื่อมีการร้องเพลงเท่านั้น แต่มีปรากฏ โนราบางคณะที่มีการนำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาช่วยในการบรรเลงในการแสดงโนราด้วยเช่นกัน กล่าวคือ มีการเล่นอีเล็กโทนควบคู่ไปกับปี่ หรือในบางกรณีที่โนราโรงนั้นไม่มีนายปี่ ก็จะใช้ อีเล็กโทนแทน

“เดี๋ยวนี้นายปี่หายาก ถึงบางที่มีก็เป่ายังไม่ถึงไหน มันก็สะดวกกว่าที่
ว่าใช้เครื่องสากล เสียงมั้ยเข้าใจพวกวัยรุ่นนหว่า แต่ว่าของพีนี่นายปี่มี
โนราก็ต้องดีเครื่องโนราพีนี่ไม่ให้ปนกัน”

(โนราสุจิน อินปลอด, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

3.2.4 โรงแสดง

โรงแสดงของโนราประยุกต์นั้นมีลักษณะเหมือนกับโรงของโนราโบราณ กล่าวคือ มีขนาดประมาณ 7-8 x 6 เมตร มีฉากกั้นในสวนหน้าเวทีและหลังเวทีซึ่งเป็นพื้นที่ในการ แต่งตัวของโนรา ฉากเป็นลักษณะการเขียนภาพทิวทัศน์ หรือท้องพระโรง แต่โรงของโนราลักษณะ นี้มีความต่างอยู่ที่มีการจัดให้เครื่องดนตรีสากลอยู่บริเวณด้านขวาของเวที ซึ่งตรงกันข้ามกับ เครื่องดนตรีของโนราที่ตั้งอยู่ด้านซ้ายมือของเวที เพราะโดยปกติแล้วทางด้านขวาของเวทีจะไม่มี อุปกรณ์ใดตั้งอยู่เลย

“เวลาตั้งเครื่องดนตรีสากล คนที่พีนี่จ้างมาให้ทำเวที เขารู้ว่าสวนไหน
อีวงไอโหร ตรงไหน ทำกันมาชนิดกันเหมือนเป็นพีนี่เป็นน้องกันแล้ว
ราคาเวลาดังโรงที่นึ่งก็อยู่ราวๆ สองพันถึงสามพันบาท ถ้าแค่ๆ ก็สอง
พัน ถ้าไกลๆ ก็สามพัน ทั้งตั้งทั้งเก็บหมดทุกอย่าง”

(โนราสุจิน อินปลอด, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

3.2.5 โอกาสแสดง

โนราประยุกต์สามารถเล่นได้ในงานทั่วไปๆ เหมือนเช่นกับโนราโบราณ เพียงแต่จะมีข้อได้เปรียบตรงที่โนราประเภทนี้สามารถดึงให้วัยรุ่นเข้ามาสนใจมากกว่าโนราแบบโบราณ ทำให้ผู้ที่จะมีรับโนรามาลเล่น ซึ่งอยากให้ลูกหลานหรือบรรดาวัยรุ่นทั้งหลายในละแวกนั้นได้ชมโนราด้วย เลือกที่จะมารับโนราประเภทนี้ไปเล่นมากกว่า อย่างไรก็ตาม ในช่วงปีหนึ่งๆ โนราที่มีการรับงานมากน้อยต่างกัน โนราสุจิน อินปลอดภัย กล่าวว่

“ช่วงเดือนสิบเอ็ดนี้นั่งเอามือกอดดอกกรออยู่ในบ้านพรรคนี้ ม่ายคนรับโนราไปเล่นช่วงเดือนสิบเอ็ด ของเป็นหน้าฝน อีไปไหนก็ไปไม่ได้ เดียวคนมาติดต่องาน เขาไม่พบก็จะเสียความรู้สึก แต่พอเดือนเมษา พฤษภาคม งานมาที เขาก็มไม่ทัน ช่วงนี้มันก็น่าเห็นใจทั้งโนราทั้งคนรับงาน เศรษฐกิจมันไม่ดี ต่างคนในเป่าก็แห้ง โนราไม่มีงานก็นั่งใจแห้งเหมือนกัน ”

(โนราสุจิน อินปลอดภัย, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

การรับงานของโนราประยุกต์ ค่าแสดงจะอยู่ที่ประมาณ 18000-20000 บาท โดยรวมอาหารที่เจ้าภาพเตรียมไว้ 1 มื้อ ซึ่งราคาขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการเดินทาง และความสะดวกในการเดินทาง โนราสุจิน อินปลอดภัย กล่าวว่

“ราคามันไม่แน่นอน ที่เคยเห็นคนอื่น ๆ แล้วกำพีเองนี่ ตกอยู่ที่ประมาณ หมื่นแปด ถึงสองหมื่น แต่ว่าถ้าอยู่แค่ๆ แถวบ้านเอาเขาไม่ได้ เป็นว่าบางทีก็ หมื่นห้า หมื่นเจ็ด บางคนขอลดราคาหล่าว พี่ก็บอกว่า ราคาค่าแสดงโนราพรรคนี้พีให้มากหว่าโนราแบบสมัย คือว่าพีเห็นว่านี้เป็นโนรามีความสามารถ ไม่ใช่ว่ามารำโนราสิบนาทึ แล้วก็ไปเดินหางเครื่อง พรรคพรีอพรีอแล้วลูกน้องก็ต้องได้มากหว่าโนรา พรรคนี้ ถูกเอาบางทีเจ้าภาพว่ามีตางค์ไม่มาก พี่ก็ยอมให้ลูกน้องมันไปแล้วเหลือมาที่พีก็ประมาณ ห้าร้อย บางทีเป็นงานทำบุญ เราอีเอาเขาหมดไม่ได้ เหมือนว่านอากึทำบุญกัน พี่ก็เหม็ดขาด พอทีหลังพี่ก็บอกเจ้างานว่ ถ้าลดราคาลงแล้วโนราก็ไม่ขอทำบุญ”

(โนราสุจิน อินปลอดภัย, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

3.2.6 ลำดับการแสดง

การแสดงโนราประยุกต์ มีการลำดับการแสดงที่แตกต่างกันไปทั้งนี้เนื่องจากแต่ละคณะมีวิธีตั้งคนดูแต่ละวัยให้สนใจการแสดงตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการแสดง การแสดงเริ่มประมาณเวลา 20.30 น. – 02.30 น. จากการศึกษาภาคสนามผู้วิจัย สามารถรวบรวมรูปแบบการลำดับการแสดงออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การลำดับแบบสลับโนรากับดนตรี และการแสดงแบบโนราแสดงจนจบแล้วเล่นดนตรีปิดท้าย ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึง การสลับโนรากับดนตรี เป็นอันดับแรก ซึ่งมีวิธีการลำดับการแสดงดังนี้

3.2.6.1 ดีเครื่อง โหมโรง กาศครู

3.2.6.2 โนราที่แสดงชุดแรกว่าบทหน้าม่าน

ถือได้ว่าเป็นธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบกันมาแต่อดีต นับตั้งแต่โนราที่มีม่านกันเป็นฉาก เนื้อหาของบทหน้าม่านนี้มีลักษณะเหมือนกับการว่าบทหน้าม่านของโนราโบราณ กล่าวคือ เป็นการบรรยายบรรยากาศแต่งตัวของโนร่าก่อนออกรำ การชมธรรมชาติ หรือให้คติหรือปลุกใจ และอาจเป็นการพรรณนาถึงความรู้สึกของคนในวัยรุ่นหนุ่มสาวด้วยเช่นกัน โนรา ไสภา อินปลอด ได้กล่าวว่า

“นุ้ยเป็นคนรำออกคนแรก นุ้ยว่าบทหน้าม่านเอง บางทีว่าไปพลาง แต่งตัวไปพลาง เพราะว่าแต่งตัวไม่ค่อยทันของนุ้ยเป็นคนแรกเพื่อน แล้วก็รำคนเดียว บทหน้าม่านของนุ้ยแม่เป็นคนเขียนให้ เป็นบทแหล่งเรื่องบ่าวบ่าว สาวสาว แต่ว่าบทนี้เขาให้คนที่ยังเด็กหรือว่าเป็นวัยรุ่นว่า คนที่เป็นโนราใหญ่ๆ แล้ว เขาว่าเกี่ยวกับเรื่องคติสอนใจ เรื่องอื่นๆ แทน”

(โนราไสภา อินปลอด, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

ยกตัวอย่าง บทหน้าม่านของโนราไสภา อินปลอด ที่มีเนื้อหากล่าวถึง ความรักของหนุ่มสาว ดังนี้

บ่าวเหอจับจงเป็นเจ้าของที่นั่ง

ไฟหลอดสอดส่องข้างหน้าห้องเวที

ม่านกันชั้นนอกแสดงออกหลักฐาน

นั่งแลนางในท่ามกลางแสงสี

สลับสีให้วาวับจับตา

ตั้งวิมานบนชั้นเหนือหา

ตั้งปราสาทอัมราชราชา	ละลานตาเป็นภาพวิวทิวไกล
มีต้นรักแล้วสลักต้นโคก	คู่ของโลกคู่มาตั้งแต่ไหน
รักกับโคกมันเป็นโรคหัวใจ	ใส่ชีวิตจากนักจิตกร
ตั้งกับดับตราประทับติดมา	หันเข้าหาในทางบาปสี่สอน
เกิดกับตายเป็นความหมายแน่นอน	อย่าผลัดผ่อนแต่งงานก่อนต่อตาย
ออ.....แล้วอย่าผลัดผ่อนแต่งงานก่อนต่อตาย	

3.2.6.3 นางรำที่อาวุโสหน่อยที่สุดออกแสดง

ทั้งนี้อาจจะเป็นการรำคนเดียว หรือรำกันเป็นกลุ่มก็ได้ โดยการรำจะรำทำประสม เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้โนราสุจิน อินปลอดภัยให้ความเห็นในการเลือกให้นางรำรำในทำประสมเป็นส่วนใหญ่ว่า

“คนมันเบื้อ ไปแลโนราไหนๆ ก็รำแต่บนครูสอน สอนรำ บทประสม
 พี่ถึงว่าคนแลมันอีเบื้อ ก็รำทำประสมของเราเอง ที่ให้น้องโสรำชุด
 แรกก็รำประสม มีสิบสองท่า แต่ไม่ใช่รำทำสิบสองนะ ใ้นั้นเขาเอา
 ไว้รำโรงครู นี่เป็นท่าธรรมดา”

(โนราสุจิน อินปลอดภัย, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

เมื่อรำจบ นางรำจะวักลอน แล้วจึงทำบท ซึ่งส่วนใหญ่หากนางรำออกมาเพียงคนเดียวก็จะทำบทคนเดียว และหากโนราออกมารำเป็นชุดก็อาจจะทำบทกันเป็นชุดก็ได้ ยกตัวอย่างการทำทหน้าของโนราโสภา อินปลอดภัย ดังนี้

ยามเหมอนั่งประดับ	แล้วฉันทำ หีนยับ ทำหีนแยก
ฉันจะทำหีนแหก	ทำหีนแตก ทำหีนตั้ง
ตรงนี้ทำหีนพัง	จะทำหีนตั้ง ทำเป็นหีนติด
ฉันจะทำหีนผู้	ทำหีนเมีย
แล้วจะทำหีนเตี้ย	ทำหีนพลิก

ในขณะการทำบทนี้ โนราจะร้องเพลงลูกทุ่งหนึ่งเพลง เพื่อเป็นการเรียกน้ำย่อยให้กับคนที่สนใจฟังเพลงลูกทุ่ง

“เพลงที่ร้องตอนแรกนั้ยจะร้องเพลงปริญญาใจ คือต้องร้องเพลงซ้ำ เพราะว่ามันร้องเหนื่อย แล้วก็ใส่ชุดโนราอีมาโดดๆ ไม่ได้ แล้วก็นั้ยร้องคนเดียวก่อน ยังไม่มีหางเครื่อง ถึงเพลงสตริงก็ไม่ร้องเพราะว่ามันไม่เข้ากันกับชุด แลแล้วมันไม่เหมาะสม”

(โนราโสภา อินปลอด, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

เมื่อร้องเพลงลูกทุ่งจบโนราจะกลับมามีกลอนโนราต่อโดยมีลำดับ คือ จะว่ากลอนสี่ แล้วตามด้วยกลอนหก หรืออาจจะเป็นกลอนสิบด้วยก็ได้แล้วแต่ว่ามีเวลาพอหรือไม่ หลังจากนั้นก็จะลาเข้าโรง

3.2.6.4 โнораชุดต่อไปออกแสดง

การแสดงก็จะเริ่มด้วยการว่าบทหน้ามาตามธรรมเนียม ตามด้วยการออกมารำในท่าประสมเพื่อเป็นการแสดงความสามารถทางการรำรำของโนรา โดยในชุดที่สองอาจจะเป็นการออกมารำเป็นกลุ่มหรือรำคนเดียวก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโนราว่าจะให้รูปการแสดงออกมาเช่นไรในแต่ละคืน เมื่อรำเสร็จ โนราจะทำบท โดยจะทำบทคนเดียว หรือเรียกให้คนอื่นมาทำบทด้วยก็ได้

“พอคนอื่นเข้าโรงไปเหลือแต่โนราศรีนางคนเดียว ถึงก้าโนราเท่งออกมาทำบทกัน โนราเท่งออกมาແຕ່งตัวโนราแบบหลกๆ เอาหางหงส์มาไว้ข้างหน้า ใส่เทริดมายยอด แลบ้านๆ ออกมาถึงคนแลหัวเราะกันอีต่าย มันอยู่หลกเวลาแต่งตัวพรรคนั้น”

(โนราโสภา อินปลอด, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

ในขณะที่มีการทำบทอยู่นั้น โนราที่กำลังทำบทอยู่ก็จะนำเข้าสู่การร้องเพลงในช่วงที่สอง โดยจะเป็นผู้ร้องเพลงเอง หรืออาจจะเรียกให้คนอื่นออกมาร้องเพลงก็ได้

“พอทำบทสักเดียวโนราเท่งก็เข้าบทว่ามีเพื่อนอยู่คนเขาขอยร้องเพลงอะไรรพรรคนั้นะ แล้วบอกว่าให้คนแลเปลี่ยนบรรยากาศ มาฟังเพลง แล้วถึงนั้ยก็ออกมาร้องเพลง สามสี่เพลง ตอนนี้นั้ยร้องเพลงคำตบสุดท้าย อยากเจอคนจริงใจ คุณลำไย ตอนนี้นั้ยออกมากับหางเครื่อง หางเครื่องก็มีไม่มาก สี่คน คือมันไม่เหมือนเวที่ลูกทุ่ง

พรรคนี้ เรามีหางเครื่องฮิตๆ พรรคนี้ ก็เพื่อเพิ่มบรรยากาศ และมีสีสัน
สิ้น ในราตรีนางกับในราเท่งก็ยังอยู่แถวนั้น เทียวมาทำหลก มากวน
นัยเวลาร้องเพลงมั่ง คนแลก็หลกดี”

(โนราโสภา อินปลอดภัย, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

เมื่อโนราทำบทเสร็จ ก็จะร้องกลอนสี่ และกลอนหก และจากนั้น
เข้าโรงไปให้โนราคนต่อไปออกมาแสดงในลักษณะเดียวกัน โดยส่วนใหญ่ภายหลังจากการทำบท
และร้องเพลงลูกทุ่งประมาณสองฉากแล้วนั้น นายโรงจะจัดให้โนราผู้ที่มีอาวุโสและมีประสบการณ์
ทางด้านการเล่นโนราออกมาแสดงโนราตามธรรมเนียมคือว่าบทหน้ามาน ร่ายรำ ร่ายหน้าแตะ
ทำบท และจากนั้นก็จั่วกลอนสี่ และกลอนหก โดยเป็นการว่ามุดโต เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนดู
ในแบบที่เป็นโบราณ ซึ่งไม่มีการร้องเพลงคั่นในการทำบทแต่อย่างใด กล่าวได้ว่าเป็นการแสดง
ความสามารถในทางการรำและการว่าบทกลอนล้วนๆ ซึ่งในช่วงนี้ผู้ชมวัยกลางคนหรือวัยสูงอายุ
จะชื่นชอบมาก

“โนราประดับดาว อายุแก่ห้าสิบปีแล้วแต่ความสามารถกว่ามุด
โต ว่ากลอน คนแลชอบ บางคนเขียนมาให้แก่ว่าชมคนหนุ่มนี้ก็ดู
เรื่องนี้มันขาดไม่ได้ ไอเรื่องไหวพริบปฏิภาณของโนรามันต้องมี อย่า
ว่าแต่คนแก่เหลย เด็กฟังมันก็ชอบเหมือนกันแหละ”

(โนราสุจิน อินปลอดภัย, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

3.2.6.5 นายโรงออกแสดง

การแสดงของนายโรงมีลักษณะตามธรรมเนียมในการแสดงคือ
เริ่มจากการว่าบทหน้ามาน ออกรำในท่าประสม เมื่อรำจบ ก็จะว่ากลอน จากนั้นจะเป็นการรำ
แตะ แล้วทำบท ซึ่งในการทำบทของนายโรงก็จะมีคั่นด้วยการแสดงดนตรีอีกเช่นกัน ซึ่งโดย
ส่วนใหญ่ นายโรงจะเป็นผู้ร้องเพลงเอง ซึ่งจะเป็นเพลงช้าเพราะนายโรงใส่ชุดโนรา อาจจะมีหาง
เครื่องเข้ามาเต้นด้วยก็ได้ นายโรงจะร้องเพลงประมาณ 4 เพลง แล้วจึงว่ากลอนสี่ กลอนหก และ
หรือกลอนสิบ แล้วเข้าโรง

ในการทำบทของนายโรง นอกจากจะมีการคั่นด้วยดนตรีแล้ว สิ่ง
ที่ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของการออกมาของนายโรง คือ การแสดงปฏิภาณไหวพริบในการว่ากลอนสด

และการได้มีโอกาสสอดแทรกคติสอนใจ ผู้ฟังทั้งที่เป็นผู้ใหญ่และวัยรุ่น โนราสุจิน อินปลอด เล่าให้ฟังว่า

“ในช่วงพรรคนี้เราสามารถสอดแทรกสาระได้มาก เมื่อก่อนพี่ก็เรียนกลอนเรียนไทร แต่ว่าเดี๋ยวนี้มันเรียนไม่ได้ ส่วนใหญ่พี่ว่ากลอนสดว่ามุตโต เห็นไอไทร คิดว่าเราอิพูดเรื่องไอไทรเวลาแสดงถึงถ้าเอาไปว่าพรรคนั้น บางทีพูดเรื่องโรคเอดส์ เรื่องยาเสพติด เรื่องพระคุณแม่ บางทีคนก็เขียนขึ้นมาให้ว่าเรื่องการเมือง พี่ก็ขบการเมืองนิดๆ บางคนเขียนว่าให้ว่าเรื่อง สามสิบบาทรักษาทุกโรคพี่ก็ว่า แต่ว่าถ้าถามว่าไอไทรมันนอนนี้หัวสมองมันไม่จำ แต่ถ้าให้ว่าเวลาแสดงว่าได้”
(โนราสุจิน อินปลอด, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

3.2.6.6 พรานออกแสดง

พรานซึ่งเป็นตัวตลกจะออกมาแสดงโดยเริ่มจากการออกมารำในท่าเฉพาะของพราน แล้วจากนั้นก็พูดคุยทักทายกับคนดูเพื่อเรียกเสียงหัวเราะ และต่อด้วยการว่าบทตลกของตน แล้วจากนั้นก็จะได้กลอนสดกับนายโรง จบแล้วทั้งนายโรงและพรานเข้าโรง

3.2.6.7 แสดงเรื่อง

การแสดงเรื่องถือว่าเป็นลำดับการแสดงสุดท้าย โนราประยุกต์บางโรงมีการแสดงเรื่อง และบางโรงไม่มีการแสดงเรื่อง ทั้งนี้แต่ละโรงมีเหตุผลในการไม่แสดงเรื่องว่า คนดูเบื่อ เพราะดูละครโทรทัศน์ดีกว่า ในขณะที่เดียวกันโนราที่มีการแสดงเรื่อง ให้ความเห็นและวิธีการในการแสดงของตนว่า

“ทีวี่ก็มีผลทำให้คนไม่อยากแลโนราเวลาเล่นเรื่องจริง แต่ว่าเราก็อย่าไปแสดงให้เหมือนทีวี ถ้าไปทำเหมือนพรรคนั้นคนมันก็ไม่แล ทีวี่ดีหวายอยู่แล้ว เวลาเราแสดงต้องไม่ยืดไม่ยาว เนื้อเรื่องต้องมีบทลบกบโทรให้คนได้เพลิดเพลิน แต่ว่ามันก็ต้องมีคติสอนใจ คนแลแล้วต้องได้คติ ให้เขาแลสนุกๆ บายๆ แล้วก็ได้สาระ เรื่องที่เล่นอยู่ตอนนี้ก็เรื่อง น้ำตาแม่ มันเป็นเรื่องสะท้อนชีวิต ถูกติดยาขอต่างค์แม่ แม่ไม่มีต่างค์ แม่ไม่ให้ต่างค์ พอไม่ได้ต่างค์มันก็ตีแม่จนตาย เรื่องมันฟัง

แล้วเศร้าแต่ว่ามีตัวหลง เข้ามาเล่น คนแลมันก็เพลิน มีทั้งหลง
หญิงหลงชาย”

(โนราสุจิน อินปลอดภัย, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างเนื้อเรื่องโดยย่อในการแสดงเรื่อง “รักใน
วัยเรียน” ของโนราคณะนำอ้อย เสียงทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการเล่าของโนราสุจิน
อินปลอดภัย ดังนี้

นางเอกของเรื่อง คือแก้ว เคยเป็นคนที่อยู่ในครอบครัวร่ำรวยมา
ก่อน เนื่องจากแม่ของแก้วไม่สบาย พ่อจึงใช้เงินรักษาแม่จนฐานะยากจนลง แต่ด้วยว่าพ่ออยาก
ให้ลูกเรียนสูงจึงส่งให้เป็นเรียนที่กรุงเทพ แก้วจึงเรียนอยู่ที่สถาบันเดียว พล ซึ่งเป็นพระเอกของ
เรื่อง พลเป็นคนฐานะร่ำรวย จากนั้นมาแก้วและพลคบกัน และมาอาศัยอยู่ด้วยกันในอพาร์ทเมนต์
แห่งหนึ่ง ฝ่ายหญิงเกิดตั้งครรรภ์ ทั้งสองไม่กล้าบอกพ่อและแม่ได้แต่เขียนจดหมายของเงินพ่อและ
แม่อยู่เป็นประจำ ทั้งคู่โกหกพ่อแม่ว่าต้องใช้เงินในการเรียนมาก หลังจากนั้นพ่อของแก้วและพล
เกิดคิดถึงลูกและเข้ามาเยี่ยมลูกที่กรุงเทพ ในวันเดียวกัน พ่อของพลพบว่าลูกตนมีเมียแล้วจึง
โกรธมาก ประกาศว่าจะให้พลแต่งงานกับคู่หมั้นที่หมั้นหมายกันไว้ตั้งแต่แบเบาะ แล้วจึงพาพล
กลับบ้านไป ส่วนพ่อของแก้วเมื่อเห็นว่าลูกตั้งท้อง ถึงกับเป็นลมเพราะเสียใจและผิดหวังมาก
เพื่อนของพลและเพื่อนของแก้วซึ่งแสดงในบทตลกก็ช่วยกันหาทางช่วยให้แก้วไปพบพลและหยุด
การแต่งงานดังกล่าว จนในที่สุดทั้งสามก็เดินทางไปพบกับพลและพ่อที่บ้าน ฝ่ายพ่อได้ติดต่อกับ
ครอบครัวที่เป็นคู่หมั้นของพล ทางฝ่ายแม่ของคู่หมั้นฝ่ายหญิงดีใจมากเพราะว่าพลมีฐานะร่ำรวย
และประกอบกับตนชอบทำตัวเป็นผู้ดีมีฐานะจึงตอบตกลงการแต่งงาน แต่ลูกสาวซึ่งเป็นคู่หมั้นไม่
เต็มใจแต่งงานด้วย เมื่อถึงก่อนถึงวันแต่งงานหนึ่งวัน แก้วและเพื่อนเดินทางมาพบพ่อและพล ทำ
ให้ทางฝ่ายแม่ของคู่หมั้นโกรธมาก ส่วนพ่อของพลอารมณ์เย็นลงและประกอบกับเป็นคนธรรมะ
ธรรมโม จึงเห็นใจแก้วเพราะว่าเด็กในท้องก็เป็นหลานของตน จึงจ่ายค่าเสียหายให้ฝ่ายคู่หมั้น
ห้าหมื่นบาท แต่ทางฝ่ายแม่ไม่ตกลง ทางพ่อของพลจึงจ่ายเงินไปหนึ่งล้านบาท ทางฝ่ายแม่คู่หมั้น
จึงตอบรับโดยทันที และจากนั้นแก้วก็ได้มาอยู่กับพลโดยไม่ได้แต่งงาน

นอกจากการลำดับการแสดงด้วยวิธีการสลับกับการแสดงดนตรีข้างต้น
แล้ว โนราประยุกต์มีลำดับการแสดงโดยการแสดงโนราโบราณจนจบก่อนแล้วจึงแสดงดนตรีลูกทุ่ง
ตบท้าย ประมาณ 10 เพลง การแสดงลักษณะนี้พบเห็นได้เป็นส่วนน้อยลงกว่าในอดีต เนื่องจาก
การสลับคั่นด้วยลูกทุ่งสามารถดึงดูดคนที่ในกลุ่มวัยรุ่นได้มากกว่า

“เด็กมันต้องรอจนตึก คนไหนที่รอไม่ได้ก็กลับไปนอน หรือว่ามัน
เที่ยวอย่างอื่นเสียพัน เช่นว่า ไปเทค ไปคาราโอเกะ ถึงที่นั่นคนแลที่
เหลือมันก็คนแก่อยู่ดี แบบพรรคนี้เขาก็ค่อยๆ เปลี่ยนมาเป็นแสดง
ดนตรีคั่นกลางกันแล้ว”

(โนราสุจิน อินปลอด, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

3.3 กลวิธีของการแสดงโนราประยุกต์

การแสดงโนราประยุกต์ มีที่มาจากการพยายามให้มีกลุ่มคนดูที่หลากหลายขึ้น
จากการแสดงโนราโบราณโดยเฉพาะคนดูที่เป็นกลุ่มวัยรุ่น โดยที่นำเอาดนตรีลูกทุ่งซึ่งถือได้ว่าเป็น
กระแสที่มาแรงและเป็นที่ยอมรับของคนดูในวัยนี้เข้ามา “เสริม” ในการแสดง โดยที่มีงบประมาณ
เพียงพอส่วนหนึ่งในการลงทุน อย่างไรก็ตาม ผู้นำนักในการแสดงแก่ผู้ชมยังเป็นการแสดงโนรา
โบราณอยู่นั่นเอง วิธีการนี้เป็นการเอาจุดแข็งของดนตรีลูกทุ่งซึ่งสามารถดึงดูดคนดูได้ทุกเพศทุกวัย
เข้ามาบวกกับจุดแข็งของโนราโบราณซึ่งมีกลุ่มคนดูเป็นวัยผู้ใหญ่และสูงอายุไว้ด้วยกัน ประกอบ
กับโนรามีโอกาสทางด้านการเงินในการลงทุนจัดหาเครื่องดนตรีได้ในระดับหนึ่ง การนำเสนอของ
โนราประยุกต์จึงเน้นในด้านการเลือกสรรเนื้อหาที่เหมาะสมกับคนดู ทั้งที่เป็นวัยผู้ใหญ่ และวัยรุ่น
ไปพร้อมๆ กัน ซึ่งสามารถรวบรวมเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

3.3.1 การนำดนตรีลูกทุ่งมาคั่นในช่วงโนราทำบท

ช่วงการทำบทเป็นช่วงเปิดกว้างให้กับโนราในการที่จะแสดงความสามารถในการสร้างความบันเทิงให้แก่คนดู นอกเหนือจากการแสดงความสามารถในการรำดีทำ
ประกอบบทร้อง ในช่วงนี้เองที่โนราประยุกต์นำการแสดงดนตรีลูกทุ่งเข้ามาเสริมเพื่อสร้างความ
สนุกสนานแก่วัยรุ่น โดยมีโนราเป็นผู้ร้องเพลง และมีดนตรีที่เป็นเครื่องดนตรีสากลบรรเลงประกอบ
การนำการแสดงลูกทุ่งมาคั่นกลางในลักษณะนี้สามารถจูงใจให้กลุ่มคนดูที่เป็นวัยรุ่นอยากติดตาม
การแสดงโนราต่อไป เพราะนั่นหมายถึงเมื่อโนราคนใหม่ออกแสดงก็จะต้องมีการทำบทของโนรา
นั้นเสมอ วัยรุ่นก็ได้มีโอกาสฟังเพลงลูกทุ่งตามไปด้วยเช่นกัน การคั่นด้วยเพลงส่วนใหญ่จะมีการ
ร้องเพลง ประมาณ 1-5 เพลง ทั้งนี้แล้วแต่นายโรงว่าจะมีการวางแผนการแสดงไว้เช่นไร

“เวลาทำบทก็เสริมเพลงไปมั่ง มันเล็กๆ น้อยๆ คือต้องการให้วัยรุ่น
เพลินไปกัน เอามาหลอนวัยรุ่นให้ติดตาม เพราะว่า ถ้ามา รำใหม่่ง

อิง ทับ กลอง ว่าบท แล้วก็เล่นนิยาย ้วยุ่นมันไม่แล กลับเหม็ด พอ
 เขามาเล่นพรรคนี้ คนๆ นั่งตาแจ้วแลดนตรี มันก็หนุกกับโนราไปกัน”
 (โนราสุจิน อินปลอดภัย, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

3.3.2 นำเสนอสาระควบคู่ไปกับให้ความบันเทิง

เนื่องจากโนราประยุกต์นำเอาดนตรีลูกทุ่งเข้ามาในการแสดงด้วย สิ่งหนึ่ง
 ที่ทำให้คนดูรู้สึกว่โนราประยุกต์ยังเน้นและให้ความสำคัญกับการแสดงโนราเป็นหลัก นั่นคือ โนรา
 ประยุกต์ยังเน้นการให้สาระ คติสอนใจ หรือข้อคิดกับคนดูในด้านต่างๆ จากการขับบทกลอน และ
 จากการแสดงเรื่อง ทั้งนี้เพื่อย้าให้คนดูเห็นคุณค่าของโนราในฐานะการแสดงที่มีประโยชน์ในด้าน
 การใช้ชีวิต ที่นอกเหนือจากการให้ความบันเทิงเพียงอย่างเดียว

“แสดงโนราไม่ใช่ว่าฟุ้งแต่จะให้คนหนุกอย่างเดียว มันต้องทั้งหนุกทั้ง
 มีสาระ เหมือนที่แบบสมัยใหม่ที่เขากำหนดเล่นโนราหิดเดียว เวลา
 สั้นๆ อีทำกลอนว่าไหรแบบพรรคนี้ไม่ได้ คนแลเขาได้คิดว่ามาแล
 โนราสมัยนี้แลแล้วมีประโยชน์ไหรมั่ง ไม่ใช่แต่ว่าพอโนราจบแล้วแห
 ลงแต่ว่า โนรานี้หลกจ้งหู มันต้องมีสาระได้ไปกัน เป็นโนรามันต้อง
 เป็นกระบอกเสียงได้หลายอย่างเรื่องยาเสพติด เรื่องโรคเอดส์ เรื่อง
 การประพฤติของวัยรุ่น เรื่องพวกรถซิ่ง เด็กๆ ฟังแล้วได้ไปคิด คน
 ใหญ่ฟังแล้วก็ดี ได้ไปเตือนลูกเตือนหลาน มันก็มีประโยชน์...โนรา
 เสริมเรื่องพรรคนี้ได้ในกลอน ไม่ต้องว่าให้ทางการมาบอกว่าเราต้อง
 แหลงเรื่องไหร เราแทรกได้ไปเลย ตอนนีที่แหลงเรื่องลูกน้ำยุงลาย ฟี
 ก็ว่่าเป็นกลอนสด เป็นมุดโต”

(โนราสุจิน อินปลอดภัย, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

3.3.3 นำเสนอบทกลอนที่ทันสมัยทันเหตุการณ์

ลักษณะนี้เหมือนกับโนราโบราณ คือ โนราประยุกต์จะต้องว่กลอนที่
 ทันยุคทันสมัย เพื่อให้ตรงกับความสนใจของคนในปัจจุบัน และทำให้คนดูรู้สึกมีส่วนร่วมและ
 เพลิดเพลินกับประเด็นที่กล่าวถึง การเปิดรับข่าวสารของโนรามีหลายรูปแบบ ทั้งทางโทรทัศน์
 วิทยุ หนังสือพิมพ์ โนราสุจิน อินปลอดภัย กล่าวถึงวิธีการรับข่าวสารของตนในอีกลักษณะหนึ่งว่่า

“พี่ก็แลข่าวแลไทรมั่ง ฟังวิทยุก็ฟังมั่ง แต่ว่าแลทีวีมากหว่า เห็นไทร น่าสนใจก็เอาไปว่า แต่ที่พี่ว่าได้ข้อมูลลึกลงๆ เช่นว่า โรคเอดส์ เกิด จากไอไทร ติดก็ทาง ต้องหลีกเลี่ยงพรรคพริ้อ หรือว่าลูกน้ำยุ่งลาย ต้องกำจัดพรรคพริ้อไม่ให้เพาะพันธุ์ พี่ได้จากที่พี่เป็น อสม. อาสา สัมครสาธารณสุขหมู่บ้าน เป็นอาสาสมัครหน่วยป้องกันภัยพลเรือน เป็นหน่วยพิทักษ์ป่า พี่เป็นเพราะชอบแล้วได้อามามาว่าโนราได้กัน”
(โนราสุจิน อินปลอด, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

3.3.4 แสดงดนตรีโดยควบคุมไม่ให้ภาพลักษณ์ของโนราเสียหาย

การนำดนตรีเข้ามาเสริมการแสดงในโรงโนรา โดยเฉพาะมีการร้องเพลง ประกอบการเต้นของหางเครื่อง นับได้ว่าเป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวังมากเป็นพิเศษ เพราะโนราต้อง ควบคุม และรักษาภาพลักษณ์ของการแสดงโนราด้วยเช่นกัน เพราะภาพลักษณ์ของการแสดงโนรา แบบสมัยใหม่ หรือการแสดงดนตรีลูกทุ่ง คือ การเต้นในท่าทางที่เข้ายวนใจ และการแต่งกายไม่ มิติชิด โนราประยุกต์ได้ทำการควบคุมให้ภาพลักษณ์เหล่านี้ไม่ให้ทำลายความงดงามและเอกลักษณ์ ของการแสดงโนราโดยการออกแบบการแต่งกายของหางเครื่องให้มิติชิด ไม่สั้นเกินไป ท่าเต้นต้อง เหมาะสม ไม่ส่อไปในทางเข้ายวนใจ นอกจากนี้ มีการกำหนดว่าหากผู้ร้องเพลงแต่งกายในชุด โนรา เพลงที่ร้องต้องเป็นเพลงในจังหวะช้าถึงระดับปานกลาง ไม่ควรเป็นเพลงเร็วเกินไป

“โนราประยุกต์นี้ คนแก่ต้องแลได้ เด็กก็ต้องแลได้ แต่งตัวแต่งไทร ก็ ไม่โป๊ เวลาเต้นก็ต้องเต้นแล้วแลงาม ไม่ใช่ขวัดหน้าขวัดหลังอย่าง เดียว ต้องให้มันเหมาะสม เพราะว่าเรายังเคารพโนรา คนมาแลเขาก็ ว่าเรารู้กาลเทศะ เคยมีที่ว่าโนราไทรไม่รู้ที่ไปแสดงในวัดพระธาตุ ถึงเดินโป๊ แต่งตัวเปิดถึงไหนๆ คนแลมันทนไม่ได้ ของแสดงในวัด แล้วมาทำพรรคนี้ คนมันให้ จนว่าโนรานั้นต้องเก็บโรงเก็บไทรกลับไป พัน ”

(โนราสุจิน อินปลอด, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2544)

โนราโรงครู

ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์ (2523 : 112) กล่าวถึงที่มาของโนราโรงครูว่า ก่อนที่โนราจะเข้ามาดำรงบทบาทสร้างความเป็นหนึ่งแก่ชุมชน โนราคงจะแสดงเพื่อประกอบพิธีกรรมสำคัญๆ มาก่อน เช่น พิธีกรรมของกษัตริย์หรือเจ้าเมืองและชนชั้นสูงในแต่ละท้องถิ่นซึ่งอาจมองเห็นได้จากเครื่องแต่งกายที่มีลักษณะคล้ายเครื่องทรงกษัตริย์โบราณ หรือตำนานเกี่ยวกับการเกิดโนราก็เป็นเรื่องราวเกี่ยวข้องกับเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าเป็นผู้ประดิษฐ์ทำรำต่างๆ และร่องรอยของความเป็นพิธีกรรมยังจะเห็นได้จากความเชื่อเรื่องครูโนรา การไหว้ครูการเข้าโรงครู และความเชื่อเรื่องการทำคุณไสย เช่น การรำเซี่ยนพรายและการเหยียบลูกมะนาว เป็นต้น

การแสดงโนราโรงครูนั้น เป็นลักษณะการแสดงเพื่อประกอบพิธีกรรม ที่มีพื้นฐานความเชื่อเกี่ยวกับครุหมอโนราหรือตายายโนรา ซึ่งเป็นครูดั้งโนราและบรรพบุรุษโนราที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งครุหมอโนราหรือตายายโนรามีหลายองค์ ลูกหลานที่เคารพครุหมอโนราก็จะได้รับการคุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุข ให้ความช่วยเหลือในด้านอาชีพ การรักษาอาการเจ็บป่วย โดยสามารถบงบอบานขอความช่วยเหลือในด้านต่างๆ และในขณะเดียวกันหากลูกหลานคนใดไม่เคารพนับถือครุหมอโนรา มีความเชื่อว่าจะถูกครุหมอโนราลงโทษ โดยการทำให้มีอาการเจ็บป่วย ประกอบอาชีพไม่คล่องตัว หรือเกิดความสูญเสียต่างๆ ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่เป็นลูกหลานโนราจึงมีความเชื่อในการเช่นไหว้ เคารพบูชาด้วยการประกอบพิธีกรรม โดยกำหนดให้มีการจัดพิธีกรรมทุกปี ดังนั้นเมื่อถึงกำหนดการประกอบพิธีกรรมในแต่ละปี โนราแสดงทุกลักษณะก็จะมาประกอบพิธีกรรมโรงครู และบางคณะก็หันมารับการแสดงเพื่อประกอบพิธีกรรม โดยจะมีเจ้าภาพที่เป็นลูกหลานโนราเข้ามาติดต่อกันว่าจ้างด้วยเช่นกัน

การแสดงโนราเพื่อประกอบพิธีกรรม หรือโนราโรงครู ในปัจจุบัน จากการสอบถามโนราที่ประกอบพิธีกรรมนี้ ผู้วิจัยพบว่าการแสดงโนราลักษณะนี้ มีขั้นตอนและธรรมเนียมต่างๆ ที่ปฏิบัติมาเกือบครบถ้วนอย่างในอดีต ทั้งนี้เนื่องจากความเชื่อพื้นฐานที่เกี่ยวกับ ตายายโนรา ซึ่งลูกหลานต้องปฏิบัติพิธีกรรมให้ได้ครบถ้วน ถูกต้องตามธรรมเนียมที่สืบทอดกันมา หากโนราหรือลูกหลานคนใดปฏิบัติผิดธรรมเนียมหรือไม่ถูกต้องก็ถูกลงโทษโดยตายายโนรา อาจจะทำให้ทำมาหากินลำบาก มีโรคภัยไข้เจ็บ หรือ ครอบครัวประสบภัยพิบัติต่างๆ ความเชื่อเหล่านี้ยังคงอยู่กับโนราและลูกหลานที่มีเชื้อสายโนรา โนราพนม รอดดั่งวง นายโรงโนราคณะพนมศิลป์ จังหวัดสงขลา กล่าวว่า

“พวกรุ่นใหม่ที่ทำโรงครู ถูกตายายว่าก็ลึย ถูกตายายตบก็ยังไม่
คนเรียกตายายนู้ตายายนี้ หรือผีนี้ผีนี้ ให้ลงมากันจัง แต่เวลาส่ง ส่ง
ไปไม่หมดก็ยังไม่ ถ้าทำไม่ดีพรคนี้เจ้าบ้านเป็นอันตราย ทำมาหากินไม่
ขึ้น มันไม่ได้”

(โนราพนม รอดด้วง, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2545)

“มันก็ยังเหมือนกัน โнораไหนที่ทำไม่ดีมันก็เข้าตัว โнораไหนแล้วที่
ตอนนี้ตายแล้ว แกตายนี่ใส่ออกมาเป็นขดๆ เพราะว่าเข่าว่าแกรำ
แทงเข้ผิด เทียบแทงพุงเข้ ทำผิดมันก็เข้าตัวเอง เรื่องพรคนี้มันเป็น
ความเชื่อ เรื่องพิธีกรรมมันต้องทำให้ถูกต้อง”

(สุพัฒน์ นาคเสน, สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2545)

1. วัตถุประสงค์ของการแสดงโนราโรงครู

การแสดงโนราเพื่อประกอบพิธีกรรม หรือ โнораโรงครู นี้ มีวัตถุประสงค์ในการจัด
3 ประการ คือ เพื่อประกอบพิธีไหว้ครูหรือไหว้ตายายโนรา เพื่อประกอบพิธีแก้บนหรือแก้ไ้หมรย
และเพื่อประกอบพิธีครอบเทริดหรือผูกผ้าใหญ่

1.1 เพื่อประกอบพิธีไหว้ครูหรือไหว้ตายายโนรา

ในทางศิลปะ ไม่ว่าจะแขนงใดก็ตามผู้เป็นศิลปิน นักแสดง หรืองานช่าง
ทั้งหลายย่อมมีครูเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ การแสดงความกตัญญูตเวทีต่อครูอาจารย์โดยการ
ไหว้ครู จึงเป็นการแสดงความเคารพระลึกถึงพระคุณของครูที่ได้ให้ความรู้มา โนราก็เช่นเดียวกัน มี
การประกอบพิธีไหว้ครู โดยครูของโนรามีด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ ครูผู้ให้ความรู้แก่โนราคนนั้นๆ
หรือครูที่ให้ความรู้แก่ครูของโนรา หรือและครูในอีกความหมายหนึ่งคือ ครูต้น ผู้ที่เป็นบรรพบุรุษที่
ให้กำเนิดโนรา ดังที่มีกล่าวไว้ในตำนานโนรากระแสดต่างๆ ตามที่คณะโนรานั้นๆ ให้ความเคารพ
นับถือ ซึ่งบรรพบุรุษตามความหมายนี้เรียกว่า “ตายายโนรา”

1.2 เพื่อประกอบพิธีแก้บนหรือแก้เหมมรย

การแก้บน มีเหตุสืบเนื่องมาจาก 2 สาเหตุหลักคือ การแก้บนจากการบนบวงสรวง ครุหมอโนรา ให้ผู้ที่บนบานได้หายจากอาการเจ็บป่วย ซึ่งเชื่อว่าเกิดจากการเพิกเฉยไม่เซ่นไหว้ จึงได้รับการลงโทษจากครุหมอโนราหรือตายายโนรา ให้เจ็บป่วยกระเสาะกระแสะ การบนบานจึงเป็นลักษณะต่อรองโดยหากผู้ที่บนหายจากโรคภัยก็จะรับโนรามาทำพิธีโรงครูให้ และอีกสาเหตุหนึ่งคือการแก้บนที่เกิดจากการขอความช่วยเหลือในสิ่งที่ตนปรารถนา ให้พ้นจากความเดือดร้อน เช่น การบนให้เข้าศึกษาต่อได้ การบนให้มีบุตรธิดา หรือการบนให้ไม่โดนเกณฑ์ทหาร เป็นต้น

1.3 เพื่อประกอบพิธีครอบเทริดหรือผูกผ้าใหญ่

พิธีครอบเทริด กล่าวได้ว่าเป็นธรรมเนียมปฏิบัติอย่างหนึ่งของศิลปินไทยทุกแขนง เพราะเชื่อว่าเป็นกิจกรรมที่ให้ความเป็นสิริมงคลอย่างยิ่งแก่ศิลปิน และสำหรับโนรา พิธีครอบเทริดหรือผูกผ้าใหญ่ พิธีที่ครูโนราหรือโนราใหญ่พิธีรับรองความรู้ ความสามารถทางโนราแก่โนรารุ่นใหม่นั้นๆ ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ให้เป็นโนราที่สมบูรณ์แบบต่อไป ซึ่งหลังจากการประกอบพิธีแล้วโนรานั้นๆ จะสามารถประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของโนราได้อย่างครบถ้วน เช่น พิธีตัดจุก พิธีโนราโรงครู พิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เป็นต้น การทำพิธีครอบเทริดให้กับโนรารุ่นใหม่ถือว่าเป็นพิธีที่มีความสำคัญ เพราะโนราที่ได้รับการครอบเทริดนั้นต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติพิธีกรรมสำคัญต่างๆ ของโนราสืบต่อไป การที่จะครอบเทริดนั้นจึงจำเป็นต้องตรวจสอบคุณสมบัติของโนรานั้นด้วยเช่นกัน โนราพนม รอดด้วง กล่าวถึง คุณสมบัติของโนราที่สามารถครอบเทริดได้นั้นมีดังนี้

“ต้องอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ต้องบวชเรียนมาแล้ว ต้องบริสุทธิ์ ไม่เสียพรหมจรรย์ที่ แต่ถ้าเสียแล้วก็ต้องทำพิธีเกิดใหม่ แล้วก็ต้องมีความสามารถคนทั่วไปยอมรับ นั่นแหละถึงจะครอบเทริดได้”
(โนราพนม รอดด้วง, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2545)

2. รูปแบบของโนราลงครู

การจัดพิธีโนราโรงครูมี 2 ชนิด คือ โนราโรงครูใหญ่ และโนราโรงครูเล็ก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 **โนราโรงครูใหญ่** หมายถึง การจัดพิธีโนราโรงครูอย่างเต็มรูปแบบ โดยจัด 3 วัน 2 คืน เริ่มพิธีเย็นวันพุธ ส่งครู (เสร็จพิธี) เย็นวันศุกร์ แต่หากวันศุกร์เป็นวันพระ จะยึดไปส่งครูวันเสาร์ เพราะวันพระครูหมอตายายถือศีล ไม่รับเครื่องสังเวท ซึ่งมีของต้องห้ามสำคัญคือ เหล้า โรงครูใหญ่จัดขึ้นเพื่อให้ครูเป็นหลักและอาจจะมีการแก้บน จัดพิธีเบ็ดเตล็ดและครอบเทริดด้วยก็ได้ การจัดโรงครูใหญ่ของแต่ละครอบครัวจะกำหนดแน่นอน เช่น 3 ปี ต่อครั้ง 5 ปี ต่อครั้ง บางแห่งจัดโรงครูใหญ่เป็นพิธีของหมู่บ้านโดยผู้นับถือครูหมอนิรามาจัดพิธีแห่งเดียวกัน เช่น โรงครูใหญ่วัดท่าแค อ.เมือง จ.พัทลุง ซึ่งจัดทุกปี ในสัปดาห์แรกของเดือน 6 สำหรับการจัดพิธีโรงครูใหญ่ มีขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 การเตรียมการจัดพิธีโรงครู เจ้าภาพต้องเตรียมหลายสิ่งหลายอย่างเพื่อจัดพิธีโรงครู แต่ที่สำคัญคือ เตรียมโรงพิธีและเครื่องบูชาครูหมอ และเตรียมรับโนราไปเป็นเจ้าพิธี

โนราที่เจ้าภาพจะรับไปประกอบพิธีกรรมนั้นจะต้องมีประสบการณ์รอบรู้พิธีอย่างดีเพราะพิธีมีความซับซ้อน โнораใหญ่ที่เป็นเจ้าพิธีต้องเป็นโนราที่ถูกต้องสมบูรณ์ คือผ่านพิธีครอบเทริดหรือผูกผ้าใหญ่มาแล้ว ไม่ต้อง “ปราชิก” คือสูญเสียพรหมจรรย์ก่อนเข้าพิธีครอบเทริด ถ้าต้องปราชิกเชื่อว่าครูหมอไม่ยอมรับ ทำพิธีแก้บนไม่ขาด นอกจากนี้โนรายังต้องรู้ไสยศาสตร์เพื่อไว้กำราบภูตผีที่แปลกปลอมเข้ามาแอบกินเครื่องเซ่น ไว้แก้อาเพศที่เกิดขึ้นกับโนรา คณะโนราโดยเฉพาะผู้ช่วยโนราใหญ่ก็ต้องทำได้ทุกระบวนเพราะต้องร่วมรำถวายครูในบางตอนที่สำคัญคือ รำคล้องหงส์ กับรำแทงเข้ ลูกคู่ก็ต้องมีประสบการณ์ในการบรรเลงดนตรี การรับกลอนเพราะเพลงดนตรีที่ใช้ในการไหว้ครูมีลักษณะพิเศษต่างไปจากการแสดงโดยทั่วไป การเลือกรับโนราที่ชำนาญในการประกอบพิธีจึงสำคัญมาก หากรับโนราที่ประกอบพิธีไม่ถูกต้องสมบูรณ์ บางทีครูหมอไม่ยอมรับทำให้การประกอบพิธีโรงครูนั้นจึงโหมะ ต้องจัดพิธีกันใหม่ เป็นการสิ้นเปลืองอีกต่อหนึ่ง

2.1.2 การจัดพิธีโรงครู ในการจัดพิธีโรงครูใหญ่มีการจัดพิธีทั้งหมด 3 วัน ดังนี้

2.1.2.1 พิธีวันแรก เรียกว่า “วันเข้าโรง” ตกเย็นวันพุธ โนราจะเข้าโรง โดยจะเข้าทางทิศเหนือ นำโดยโนราใหญ่หรือหมอ ก่อนก้าวเข้าโรงจะ “ทักโรง” ก่อนเพื่อเป็นการบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จัดวางข้าวของให้เรียบร้อย โนราใหญ่ตรวจดูความเรียบร้อย

ของโรง จากนั้น "ตั้งเครื่อง" โดยบรรเลงเพลงเดิน แล้วลงด้วยเพลงเชิด แล้วรับประทานอาหาร ต่อจากนั้นทำพิธีหรือแสดงไปตามธรรมเนียมซึ่งอาจมีขั้นตอนแตกต่างกันไปบ้างตามความนิยมของท้องถิ่นหรือโนราใหญ่ซึ่งเป็นเจ้าพิธี ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้มีลำดับขั้นดังนี้

- เบิกโรง เป็นการขอสถานที่ตั้งโรงโนราและเปิดโรงพิธีให้ครุหมอบเข้าสู่มณฑลพิธี
- ลงโรง เป็นการประโคมดนตรีล้วนๆ เช่นเดียวกับการแสดงโดยทั่วไป
- กาศครู เป็นการร้องกลอนสรรเสริญครู
- ชุมนุมครุหรือเชิญครุ เป็นการเชิญครุมาชุมนุมโดยไม่มีเครื่องเช่นสังเว
- กราบครุ เป็นการทำความเคารพครุ และอธิษฐานให้เจริญรุ่งเรือง ซึ่งปฏิบัติทั้งเจ้าภาพและโนรา
- เช่นครุหมอบ เจ้าภาพเข้าไปเช่นครุหมอบบนศาล และตามด้วยโนราใหญ่ โดยใช้เหล่าประพรมไปทั่วเครื่องบูชา จากนั้นเก็บเครื่องบูชาที่ท้องโรง เพื่อใช้ในการรำโนราสนุกๆ ต่อไป
- รำถวายครุ โนราใหญ่เป็นผู้รำ เริ่มด้วยบทรำยแต่ระ บทสรรเสริญคุณมารดา โนราจะเหยียบชั้นของเหลียงใบใหญ่ซึ่งครอบใบเล็กซึ่งบรรจุเครื่องบูชาไว้ จากนั้นผู้รำชาวทับชั้น แล้วโนราใหญ่จะยืนเหยียบชั้นด้วยเท้าขวาแล้วรำบทต่างๆ มีบทครูสอน บทสอนรำ และบทตั้งเมือง หลังจากรำตั้งเมืองแล้วจึงจบพิธีวันแรก
- รำเล่นสนุก เป็นการรำโนราเพื่อความสนุกสนาน จะรำแบบโบราณ หรือแบบสมัยนิยมก็ได้ เพราะไม่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม

2.1.2.2 พิธีกรรมวันที่สอง คือวันพฤหัสบดี เรียกว่า "วันพิธีใหญ่" เริ่มพิธีตั้งแต่ตอนย่ำรุ่งพิธีกรรมสำคัญมีต่างกันเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) พิธีเช่นไหว้ครุ และแก้บนหรือเรียกว่า "โรงเหมรย" 2) พิธีครอบเทริดหรือผูกผ้าใหญ่ เรียกว่า "โรงครูผูกผ้า" และในขั้นตอนของพิธีกรรมทั้ง 2 นี้ ยังมีพิธีกรรมย่อยๆ แทรกอยู่อีกหลายอย่าง ดังนี้

- พิธีไหว้ครู แก่บน หรือ “โรงเหมรย” มีองค์ประกอบหลักอยู่ 3 ส่วนคือ 1) พิธีกรรมขอความเป็นสิ่วสดีมงคลแก่โนรา 2) พิธีกรรมรำถวายครุหมอ 3) และพิธีเชิญครุมาเข้าทรงเพื่อรับเครื่องสังเวย และแก่บน

- พิธีจำผ้าหรือสอดเครื่องสอดใหม่ เป็นพิธีรับเข้าเป็นศิษย์ใหม่เพื่อฝึกรำโนราโดยการรับรู้ของครุหมอ โดยผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานหัดโนราก็ให้เด็กนำพานดอกไม้ ธูปเทียนหมากพลู และเงิน 12 บาท เข้าไปกราบโนราใหญ่เพื่อเป็นศิษย์

- พิธีตัดจุก สมัยก่อนเด็กผู้ชายนิยมไว้จุก ปัจจุบันมีอยู่บ้างเนื่องมาจากเจ็บป่วยแล้วบนบานไว้ว่าขอให้หายจะไว้จุกเป็นทาน

- พิธีครอบเทริดหรือผูกผ้าใหญ่ เป็นพิธีที่ครุโนรารับรองความเป็นโนราที่สมบูรณ์ให้แก่ศิษย์ เพราะมีความรู้ความสามารถในวิชาโนรา มีอายุครบวชพระคือ 21 ปี ที่สำคัญไม่สูญเสียพรหมจรรย์

- พิธีผูกผ้าปล่อย เป็นพิธีกรรมเพื่อให้พ้นสภาพความเป็นโนราเนื่องจากไม่สามารถรำโนราต่อไปได้ และไม่ต้องถูกครุหมอโนราลงโทษ

- พิธีเหยียบเสน เสนคือเนื้อที่อกนูนขึ้นจากระดับผิวหนังเป็นแผ่น โดยทั่วไปมีสีแดง แต่บางคนว่าเป็นสีดำก็มี ไม่เจ็บปวดหรือเป็นอันตราย เชื่อว่าเสนเกิดจากการที่ครุหมอโนราทำเครื่องหมายไว้เพื่อให้เป็นโนรา เสนแก้ไขได้ด้วยการให้โนราใหญ่ทำพิธีเหยียบให้ในพิธีโรงครุ

- พิธีตัดผมผีซ้อ ผมผีซ้อคือผมที่จับตัวเป็นจุกตามธรรมชาติ เหมือนผมมัดไว้ตั้งแรกคลอด มีความเชื่ออีกเช่นกันว่า เป็นการทำเครื่องหมายของครุหมอโนราเพื่อให้เป็นโนรา และเชื่อว่าหลังจากโนราตัดผมให้แล้ว ผมที่งอกใหม่จะไม่ผูกเป็นจุกอีกต่อไป

2.2.1.3 พิธีวันที่สาม วันที่สามเรียกว่า “วันส่งครุ” พิธีหลักๆ ในวันนี้มี 2 อย่าง คือส่งครุ กับ ตัดเหมรย โดยมีลำดับของพิธีกรรม ดังนี้

- พิธีชาครุหมอ เป็นพิธีที่เจ้าภาพและลูกหลานรวบรวมเงินทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ตายายโนรา

- พิธีส่งครุ ส่งเทวดา เป็นการร้องส่งครุหมอตายายโนราและเทวดาทันหมดที่เชิญมาสู่พิธีให้กลับไปทีของตน

- พิธีตัดเหมรย เป็นพิธีที่แสดงว่าพันธสัญญาที่เจ้าภาพได้บนบานไว้กับครุหมอตายายโนราได้ขาดกันแล้ว เพราะได้แก้บนให้แล้ว

- พิธีแก้บนด้วยควาย ครุหมอที่กินควายมี 2 พวกคือ ทวดเกาะ กับตายายผีแข่ง การบนอาจจะบนให้กินควายฆ่าแหละ หรือให้กินควายทั้งเป็นก็ได้

- รำคล้องหงส์ ใช้รำเฉพาะพิธีผูกผ้าใหญ่และพิธีแก้บนที่บนว่าเป็นโรงครุคล้องหงส์แทงเซ้ กล่าวกันว่าคนที่รำคล้องหงส์ก็เพื่อรำลึกถึงนางนวลทองสำลีที่ถูกทหารของพระยาสาายฟ้าฟาดไปคล้องเอาตัวกลับเมือง

- รำแทงเซ้ รำต่อจากคล้องหงส์ กล่าวกันว่าเพื่อรำลึกถึงนางนวลทองสำลีตอนเข้าเมืองของพระยาสาายฟ้าฟาด พอถึงบริเวณปากน้ำจะเข้าเมืองก็มีระเซ้ล่อยขวางคลองอยู่ ทหารจึงจ้งมือปราบ แต่เรื่องที่น่ามาแสดงคือ เรื่องไกรทอง

2.2 ในราโรงครุเล็ก เป็นการจัดพิธีโนราโรงครุอย่างย่อ่นย่อ โดยรำเพียง 1 คืน กับ 1 วัน โดยปกติจะเข้าโรงครุวันพุธตอนเย็นและไปสิ้นสุดในวันพฤหัสบดี การจัดโนราโรงครุเล็กนี้มีเหตุเนื่องมาจากการจัดโรงครุใหญ่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก บางครอบครัวมีความอึดคัดถ้าจะจัดประจำบ่อย ๆ จึงขอผ่อนผันไปจัดหลาย ๆ ปี ต่อครั้ง แต่ในระยะที่จะถึงกำหนดจัดพิธีโรงครุใหญ่ จะจัดพิธีย่อยถวายครุเป็นเสมือนการค้ำประกันสัญญา จึงเรียกโรงครุชนิดนี้ว่า "โรงครุเล็ก" หรือ "ค้ำครุ" ในพิธีโรงครุเล็กจะจัดให้มีการแก้บน จัดพิธีเบ็ดเตล็ด แต่ไม่นิยมจัดพิธีครอบเทริดซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญเพราะเป็นสิริมงคลยิ่งแก่ศิลปิน

พิธีนี้จะไม่ซับซ้อน กล่าวคือบนศาลจะจัดเครื่องสังเวยตามที่ตกลงไว้กับครุ และการรำจะมีเพียง 2 วัน กล่าวคือพิธีวันแรกเป็นพิธีเบิกโรง ลงโรงกาศครุ ชุมนุมครุ กราบครุ แล้วรำเล่นสนุก และพิธีวันที่สอง เป็นการรำแก้บน ส่งครุและตัดเหมรย อย่างไรก็ตามพิธีโรงครุเล็กมีการทำพิธีย่อยด้วยก็ได้ เช่น เหยียบเสน ตัดผมผีซ้อ ผูกผ้าปล่อย เป็นต้น

3. โอกาสแสดง

ถึงแม้ว่าลักษณะการแสดงโนราเพื่อความบันเทิงจะถูกปรับเปลี่ยนไป แต่ในส่วนของ การแสดงเพื่อพิธีกรรมนั้น ผู้ที่เป็นโนราโบราณ โนราประยุกต์ หรือโนราสมัยใหม่ หรือรวมทั้งผู้ที่มีเชื้อสายโนรา ก็ยังต้องยึดถือปฏิบัติตามคตินิยมความเชื่อในเรื่อง การประกอบพิธีโนราโรงครู ซึ่งปฏิบัติสืบทอดกันมา โดยในระยะเวลาประมาณเดือนอ้ายถึงเดือน 6 จะมีการแสดงโนราโรงครูในแถบจังหวัดกระบี่และตรัง และประมาณเดือน 4 ถึงเดือน 9 จะมีการแสดงโนราโรงครูในแถบจังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การรับงานโนราโรงครูในปัจจุบัน ค่าแสดงจะมีราคาประมาณ 28000 บาท ในกรณีที่พิธีกรรมเสร็จในวันศุกร์ แต่หากพิธีกรรมจำเป็นต้องส่งในวันเสาร์ มีราคาประมาณ 35000 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการเดินทางด้วยเช่นกัน

ข้อสังเกตเกี่ยวกับลักษณะของการแสดงโนราในปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการแสดงโนราโรงครู ผู้วิจัยความสัมพันธืในประเด็นของการปรับตัวของโนราแสดงกับโนราโรงครูว่า โนราแสดงส่วนใหญ่ที่แสดงโนราแบบโบราณ แบบสมัยใหม่ และแบบประยุกต์ล้วนมีแนวคิดเกี่ยวกับอนาคตในการแสดงโนราของตน 2 ทาง ได้แก่ การเลิกรำโนราเมื่อตนอยู่ในวัยสูงอายุ ซึ่งเหตุผลส่วนใหญ่เนื่องมาจากสุขภาพร่างกาย และแนวทางที่สอง คือ ในการหันกลับมายึดการแสดงโนราโรงครูเป็นอาชีพเมื่อตนอยู่ในวัยสูงอายุ เพียงอย่างเดียว แทนการประกอบอาชีพแบบโนราแสดง โดยมีเหตุผลมาความคิดว่าโนราที่มีอายุมากแล้วเหมาะกับการแสดงโนราโรงครูมากกว่า เนื่องจากด้วยประสบการณ์และชื่อเสียงที่ได้สั่งสมมาเป็นเวลานาน ทำให้เป็นโนราที่มีอายุมากมเป็นที่น่าเชื่อถือในการประกอบพิธีกรรม และมีความศักดิ์สิทธิ์มากกว่าโนราที่อยู่ในวัยอ่อนกว่า จึงทำให้ได้ว่า ไม่ว่าโนราแสดงจะปรับตนเองไปในทิศทางใด แต่ในที่สุดบั้นปลายของชีวิตก็จะกลับมายึดการแสดงโนราโรงครูเป็นอาชีพต่อไป

ในการศึกษาผู้วิจัยพบข้อแตกต่างของการแสดงโนราในสามจังหวัดที่ได้ทำการศึกษา จังหวัดพัทลุงซึ่งตามการศึกษาจากเอกสารนั้นถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่เป็นต้นกำเนิดของโนรานั้น จังหวัดพัทลุงยังมีการแสดงโนราอยู่มากที่สุด ลักษณะของการแสดงในจังหวัดพัทลุงส่วนใหญ่เป็นลักษณะโนราโบราณและโนราสมัยใหม่ ที่มีลักษณะการรำรำโนราที่ทะมัดเมง

กระฉับกระเฉง สำหรับการแสดงโนราในจังหวัดสงขลานั้นลักษณะของการแสดงโนราส่วนใหญ่เป็นการแสดงโนราแบบโบราณ และพบว่าเป็นจังหวัดที่มีการแสดงโนราสมัยใหม่อยู่น้อยมาก ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าคนดูโนราในจังหวัดสงขลานั้นนิยมดูโนราที่เป็นโบราณ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากที่จังหวัดสงขลาไม่มีแบบอย่างโนรารุ่นเก่าที่โด่งดังในด้านโนราสมัยใหม่ ทำให้การผลิตโนราแบบสมัยใหม่มีน้อย ซึ่งแตกต่างจากโนราในจังหวัดพัทลุง และในส่วนของ การแสดงโนราในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น มีความนิยมในการแสดงโนราทั้งสามประเภท คือ โนราโบราณ โนราสมัยใหม่ และโนราประยุกต์ ซึ่งลักษณะการร่ายรำของโนราในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีลักษณะสุขุม และอ่อนช้อยกว่าโนราในจังหวัดพัทลุง

ผู้วิจัยพบข้อสังเกตอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับการบทบาทของภาครัฐกับสื่อพื้นบ้านโนราว่า ในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐในภาคใต้ส่วนใหญ่ใช้สื่อพื้นบ้านหนังตะลุงในงานพัฒนามากกว่าสื่อพื้นบ้านโนรา และหากมีนำการสื่อพื้นบ้านโนรามานำใช้นั้น ส่วนใหญ่ทางภาครัฐจะต่อดิจกับสถาบันการศึกษาที่มีการฝึกฝนและการเรียนเกี่ยวกับการรำโนรามากกว่า ซึ่งรูปแบบการนำเสนอจะเป็นการรำเป็นชุดมีเป็นการรำพร้อมๆ กันครั้งละหลายๆ คน เน้นเพียงการร้องและการรำ เวทีแสดงเป็นรูปแบบกลางแจ้งหรือเป็นเวทีที่สร้างขึ้นแบบทั่วๆ ไป เน้นความสวยงามในท่ารำมากกว่าบทร้อง และใช้เวลาแสดงประมาณ 20 นาที เท่านั้น

โดยสรุป ผู้วิจัยพบว่าในปัจจุบัน มีการแสดงโนราเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ โนราที่แสดงเพื่อความบันเทิง ซึ่งโนราส่วนใหญ่เรียกว่า "โนราแสดง" ซึ่งโนราแสดงดังกล่าวนี้มีการแสดงที่แตกต่างกันออกไป 3 ลักษณะคือ โนราโบราณ โนราสมัยใหม่ และโนราประยุกต์ โดยแต่ละลักษณะมีกลวิธีในการแสดงที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้ผู้ชมดูได้ในสังคม และโนราที่แสดงอีกลักษณะหนึ่งแสดงเพื่อประกอบพิธีกรรม ซึ่งเรียกว่า "โนราโรงครู" ซึ่งเป็นการแสดงที่กล่าวได้ว่ามีการปรับเปลี่ยนตัวเองน้อยมากเนื่องจากมีขนบแบบแผนในการแสดงที่ชัดเจน และมีความเชื่อในเรื่องครูหมอตายายจึงทำให้ธรรมเนียมต่างๆ ในการประกอบพิธียังสืบทอดมาไม่เปลี่ยนแปลง เพราะหากโนราทำผิดขนบจะถูกครูหมอโนราลงโทษ โดยนำภัยและความเดือดร้อนมาให้ในรูปแบบต่างๆ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการปรับตัวของการแสดงโนราเป็นสำคัญ เนื้อหาส่วนใหญ่จึงกล่าวถึง "โนราแสดง" ซึ่งมรดกการปรับตัวที่เด่นชัดอยู่ในปัจจุบัน